

**Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»**

Кафедра Права (№ 702)

**ПЛАН ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ
ТА ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ**

**з навчальної дисципліни
обов'язкові компоненти навчальної програми**

СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННИ ОРГАНИ УКРАЇНИ

**Галузь знань: 26 Цивільна безпека
(шифр і найменування галузі знань)**

**Спеціальність: 262 Правоохоронна діяльність
(код та найменування спеціальності)**

**Освітня програма: Правоохоронна діяльність
(найменування освітньої програми)**

Форма навчання: денна / заочна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2023 рік

ВСТУП

Метою викладання курсу є:

формування основоположних знань щодо організації, принципів діяльності, функцій, правового статусу, повноважень, правового забезпечення діяльності судових та правоохоронних органів в Україні, їх посадових та службових осіб, а також за допомогою цих знань зорієнтувати студентів як майбутніх юристів у системі судових, правоохоронних органів для обрання напряму професійної діяльності.

Завдання:

- отримання базових знань про особливості функціонування судових та правоохоронних органів України як юридичних інститутів та про норми законодавчих актів, що регулюють їх діяльність у державі;
- отримання студентами первинних навичок роботи з відповідними нормативними актами і досвіду їх грамотного тлумачення;
- вивчення основних юридичних термінів, пов'язаних із судовою та правоохоронною діяльністю.

Перелік компетентностей

Інтегральна компетентність. Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів правоохоронної діяльності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

Фахові компетентності (ФК).

СК9. Здатність ефективно застосовувати сучасні техніку і технології захисту людини, матеріальних цінностей і суспільних відносин від проявів криміногенної обстановки та обґрунтовувати вибір засобів та систем захисту людини і суспільних відносин.

СК11. Здатність до аналізу та оцінки ризиків що впливають на вчинення адміністративних правопорушень та кримінальних злочинів (проступків).

СК13. Здатність забезпечувати охорону об'єктів державної власності, державну охорону органів державної влади України та безпеку взятих під захист осіб, охорону фізичних осіб та об'єктів приватної і комунальної власності.

СК15. Здатність до застосування спеціальної техніки, спеціальних, оперативних та оперативно-технічних засобів, здійснення оперативно-розшукової діяльності.

СК19. Здатність забезпечувати охорону державної таємниці та працювати з носіями інформації з обмеженим доступом.

СК20. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень, заходів,

спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб та публічній безпеці.

СК21. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми правоохоронної діяльності щодо забезпечення суб'єктів господарювання критичної інфраструктури та авіаційного транспорту.

СК22. Здатність виявляти потенційно-небезпечних осіб як фактор загроз правопорядку на об'єктах критичної інфраструктури та повітряного транспорту.

Програмні результати навчання:

Соціально-гуманітарна ерудованість

ПРН1 Розуміти історичний, економічний, технологічний і культурний контексти розвитку правоохоронної діяльності.

ПРН3 Збирати необхідну інформацію з різних джерел, аналізувати і оцінювати її.

ПРН4 Формулювати і перевіряти гіпотези, аргументувати висновки.

ПРН5 Розробляти тексти та документи з питань професійної діяльності, вільно спілкуватися українською та іноземною мовами усно і письмово у соціальній і професійній сферах.

ПРН6 Розуміти принципи і мати навички етичної поведінки, соціально відповідальної та свідомої діяльності у сфері правоохоронної діяльності

Комунікація

ПРН7 Здійснювати координацію діяльності суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку, а також комунікацію з фізичними та юридичними особами з метою своєчасного реагування на кримінальні злочини, адміністративні правопорушення.

Професійна самоорганізація та використання інформаційних технологій

ПРН8 Здійснювати пошук інформації у доступних джерелах для повного та всебічного встановлення необхідних обставин.

Праворозуміння

ПРН11 Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

ПРН12 Адаптуватися і ефективно діяти за звичних умов правоохоронної діяльності та за умов ускладнення оперативної обстановки.

ПРН13 Знати і розуміти відповідні вимоги законодавства, грамотно оформлювати процесуальні документи, що використовуються під час провадження у справах про адміністративні правопорушення, здійснювати превентивні та примусові поліцейські заходи, а також кваліфікацію адміністративних та кримінальних правопорушень.

ПРН14 Здійснювати пошук та аналіз новітньої інформації у сфері правоохоронної діяльності, мати навички саморозвитку та самоосвіти протягом життя, підвищення професійної майстерності, вивчення та використання передового досвіду у сфері правоохоронної діяльності.

Правозастосування

ПРН17 Використовувати основні методи та засоби забезпечення правопорядку в державі, дотримуватись прав і свобод людини і громадянина, попередження та припинення нелегальної (незаконної) міграції та інших загроз

національної безпеки держави (кібербезпеку, економічну та інформаційну безпеку, тощо).

ПРН22 Вміти оцінювати обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати розвиток обстановки, дій правопорушників та противників, вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення правопорушень.

РОЗДІЛ 1
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.
«СУДОВІ ОРГАНИ ТА ПРОКУРАТУРА ЯК ПРАВООХОРОННІ
ОРГАНИ В УКРАЇНІ».

ТЕМА 1. СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ ЯК
НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА.

Форма здобуття освіти – денна

Обсяг аудиторного навантаження -4 год.:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 10 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Форма здобуття освіти – заочна

Обсяг аудиторного навантаження -2 год.:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 0 год: Усне опитування, тестування.
Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 14 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Навчальна мета заняття: Поглиблення та закріплення знань, одержаних під час лекції та у процесі самостійної роботи стосовно сутності правоохоронної діяльності держави, визначення її поняття, ознак, завдань та напрямків; визначення предмету і системи навчальної дисципліни “Судові та правоохоронні органи України” з ціллю окреслення її місця і значення в системі інших юридичних дисциплін.

Навчальні питання:

1. Правоохорона діяльність держави: поняття, ознаки, завдання та напрямки.
2. Правоохоронні органи: функції, задачі, компетенції.
3. Предмет і система навчальної дисципліни «Судові і правоохоронні

органи України». Зв'язок з іншими сумісними навчальними дисциплінами.

4. Поняття «джерела навчальної дисципліни «Судові і правоохоронні органи України». Класифікація нормативно-правових актів.

5. Взаємовідносини суду та правоохоронних органів з іншими органами державної влади й управління

Методичні вказівки до питань теми:

Розглядаючи перше навчальне питання теми, перш за все, необхідно чітко сформулювати зміст понять «правоохоронна діяльність». Необхідно зрозуміти теоретико-прикладний зміст ознак та напрямів правоохоронної діяльності.

При підготовки до другого питання необхідно з'ясувати зміст таких категорій як «правоохоронні органи», «правоохоронна система», місце та функції правових норм в цих категоріях. Необхідно з'ясувати ознаки правоохоронних органів та підгрунтя розмежування їхньої компетенції. Визначити основне завдання держави - забезпечення свободи, безпеки і власності (правова функція).

Під час підготовки до третього питання семінарського заняття необхідно звернути увагу на коло питань, які вивчає навчальна дисципліна «Судові і правоохоронні органи України» та на перелік тем, які складають систему даної учбової дисципліни.

Розкриваючи четверте питання, потрібно підкреслити те, що всі нормативно-правові акти знайшли своє зовнішнє відображення в джерелах навчальної дисципліни. Дати класифікацію джерел та пояснення необхідності класифікації нормативно-правових актів.

Розкриваючи п'яте питання необхідно визначити види взаємовідносин суду та правоохоронних органів з іншими органами державної влади й управління. Розкрити зміст чинників означених взаємовідносин та надати класифікацію органів державного управління.

Відповідь на кожне навчальне питання необхідно закінчувати коротким резюме.

Питання цільових виступів:

1. Напрями правоохоронної діяльності.
2. Система правоохоронних органів та їх організація.
3. Функції-завдання правоохоронного органу.

Теми рефератів:

1. Суб'єкти правоохоронної діяльності.
2. Функції правоохоронної діяльності.
3. Місце дисципліни в системі правових дисциплін і її значення для вивчення інших юридичних дисциплін.

Завдання для самостійної роботи до Теми 1:

1. Заповніть таблицю.

Предмет дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»	Система дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»	Джерела дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»

2. Складіть схему за однією з обраних тем:

1. Поняття і види судових та правоохоронних органів, їх загальна характеристика та функції.
2. Співвідношення дисципліни з іншими юридичними дисциплінами.
3. Система правоохоронних органів України.

3. Здійсніть підбір джерел наукової та навчальної літератури з цієї теми, які вийшли протягом останніх 3-х років (не менше 5-ти джерел).

4. Підготуйте тестові завдання з даної теми (не менше 5 запитань).

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ 1:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи наукові тези доповіді за однією з рекомендованих тем. Тема для написання есе та наукових тез доповідей додатково узгоджується з викладачем.

Рекомендовані теми:

1. Поняття правоохоронної діяльності, її основні ознаки.
2. Завдання правоохоронної діяльності.
3. Напрями (види) правоохоронної діяльності держави.
4. Система правоохоронних органів та їх організацію.
5. Предмет і система дисципліни «Судові та правоохоронні органи України».
6. Місце дисципліни в системі правових дисциплін і її значення для вивчення інших юридичних дисциплін.
7. Законодавчі джерела дисципліни “Судові та правоохоронні органи України”.

2. Підготуйте кросворд (не менше 15 запитань) з даної теми.

3. Вирішити тестові завдання:

1. Правоохоронна діяльність держави полягає в тому, що держава:

1. Не створює для цієї мети спеціальні правоохоронні органи;
2. Не покладає на них завдання у сфері контролю за дотриманням правових норм;
3. Наділяє їх відповідними повноваженнями для виконання покладених завдань;

4. Здійснює правоохоронну функцію;
5. Виконує покладені на неї обов'язки.

2. Правоохоронну діяльність в Україні не здійснюють:

1. Органи прокуратури;
2. Органи Національної поліції України;
3. Органи Служби безпеки України;
4. Органи рибгоспу;
5. Національне антикорупційне бюро України.

3. Предметом дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» є:

1. Правові основи організації, принципи і напрями діяльності судових та правоохоронних органів, їх повноваження відповідно до чинного законодавства;

2. Предмет є складовою частиною об'єкта;
3. Об'єкт є складовою частиною предмету;
4. Принципи діяльності судових органів;
5. Діяльність судових органів.

4. До системи курсу «Судові та правоохоронні органи України» не входить:

1. Теми, що стосуються правосуддя, принципів побудови судової системи, правового статусу суддів;
2. Тема, присвячена органам досудового розслідування;
3. Теми, присвячені таким органам, як прокуратурі, Національній поліції України, СБУ та ін.;
4. Тема, присвячена Кабінету Міністрів України;
5. Тема присвячена Державному бюро розслідувань.

5. Правоохоронні органи це:

1. Державні органи, на які законодавчими актами покладено здійснення однієї або декількох правоохоронних функцій, для яких їх виконання є основним та повсякденним завданням;

2. Посадові особи, як здійснюють правоохоронні функції;
3. Органи, на які покладається право прийняття законів;
4. Державні органи, які здійснюють правосуддя;
5. Органи, які виконують покладені на них обов'язки.

6. До основних функцій правоохоронної та судової діяльності не належать:

1. Конституційний контроль;
2. Правосуддя;
3. Прокурорський нагляд;
4. Здійснення будь-якого контролю;
5. Затримання.

7. До основних джерел дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» не відноситься:

1. Конституція України;
2. Міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана ВРУ;

3. Розпорядження органів місцевого самоврядування;
4. Закони України;
5. Постанови Кабінету Міністрів України.

8. З якими предметами не перебуває у взаємозв'язку дисципліна Судові та правоохоронні органи України»:

1. Конституційне право;
2. Кримінальний процес;
3. Криміналістика;
4. Теорія держави і права;
5. Цивільний процес.

9. Які ознаки не притаманні правоохоронній діяльності, як виду державної діяльності?

1. Така діяльність може здійснюватися не будь-яким способом, а лише з допомогою застосування юридичних заходів впливу;
2. Здійснювані в процесі її виконання юридичні заходи впливу повинні суворо відповідати припису закону чи іншого правового акту;
3. Реалізація покладається перш за все на спеціальні підрозділи;
4. Реалізується у встановленому законом порядку з дотриманням встановлених певних процедур;
5. Застосовує примус.

10. Які ознаки не характерні для правоохоронних органів та організацій?

1. Ці органи створюються на принципах демократії та діють в умовах максимальної гласності;
2. Вони наділені виключно обов'язками щодо застосування примусу;
3. В залежності від характеру правових питань ці органи і організації наділені правом застосовувати відповідні заходи державного та громадського впливу з метою відновлення та укріплення законності та правопорядку аж до кримінального покарання, яке застосовується виключно судом;
4. Вони в силу прямої вказівки в законі та специфічного положення в механізмі держави призначені саме для забезпечення законності та правопорядку, захисту прав та інтересів громадян, трудових колективів, суспільства та держави;
5. Наділені правом застосування примусу.

Література.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року *Відомості Верховної Ради України* від 23 липня 1996 року, № 30. Ст.141. (із змінами та доповненнями).
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 року. *Урядовий кур'єр*. 05.09.2012. № 159 ((із змінами та доповненнями).
3. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 1. Ст.1. (із змінами та

доповненнями).

4. Про військову службу правопорядку у Збройних Силах України: Закон України від 7 березня 2002 року зі змінами, внесеними Законами № 5040-VI ВІД 04.07.2012, *Відомості Верховної Ради*, 2013, № 25 (із змінами та доповненнями). Про Національну поліцію: Закон України від 15 липня 2015 р. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379 (із змінами та доповненнями, станом на 01.08.2017).

5. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 3 квітня 2013 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. Ст. 208 (із змінами та доповненнями).

6. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 17. Ст. 594 (із змінами та доповненнями)

7. Положення про Державну міграційну службу України: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 360. 18 (із змінами та доповненнями).

8. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051 (із змінами та доповненнями)

9. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12 (із змінами та доповненнями).

10. Про Раду національної безпеки: Закон України від 5 березня 1998 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. С. 18 (із змінами та доповненнями).

11. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382 (із змінами та доповненнями).

12. Про судоустрій і статус суддів: Закон України №1402 від 02 червня 2016 року. *ВВР* №31, 2016. 545 с. (із змінами та доповненнями).

13. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. *Голос України*. 2012. 19 травня (№№ 90–91) (із змінами та доповненнями, № 2581-VIII ВІД 02.10.2018, *Відомості Верховної Ради*, 2018, № 46, ст. 371 (із змінами та доповненнями).

14. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. *Голос України*. 2016. № 7. № 1798-VIII ВІД 21.12.2016, *ВВР*, 2017, № 7-8, ст.50 (із змінами та доповненнями).

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878 «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України». (із змінами та доповненнями).

16. Положення про Національне центральне бюро Інтерполу: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 № 220 // Зібрання Постанов уряду України. 1994. № 2. Ст. 25. (із змінами та доповненнями).

Основна

1. Бурбика М. М., Уткіна М. С. Судові та правоохоронні органи (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2016 123 с.
2. Судові та правоохоронні органи України на шляху до Європи: навч. посіб. / С.С. Ненько, О.Ю. Синявська, Ю.В. Дика, І.М. Рачинська. Херсон: Грін Д.С., 352с.
3. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 388 с.
4. Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах . Вид. 7-ме, змін. і допов. Харків : Право, 2018. 170 с.
5. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / кол. авт.: В. В. Дараган, О. П. Бойко, Н. С. Бублик та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с. URL: <HTTPS://ER.DDUVS.IN.UA/BITSTREAM/123456789/6713/1/%d0%a1%d0%9f%d0%9e.pdf>
6. Нотаріат в Україні [Текст] : підруч./ За ред. В. В. Комарова. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 165 с.
7. Настільна книга слідчого національної поліції України [Текст] : навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2017. 480 с
8. Організація судових та правоохоронних органів [Текст] : навч. посібю з підгот. до іспиту / уклад.: О. Ю. Дудченко, А. В. Іванцова, Ю. І. Крючко та ін.; відп. ред. О. О. Овсяннікова, І. В. Юревич. Харків : Право, 2017. 238 с.

Додаткова

1. Адвокатура України : Збірник нормативно-правових актів / Г.В. Барабаш, Ю.М. Крамаренко, О.С. Тарасенко, С.А. Шалгунова, О.В. Шамара / За заг. ред. Шалгунової С.А. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. 236 с.
2. Бринцев В.Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади: монографія / В.Д. Бринцев. Х.: Право, 2018. 464 с.
3. Будаков М.О. Організаційно-правові засади діяльності спеціальних служб держав НАТО/СБУ. Науковий координаційний центр Національна академія. – К. : Видавництво НА СБ України, 2018. – 188 с.
4. Головань І. Деякі проблеми виконання рішень Конституційного Суду України // Вісник Конституційного суду України.– 2018. № 6. С. 132-137.
5. Городовенко В.В. Принципи судової влади: монографія. Х,: Право, 2018. 448 с.
6. Кампо В., Савчин М. Легітимність рішень конституційних судів у контексті доктрини верховенства права: компаративний та праксеологічний аспекти // Вісник Конституційного суду України. 2019. № 5. С. 99-110.

7. Погорецький М.А., Яновська О.Г. Адвокатура України: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2014. 368 с.

8. Силабус «Судові та правоохоронні органи України» для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 24с.

9. [Навчально-методичне забезпечення обов'язкової навчальної дисципліни "Судові та правоохоронні органи України" для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 609 с. URL:http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf](http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf)

Тема № 2. СУДОВА ВЛАДА ТА ЇЇ ОРГАНИ В УКРАЇНІ.

Форма освіти денна:

Обсяг аудиторного навантаження – 8 год:

Лекція 4 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 4 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 10 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Форма здобуття освіти – заочна

Обсяг аудиторного навантаження – 2 год:

Лекція 0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 13 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Навчальна мета заняття: Поглиблення та закріплення знань, одержаних на лекції та під час самостійної підготовки по темі: «СУДОВА ВЛАДА ТА ЇЇ ОРГАНИ В УКРАЇНІ».

Час проведення 6 год.

Навчальні питання:

1. Поняття, ознаки та функції судової влади.
2. Правосуддя: поняття, ознаки, принципи .Суд як орган правосуддя.
3. Суди загальної юрисдикції в Україні.
4. Правовий статус суддів в Україні.

5. Конституційний суд України як окрема судова система.
Проведення у справах Конституційного Суду України

Методичні вказівки до питань теми:

При підготовці до відповіді на перше питання теми необхідно акцентувати увагу на тому, що правосуддя – це один із напрямків державної правоохоронної діяльності, що і визначає його провідне і відповідальне місце в цій діяльності. Необхідно знати ознаки правосуддя.

У другому питанні теми, опираючись на положення Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд», розкрити поняття «мета правосуддя» і «завдання суду», визначити поняття «принципів судочинства», дати перелік джерел, в яких знайшли своє відображення принципи судочинства. Назвати дані принципи.

При вивченні третього питання необхідно з'ясувати поняття «судова система України». Більш детально зупинитись на системі судів загальної юрисдикції. Які суди входять в цю систему, принципи її будувannya цієї системи. Необхідно сформулювати поняття «ланка судової системи» і «судова інстанція». Дати характеристику кожної із чотирьох ланок судової системи.

Зупинитись на повноваженнях судів кожної ланки, підкреслити основну роль місцевих судів загальної юрисдикції в судовій системі, охарактеризувати склад і місце судів кожної ланки в судовій системі – все це необхідно врахувати при відповіді на третє учбове питання семінарського заняття.

При розгляді четвертого питання необхідно з'ясувати зміст правового статусу судді. Порядок прийняття та зняття з посади суддів. Кваліфікаційне оцінювання та юридична відповідальність суддів. Присяжні, їх правовий статус та порядок залучення їх до виконання обов'язків у суді. Державна судова адміністрація. Органи суддівського самоврядування.

При підготовці матеріалу з п'ятого питання необхідно з'ясувати, що Конституційний суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні, завданням якого є гарантування верховенства Конституції як основного закону держави на всій території України. Зупинитись на принципах, на яких ґрунтується діяльність Конституційного суду (верховенства права, незалежності, колегіальності, рівноправності суддів, гласності, повного і всебічного розгляду справ і обґрунтованості прийнятих ним рішень).

Розкриваючи зміст другого питання теми необхідно підкреслити, що порядок утворення Конституційного суду, право на призначення суддів надано в рівній кількості всім гілкам державної влади – Президенту, Верховній Раді і з'їзду суддів України. Назвати та охарактеризувати питання, які відносяться до повноважень Конституційного суду, а також ті питання, які не належать до компетенції Конституційного суду (щодо законності актів органів державної влади, органів влади АРК та органів місцевого самоврядування, а також інші питання, віднесені до компетенції судів загальної юрисдикції).

По третьому питанню семінару необхідно зазначити, що згідно Закону України «Про Конституційний суд України» визначені форми звернень у

Конституційний суд. Такими зверненнями є конституційне подання і конституційне звернення (розкрити зміст цих понять).

Питання цільових виступів:

1. Забезпечення обвинуваченому права на захист» як принцип відправлення правосуддя.
2. Вищі органи суддівського самоврядування.
3. Пенсія або щомісячне довічне грошове утримання судді у відставці.
4. Закон України «Про Конституційний суд України».

Теми рефератів:

1. Основні етапи розвитку судової системи України.
2. Підстави дисциплінарної відповідальності суддів.
3. Рівність всіх учасників судового процесу перед законом і судом» як принцип відправлення правосуддя.
4. Забезпечення доведеності вини» як принцип відправлення правосуддя.
5. Забезпечення потреб судді, пов'язаних з його діяльністю.
6. Державний захист суддів та членів їхніх сімей.
7. Суб'єкти права на конституційне подання та конституційне звернення.
8. Вимоги до суддів Конституційного суду, гарантії їхньої діяльності.

Завдання для самостійної роботи до Теми 2:

1. Заповніть таблицю.

Принципи здійснення правосуддя

Джерела у яких визначено принципи правосуддя	Назва принципів	Галузь права де вони реалізуються

1. Заповніть таблицю.

Принципи здійснення правосуддя

Джерела у яких визначено принципи правосуддя	Назва принципів	Галузь права де вони реалізуються

Структура судів

Місцеві суди	Апеляційні суди	Верховний Суд
--------------	-----------------	---------------

--	--	--

З урахуванням яких аспектів здійснюється розподіл справ у суді

Місцевому	Апеляційному	Верховному

Притягнення судів до відповідальності

Види притягнення до відповідальності	Підстави притягнення	Хто уповноважений притягнути суддю до відповідальності	Правові наслідки притягнення до відповідальності

Звернення до Конституційного Суду

Форми звернення до Конституційного Суду	Суб'єкти звернення до Конституційного Суду	Підстави звернення	Рішення, які можуть бути прийняті за результатами розгляду

2. Складіть схему за однією з обраних тем:

1. Галузі права, у яких існує правосуддя.
2. Функції, які притаманні судовій владі та у чому вони полягають.
3. Міжнародні правові організації, які мають безпосередній вплив на Українську систему правосуддя.
4. Структура та склад касаційного адміністративного суду.
5. Структура та склад Великої палати Верховного Суду.
6. Структура та склад касаційного кримінального суду.
7. Структура та склад касаційного господарського суду.
8. Функції Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи.
9. Етапи обрання та призначення судді на посаду.
10. Суддю не може бути переведено до іншого суду без його згоди, крім випадків.
11. Групи прав судді.
12. Структура Конституційного Суду.
13. Етапи відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду.

14. Етапи обрання на посаду голови Конституційного Суду.

2. Підготуйте кросворд (не менше 15 запитань) з даної теми.

3. Вирішити тестові завдання:

1. **До судових органів відносяться:**

- 1) Вища Рада юстиції;
- 2) Конституційний Суд, нотаріат;
- 3) Місцеві суди, Верховний Суд, Апеляційні суди.
- 4) Касаційний суд України, військові суди.

2. **Правосуддя це:**

- 1) сукупність юридичних норм, необхідних для справедливого вирішення справи по суті спеціально встановленими державою органами;
- 2) діяльність суду по розгляду та вирішенню в судових засіданнях у встановленій законом процесуальній формі, арбітражних, цивільних, кримінальних, господарських та адміністративних справ;
- 3) діяльність судових та правоохоронних органів по розслідуванню та вирішенню кримінальних справ;
- 4) самостійна галузь державної діяльності, яку здійснює суд шляхом розгляду і вирішення у судових засіданнях в особливій, встановленій законом, процесуальній формі цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ.

3. Якою мовою здійснюється судочинство в Україні?

- 1) Державною мовою, але в місцях проживання національних меншин може здійснюватися на мові цих меншин;
- 2) Державною мовою;
- 3) державною або регіональною мовою;
- 4) вибір мови судочинства здійснюється судом на підставі мотивованого клопотання обвинуваченого;

4. **Судову систему України складають:**

- 1) суди загальної юрисдикції;
- 2) Конституційні суди;
- 3) суди загальної юрисдикції та Конституційний Суд України;
- 4) всі існуючі в Україні суди, до яких можливо звернутися з позовною заявою.

5. Верховний Суд України здійснює правосуддя як суд першої інстанції у випадку:

- 1) здійснення судочинства з питань інтелектуальної власності, у справах перегляд рішень яких здійснюється Верховним Судом;
- 2) здійснення судочинства з питань корупційних діянь, у справах перегляд рішень яких здійснюється Верховним Судом;
- 3) здійснення судочинства з питань арбітражних спорів та корупційних діянь, перегляд рішень яких здійснюється Верховним Судом;
- 4) Верховний Суд України не здійснює правосуддя як суд першої інстанції;

5) здійснення судочинства з питань інтелектуальної власності, корупційних діянь, арбітражних спорів, перегляд рішень яких здійснюється Верховним Судом.

6. До складу місцевих судів відносяться:

- 1) окружні цивільні суди;
- 2) третейські суди;
- 3) окружні адміністративні суди;
- 4) кримінальні суди;
- 5) окружні арбітражні суди.

7. До системи судоустрою наряду з місцевими, апеляційними, Верховним Судом України також входять:

1) Вищий спеціалізований суд з питань розгляду справ щодо інтелектуальної власності, перегляд рішень яких буде здійснюватися Верховним Судом;

2) Вищий арбітражний суд щодо господарських спорів, перегляд рішень яких буде здійснюватися Верховним Судом;

3) Вищий спеціалізований суд з питань розгляду справ щодо антикорупційних діянь, перегляд рішень яких буде здійснюватися Верховним Судом;

4) Вищий спеціалізований суд з питань розгляду справ арбітражних спорів, перегляд рішень яких буде здійснюватися Верховним Судом;

5) Вищий спеціалізований суд з питань розгляду справ третейських спорів, перегляд яких буде здійснюватися Верховним Судом.

8. До суддів не може застосовуватись дисциплінарне стягнення у виді:

- 1) подання про звільнення судді з посади;
- 2) подання про переведення судді до суду нижчого рівня;
- 3) подання про тимчасове відсторонення від здійснення правосуддя;
- 4) догани - з позбавленням права на отримання доплат до посадового окладу судді протягом одного місяця;
- 5) подання про відрядження судді до суду нижчого рівня.

9. Структура Конституційного Суду наступна:

- 1) Велика палата, Великий сенат та три колегії;
- 2) Велика Палата, Велика Колегія та Сенат;
- 3) Великий Сенат, Велика Палата та колегія;
- 4) Велика палата, два сенати та шість колегій;
- д) Велика Палата, три Сенати та три Колегії.

10. Конституційний суд України забезпечує:

1) Верховенство Конституції України, вирішує питання про відповідність законам України Конституції України та у передбачених Конституцією України випадках інших актів. Крім того, здійснює офіційне тлумачення Конституції України;

2) Верховенство Конституції України, вирішує питання щодо юрисдикції судової системи та у передбачених Конституцією України

випадках інших актів. Крім того, здійснює офіційне тлумачення Конституції України;

3) Верховенство Конституції України, вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та у передбачених Конституцією України випадках інших актів. Крім того, здійснює офіційне тлумачення Конституції України;

4) Верховенство Законів України, Конституції України, вирішує питання щодо юрисдикції судової системи та у передбачених Конституцією України випадках інших актів. Крім того, здійснює офіційне тлумачення Конституції України;

5) Питання відповідності Конституції України законам України, вирішує питання щодо юрисдикційності судової системи та у передбачених Конституцією України випадків інших актів. Крім того, здійснює офіційне тлумачення Конституції України.

Література.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України* від 23 липня 1996 року, № 30. Ст.141. (зі змінами та доповненнями).

2. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 1. Ст.1. (зі змінами та доповненнями).

3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України №1402 від 02 червня 2016 року. *ВВР* №31, 2016. 545 с.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. *Голос України*. 2012. 19 травня (№№ 90–91) ((зі змінами та доповненнями). **Основна**

1. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / кол. авт.: В. В. Дараган, О. П. Бойко, Н. С. Бублик та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6713/1/%d0%a1%d0%9f%d0%9e.pdf>

2. Бурбика М. М., Уткіна М. С. Судові та правоохоронні органи (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2016 123 с.

3. Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах . Вид. 7-ме, змін. і допов. Харків : Право, 2018. 170 с.

4. Матеріали методичного забезпечення дисципліни «Організація судових та правоохоронних органів України» // Упорядн.: Є.Г. Шаніна. - Д.:ДВНЗ «Національний гірничий університет», 2012.

Додаткова

1. Бринцев В.Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади: монографія /

В.Д. Бринцев. Х.: Право, 2018. 464 с.

2. Городовенко В.В. Принципи судової влади: монографія. Х.: Право, 2018. 448 с.

3. Кампо В., Савчин М. Легітимність рішень конституційних судів у контексті доктрини верховенства права: компаративний та праксеологічний аспекти // Вісник Конституційного суду України. 2019. № 5. С. 99-110.

4. Силабус «Судові та правоохоронні органи України» для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 24 с.

5. Навчально-методичне забезпечення обов'язкової навчальної дисципліни "Судові та правоохоронні органи України" для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023.. 609 с.

Тема 3. ОРГАНИ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Форма здобуття освіти – денна

Обсяг аудиторного навантаження- 4 год:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 10 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Форма здобуття освіти – заочна

Обсяг аудиторного навантаження- 2 год:

Лекція 0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна 13 год.

Навчальна мета заняття: Поглиблення та закріплення знань, одержаних під час лекції та у процесі самостійної роботи по темі: «Органи та установи юстиції».

Час проведення 2 год.

Навчальні питання:

1 Права, напрямки діяльності та місце органів юстиції у системі правоохоронних органів.

2 Міністерство юстиції як правоохоронний орган. Функції,

завдання, структура, компетенція.

3 Територіальні органи Міністерства юстиції України, їх склад, структура, функції, завдання, та повноваження.

4 Система органів, що координуються через Міністра юстиції. Функції, завдання, структура, компетенція.

5 Державна кримінально-виконавча служба. Основні завдання Державної кримінально-виконавчої служби України.

Методичні вказівки до питань теми:

Під час розгляду першого питання семінарського заняття необхідно зазначити, що органи юстиції України - це система органів виконавчої влади, яку очолює Міністерство юстиції України, призначенням якої є формування та забезпечення реалізації державної правової політики та виконання інших завдань, визначених законодавством.

Розкриваючи зміст другого учбового питання, необхідно зазначити, що органи юстиції України як будь який правоохоронний орган має нормативно визначені функції, завдання та компетенцію.

При з'ясуванні змісту третього навчального питання слід зясувати структуру територіальних органів юстиції та їх компетенцію.

При розкритті четвертого та п'ятого питань необхідно визначити систему органів, що координуються через Міністра юстиції. Функції, завдання, структура, компетенція. А також основні завдання Державної кримінально-виконавчої служби України.

Приступаючи до опанування шостого питання необхідно зясувати сутність категорії пробації, її видів, суб'єктів, органів з питань пробації

Питання цільових виступів:

1. Міністерство юстиції України.
2. Пробація. Світловий досвід органів з питань пробації.

Теми рефератів:

1. Внутрішня структура Міністерства юстиції України.
2. Реформа органів юстиції.

Завдання для самостійної роботи

1. Заповніть порівняльну таблицю.

Основні завдання Міністерства юстиції України	Основні повноваження Міністерства юстиції України	Основні обов'язки Міністерства юстиції України

2. Складіть схему за однією з обраних тем:

1. Повноваження щодо загального управління у сфері надання безоплатної первинної правової
2. Права міністра юстиції України.
3. Права державного секретаря міністерства юстиції.
4. Структуру моделі органів та установ юстиції.
5. Компетенцію Міністерства юстиції України.
6. Функції міжрегіональних управлінь юстиції.
7. Повноваження органів та установ з питань пробації.
8. Завдання органів примусового виконання рішень.
9. Завдання кримінально-виконавчої служби.
10. Структуру центрального апарату Міністерства юстиції.

3. Здійсніть підбір джерел наукової та навчальної літератури з цієї теми, які вийшли протягом останніх 3-х років (не менше 5-ти джерел).

4. Підготуйте тестові завдання з даної теми (не менше 5 запитань).

Індивідуальні завдання до Теми 11:

Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи наукові тези доповіді за однією з рекомендованих тем. Тема для написання есе та наукових тез доповідей додатково узгоджується з викладачем.

Рекомендовані теми:

1. Внутрішня структура Міністерство юстиції України.
2. Реформа органів юстиції.
3. Права міністерства юстиції України.
4. Адміністративні послуги, що надаються Міністерством юстиції України.
5. Повноваження державної реєстрації та нотаріату Міністерства юстиції України.
6. Права і повноваження державної кримінально-виконавчої служби.

2. Підготуйте кросворд з даної теми.

3. Вирішити тестові завдання:

1. Хто наразі перебуває на посаді Міністра юстиції України?

- 1) Петренко Павло Дмитрович
- 2) Севастьянова Наталія Іларіоновна
- 3) Онищенко Ганна Володимирівна
- 4) Гецадзе Гія Гізойович
- 5) Малюська Денис Леонтійович

2. Установи та органи юстиції:

- 1) Державні нотаріальні контори, науково-дослідні установи судових експертиз, підрозділи з питань банкрутства;
- 2) Державні нотаріальні контори, науково-дослідні установи судових експертиз, підрозділи з питань банкрутства, представники урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини;
- 3) Державні нотаріальні контори, науково-дослідні установи судових експертиз.

4) науково-дослідні установи судових експертиз, підрозділи з питань банкрутства, представники урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини;

5) Державні нотаріальні контори, підрозділи з питань банкрутства, представники урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини;

3. Органи, що координуються через Міністра юстиції:

- 1) Державна кримінально-виконавча служба України
- 2) Державна реєстраційна служба України,
- 3) Державна виконавча служба Міністерства юстиції України;
- 4) Державна служба України з питань захисту персональних даних;
- 5) Державна архівна служба України

4. Чи має право Міністерство юстиції залучати в установленому порядку спеціалістів центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), вчених, представників інститутів громадянського суспільства (за згодою) до розгляду питань, що належать до компетенції Міністерства?

- 1) так;
- 2) ні;
- 3) не частіше 3 разів на рік;
- 4) не частіше 5 разів на рік;
- 5) д) не частіше 1 раз на рік за конкретним питанням.

5. Які нормативно - правові документи видає Міністерство юстиції?

- 1) накази;
- 2) постанови;
- 3) закони;
- 4) ухвали
- 5) рішення.

6. Міністр юстиції України призначається на посаду та звільняється:

- 1) призначається на посаду за поданням Прем'єр-міністра України і звільняється з посади Президентом України;
- 2) призначається на посаду за поданням Прем'єр-міністра України і звільняється з посади ним же;
- 3) призначається на посаду за поданням Президентом і звільняється з посади Президентом України;
- 4) призначається на посаду і звільняється з посади в установленому порядку Верховною Радою України за поданням Президента України;
- 5) призначається на посаду і звільняється з посади в установленому порядку Верховною Радою України за поданням Прем'єр-міністра України.

7. Міністр має заступників Міністра, які призначаються на посади:

- 1) за поданням Прем'єр-міністра України і звільняються з посад Президентом України.
- 2) за поданням Прем'єр-міністра України і звільняються з посад Міністром юстиції.

3) за поданням Міністра юстиції і звільняються з посад Президентом України.

4) за подання Міністра юстиції Кабінетом Міністрів України;

5) за поданням Прем'єрміністра Верховною радою.

8. Гранична чисельність працівників Мін'юсту України затверджується:

1) Президентом України;

2) Кабінетом Міністрів України;

3) Міністром юстиції.

4) наглядовою радою Мінюсту

5) Верховною радою

9. Чи є Мін'юст України юридичною особою? Має печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням, самостійний баланс, рахунки в органах Державної казначейської служби України?

1) так;

2) так, але не має печатки з зображенням Державного Герба України;

3) так, але не має самостійного балансу в органах Державної казначейської служби України;

4) так, але не має рахунків в органах Державної казначейської служби України;

5) ні;

10. Положення про Міністрство юстиції України затверджено?

1) Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 395/2011

2) Указом Президента України від 7 квітня 2011 року № 395/2011

3) Постановою Кабінета міністрів України від 8 квітня 2011 року № 395/2011

4) Указом Президента України від 9 квітня 2006 року № 268

Постановою Кабінета міністрів України від 2 липня 2014 р. № 228

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України* від 23 липня 1996 року, № 30. Ст.141. (зі змінами та доповненнями)

2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 року. *Урядовий кур'єр*. 05.09.2012. № 159, (зі змінами та доповненнями)

3. Про військову службу правопорядку у Збройних Силах України: Закон України від 7 березня 2002 року зі змінами, внесеними Законами № 5040-VI від 04.07.2012, *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2013, № 25, ст.246 (зі змінами та доповненнями)

4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 року. *Урядовий кур'єр*. 05.09.2012. № 159 (зі змінами та доповненнями).

5. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12 (зі змінами та доповненнями).
6. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 р. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 1. Ст.1. (зі змінами та доповненнями)
7. Про Національну поліцію: Закон України від 15 липня 2015 р. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379 (зі змінами та доповненнями).
8. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 3 квітня 2013 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 208 (зі змінами та доповненнями).
9. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 17. Ст. 594 (із змінами та доповненнями)
10. Положення про Державну міграційну службу України: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 360. 18 (Із змінами та доповненнями).
11. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051 (із змінами та доповненнями)
12. Про Раду національної безпеки: Закон України від 5 березня 1998 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. С. 18 (із змінами та доповненнями).
13. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382 (із змінами та доповненнями).
14. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2016, № 6, ст.55 (зі змінами та доповненнями).
15. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18> (дата звернення 29.06.2022).
16. Про бюро економічної безпеки України: Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2021, № 23, ст.197 . URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text\(01.01.2022\)](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text(01.01.2022))
17. Національна стратегія у сфері прав людини: Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021 «Про Національну стратегію у сфері прав людини» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#n13>
18. Стратегія кібербезпеки України. Безпечний кіберпростір - запорука успішного розвитку України. Указ Президента України. «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року "Про Стратегію кібербезпеки України"». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>
19. Національна стратегія у сфері прав людини: Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021 «Про Національну стратегію у сфері прав людини» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#n13>

20. Стратегія боротьби з організованою злочинністю: Розпорядження Кабінета Міністрів України № 1126-р від 16 вересня 2020 р. «Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю». URL: <HTTPS://ZAKON.RADA.GOV.UA/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text>.

21. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878 «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України». (зі змінами та доповненнями)

22. Положення про Національне центральне бюро Інтерполу: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 № 220. *Зібрання Постанов уряду України*. 1994. № 2. Ст. 25. (зі змінами та доповненнями)

23. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.07.2017 р. № 1403-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2016, № 29, ст.535 (зі змінами та доповненнями)

24. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 № 2135XII ((зі змінами та доповненнями).

25. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878 «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України». (зі змінами та доповненнями).

26. Положення про Національне центральне бюро Інтерполу: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 № 220 // *Зібрання Постанов уряду України*. – 1994. – № 2. – Ст. 25. (зі змінами та доповненнями).

Основна

1. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / кол. авт.: В. В. Дараган, О. П. Бойко, Н. С. Бублик та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с. URL: <HTTPS://ER.DDUVS.IN.UA/BITSTREAM/123456789/6713/1/9e.pdf>

2. Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах . Вид. 7-ме, змін. і допов. Харків : Право, 2018. 170 с.

3. Матеріали методичного забезпечення дисципліни «Організація судових та правоохоронних органів України» // Упорядн.: Є.Г. Шаніна. - Д.:ДВНЗ «Національний гірничий університет», 2012.

Додаткова

1. Бринцев В.Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади: монографія / В.Д. Бринцев. Х.: Право, 2018. 464 с.

2. Будаков М.О. Організаційно-правові засади діяльності спеціальних служб держав НАТО/СБУ. Науковий координаційний центр Національна академія. – К. : Видавництво НА СБ України, 2018. – 188 с.

3. Головань І. Деякі проблеми виконання рішень Конституційного Суду України // *Вісник Конституційного суду України*. – 2018. № 6. С. 132-137.

4. Городовенко В.В. Принципи судової влади: монографія. Х, : Право, 2018. 448 с.

5. Кампо В., Савчин М. Легітимність рішень конституційних судів у контексті доктрини верховенства права: компаративний та праксеологічний аспекти // Вісник Конституційного суду України. 2019. № 5. С. 99-110.

6. Погорецький М.А., Яновська О.Г. Адвокатура України: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2014. 368 с.

7. Силабус «Судові та правоохоронні органи України» для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 34с.

8. [Навчально-методичне забезпечення обов'язкової навчальної дисципліни "Судові та правоохоронні органи України" для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 609 с. URL:\[http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf\]\(http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf\)](http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf)

ТЕМА 4. ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ

Форма здобуття освіти – денна

Обсяг аудиторного навантаження – 4 год:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 10 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Форма здобуття освіти – заочна

Обсяг аудиторного навантаження – 2 год:

Лекція 0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 13 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Навчальна мета заняття: Поглиблення та закріплення знань, одержаних під час лекції та у процесі самостійної роботи по темі: «Прокуратура України».

Час проведення 2 год.

Навчальні питання:

1. Конституційно-правовий статус прокуратури в Україні
2. Загальна характеристика основних завдань, функцій і

повноважень прокуратури.

3. Система, структура і повноваження органів прокуратури України.

4. Правовий статус прокурора.

Методичні вказівки до питань теми:

Під час розгляду першого питання семінарського заняття необхідно зазначити, що прокуратура, не входячи в жодну з існуючих гілок державної влади, є її самостійним органом. Не входить до законодавчої, виконавчої чи судової гілок влади, хоча й тісно взаємодіє з усіма гілками влади, особливо з останньою.

Визначаючи місце прокуратури в системи органів державної влади, вважаємо, що вона є самостійним державним органом та становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому Законодавством України, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

Розкриваючи зміст другого учбового питання, необхідно зазначити, що прокуратура України як будь який державний орган має нормативно визначенні функції, завдання та компетенцію. Необхідно з'ясувати зміст кожної **функції прокуратури:**

- 1) підтримання державного обвинувачення в суді;
- 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом;
- 3) нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- 4) нагляд за додержанням законів під час виконання судових рішень у кримінальних провадженнях, а також у разі застосування інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Необхідно урозуміти в чому полягає реалізація принципів діяльності прокуратури під час діяльності у межах конкретної функції.

При з'ясуванні змісту третього навчального питання слід вивчити структуру органів прокуратури та їх компетенцію.

При розкритті четвертого питання необхідно вивчити складові правового статусу прокурора та відповідні вимоги до них та з'ясувати зміст вимог несумісності.

Питання цільових виступів:

1. Засади діяльності прокуратури України.
2. Нагляд прокурора за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство.

Теми рефератів:

1. Спеціалізована антикорупційна прокуратура: функції-завдання, правові, організаційні засади та напрямки діяльності.

Завдання для самостійної роботи до Теми 4:

1. Заповніть самостійно таблицю.

Вимоги, які висуваються до кандидатів в прокурори

Вимоги до прокурорів окружної прокуратури	Вимоги до прокурорів обласної прокуратури	Вимоги до прокурорів Генеральної прокуратури України

2. Складіть схему за однією з обраних тем:

1. Прокуратура у системі органів державної влади України.
Характеристика основних функцій прокуратури.

2. Засади діяльності прокуратури.

3. Система і структура органів прокуратури.

4. . Вимоги до кандидатів на посаду прокурора.

3. Здійсніть підбір джерел наукової та навчальної літератури з цієї теми, які вийшли протягом останніх 3-х років (не менше 5-ти джерел).

4. Підготуйте тестові завдання з даної теми (не менше 5 запитань).

Індивідуальні завдання до Теми 6:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи наукові тези доповіді за однією з рекомендованих тем. Тема для написання есе та наукових тез доповідей додатково узгоджується з викладачем.

Рекомендовані теми:

1. Поняття та завдання процесуального керівництва досудовим розслідуванням.

2. Завдання та основні напрямки діяльності прокуратури.

3. Система прокуратури.

4. Статус та повноваження прокурора.

5. Порядок зайняття посади прокурора та порядок звільнення прокурора з адміністративної посади.

2. Підготуйте кросворд з даної теми.

3. Вирішити тестові завдання:

1. Прокурор здійснює представництво в суді інтересів громадянина у випадках:

1. Якщо така особа не спроможна самостійно захистити свої порушені чи оспорювані права через недосягнення повноліття, а законні представники, яким законом надано право захищати права особи, не здійснюють її захист;

2. Якщо така особа не спроможна самотійно захистити свої порушені права через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність, а законні представники або органи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси такої особи, не здійснюють її захист;

3. Якщо така особа не спроможна самотійно захистити свої порушені чи оспорюванні права або реалізувати процесуальні повноваження через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність, а законні представники або органи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси такої особи, не здійснюють або неналежним чином здійснюють її захист;

4. Якщо така особа не спроможна самотійно захистити свої порушені права через недієздатність, а законні представники або органи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси такої особи, не здійснюють або неналежним чином здійснюють її захист;

5. Якщо така особа не ефективно захищає свої порушені чи оспорюванні права або не може реалізувати процесуальні повноваження через недосягнення повноліття, не дієздатність, а законні представники або органи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси такої особи, не здійснюють або неналежним чином здійснюють її захист.

2. Згідно ст. 2. Закону України “Про прокуратуру” від 14.10.2014 року на прокуратуру покладаються функція:

1. Підтримання державного обвинувачення та цивільного позову в суді;
2. Підтримання державного обвинувачення та обрання запобіжного заходу в суді;
3. Підтримання державного обвинувачення в суді;
4. Підтримання державного обвинувачення в міжнародному співробітництві;
5. Підтримання обвинувачення та зняття обвинувачення в суді у випадках передбачених законом.

3. Інформація по проведення конкурсу на відбір кандидатів на посаду прокурора окружної прокуратури розміщується:

- а) на офіційному веб-сайті Вищій школі прокуратури України не пізніше ніж за 10 днів до проведення конкурсу;
- б) на офіційному веб-сайті кваліфікаційно дисциплінарної комісії прокуратури не пізніше ніж за 30 днів до проведення конкурсу;
- в) на офіційному веб-сайті Вищій школі прокуратури України не пізніше ніж за 15 днів до проведення конкурсу;
- г) на офіційному веб-сайті кваліфікаційно дисциплінарної комісії прокуратури не пізніше ніж за 20 днів до проведення конкурсу;
- д) на офіційному веб-сайті відповідного орган, що здійснює дисциплінарне провадження, розміщує відповідну інформацію не пізніше ніж за 10 днів до проведення конкурсу

4. Генеральну прокуратуру України очолює Генеральний прокурор України, який має:

1. Першого заступника та шістьох заступників, а також заступника Генерального прокурора України - Головного військового прокурора;
2. Першого заступника та чотирьох заступників, а також заступника Генерального прокурора України - Головного військового прокурора;
3. Першого заступника та трьох заступників, а також заступника Генерального прокурора України - Головного військового прокурора;
4. Першого заступника та п'ятьох заступників, а також заступника Генерального прокурора України - Головного військового прокурора;
5. Двох Перших заступників та заступників, а також заступника Генерального прокурора України - Головного прокурора антикорупційної прокуратури.

5. До засад діяльності прокуратури відповідно до ст. 2 Закону України «Про Прокуратуру» відноситься:

1. Презумпції невинуватості; презумпція послідовності; презумпція змагальності;
2. Презумпція змагальності;
3. Презумпція невинуватості;
4. Презумпція невинуватості; презумпція змагальності;
5. Презумпція послідовності.

6. Прокурором окружної прокуратури може бути призначений громадянин України, який:

1. Має вищу юридичну освіту та стаж роботи в галузі права не менше трьох років;
2. Має стаж роботи в галузі права не менше трьох років;
3. Має вищу юридичну освіту та стаж роботи в галузі права не менше двох років;
4. Має стаж роботи в галузі права не менше двох років;
5. Має вищу юридичну освіту та стаж роботи в галузі права не менше чотирьох років.

7. Строк повноважень Генерального прокурора становить:

1. Дев'ять років. Одна й та ж особа не може обіймати посаду Генерального прокурора два строки поспіль;
2. Сім років. Одна й та ж особа не може обіймати посаду Генерального прокурора два строки поспіль;
3. Шість років. Одна й та ж особа не може обіймати посаду Генерального прокурора два строки поспіль;
4. П'ять років. Одна й та ж особа не може обіймати посаду Генерального прокурора два строки поспіль;
5. Шість років. Одна й та ж особа може обіймати посаду Генерального прокурора два строки поспіль.

8. Відповідно до вимог щодо інформування про свою діяльність Генеральний прокурор України:

1. Не менше двох разів на рік звітує перед Законодавчим комітетом Верховної Ради України на його пленарному засіданні про діяльність органів прокуратури шляхом надання узагальнених статистичних та аналітичних даних;

2. Не менше одного разу на рік звітує перед Верховною Радою України на пленарному засіданні про діяльність органів прокуратури шляхом надання узагальнених статистичних та аналітичних даних;

3. Не менше двох разів на рік звітує перед Верховною Радою України на пленарному засіданні про діяльність органів прокуратури шляхом надання узагальнених статистичних та аналітичних даних;

4. Не менше одного разу на рік звітує перед Законодавчим комітетом Верховної Ради України на його пленарному засіданні про діяльність органів прокуратури шляхом надання узагальнених статистичних та аналітичних даних;

5. Не менше одного разу на рік звітує перед Вищою Кваліфікаційною комісією прокуратури на її пленарному засіданні про діяльність органів прокуратури шляхом надання узагальнених статистичних та аналітичних даних.

9. Кандидат на посаду прокурора окружної прокуратури:

1. Обов'язково проходить протягом двох років спеціальну підготовку в Національній академії прокуратури України;

2. Обов'язково проходить протягом шести місяців спеціальну підготовку в Національній академії прокуратури України;

3. Обов'язково проходить протягом одного року спеціальну підготовку в Національній академії прокуратури України;

4. Обов'язково проходить протягом одного року спеціальну підготовку у Вищій кваліфікаційній школі прокуратури України;

5. Проходить протягом одного року спеціальну підготовку у Тренінговому центрі прокурорів України.

10. Призначення на посаду прокурора:

1. Керівник прокуратури за наслідками спеціальної перевірки, передбаченої антикорупційним законодавством, своїм наказом призначає кандидата на посаду прокурора не пізніше 30 днів з дня отримання подання відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження;

2. Керівник відповідного підрозділу прокуратури за наслідками спеціальної перевірки, передбаченої антикорупційним законодавством, своїм наказом призначає кандидата на посаду прокурора не пізніше 60 днів з дня отримання подання відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження;

3. Керівник відповідного структурного підрозділу окружної прокуратури за наслідками спеціальної перевірки, передбаченої

антикорупційним законодавством, своїм наказом призначає кандидата на посаду прокурора не пізніше 100 днів з дня отримання подання відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження;

4. Керівник відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження за наслідками спеціальної перевірки, передбаченої антикорупційним законодавством, своїм наказом призначає кандидата на посаду прокурора не пізніше 5 днів з дня отримання подання відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження;

5. Керівник відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження за наслідками спеціальної перевірки, передбаченої антикорупційним законодавством, своїм наказом призначає кандидата, що має стаж роботи в галузі права не менше п'яти років та володіє державною мовою.

Рекомендована література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України* від 23 липня 1996 року, № 30. Ст.141. (зі змінами та доповненнями)

2. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12 ((зі змінами та доповненнями)

3. Організація судових та правоохоронних органів: підручник / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого; за ред. І. Є. Марочкіна. Харків: Право, 2013. 448 с.

4. Організація судових та правоохоронних органів: нормативні акти / упоряд. А. В. Лапкін. Харків: Право, 2012. 390 с.

5. Організація судових та правоохоронних органів: навч. посіб.: у 2 ч. / Л. М. Москвич, І. В. Назаров, О. О. Овсяннікова та ін.; за ред. Л. М. Москвич. Харків: Право, 2016. 244 с.

6. Прокуратура України [Електронне видання] : навч.-метод.посібник / кол. авт.;– Одеса : Фенікс, 2020. – 285 с. (сер. «Навчально-методичні посібники»). URL [HTTP://DSPACE.ONUA.EDU.UA](http://DSPACE.ONUA.EDU.UA)

7. Кацавець Р. Молдован А. Прокуратура України. Навчальний посібник. Київ: Алерта, 2016. 270 с.

8. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / кол. авт.: В. В. Дараган, О. П. Бойко, Н. С. Бублик та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6713/1/%d0%a1%d0%9f%d0%9e.pdf>

9. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 388 с.

10. Бурбика М. М., Уткіна М. С. Судові та правоохоронні органи (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2016 123 с.

11. Лапкін, А. В. Судове право України: навч. посіб. у схемах. вид. 2-ге, змін. та доповн. Харків: Право, 2017. 150 с.

12. Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах . Вид. 7-ме, змін. і допов. Харків : Право, 2018. 170 с.

13. Скибенко О.І. Конституційно-правовий статус прокуратури України в умовах реформування. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право. Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2021. 155 с.

14. Силабус «Судові та правоохоронні органи України» для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 34 с.

15. [Навчально-методичне забезпечення обов'язкової навчальної дисципліни "Судові та правоохоронні органи України" для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 609 с. URL:\[http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf\]\(http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf\)](http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf)

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України. URL : <http://portal.rada.gov.ua/>.
2. Президент України. URL : <http://www.president.gov.ua/ru/>.
3. Верховний Суд. URL : <http://www.scourt.gov.ua/>.
4. Академія правових наук України
www.apnu.kharkiv.orgзаконопроекти України (сайт вру) www.zakon.gov.ua
5. Конституційний Суд України. URL :
<http://www.ccu.gov.ua/uk/index>.
6. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ. URL : <http://sc.gov.ua/>.
7. ГАЗЕТА "УРЯДОВИЙ КУР'ЄР" www.ukcc.com.ua
8. ГАЗЕТА "ЮРИДИЧНА ПРАКТИКА" www.practix.com
9. Міністерство внутрішніх справ України. URL :
<http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>.
10. Міністерства Юстиції України www.gdo.kiev.ua
11. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL :
<http://www.nbu.gov.ua/>.
12. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. URL :
<http://korolenko.kharkov.com/>.
13. Юридичний факультет Львівського національного університету ім. Івана Франка www.lawschool.lviv.ua
14. Юридичний факультет Академії управління та інформаційних технологій www.agiu.berdyansk.net
15. Юридичний факультет Київського національного економічного університету www.uf-kneu.kiev.ua

16. Юридичний сайт Київського національного університету внутрішніх справ www.naiu.kiev.ua

17. Освітній портал Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна www.osvita.org.ua

18. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського www.nbuv.gov.ua

19. Національна Парламентська бібліотека України www.nplu.kiev.ua

20. Бібліотека ім. Лесі Українки www.lucl.lucl.kiev.ua

21. Бібліотека Верховної Ради України www.rada.kiev.ua/library

22. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка www.korolenko.kharkov.com

ТЕМА 5. МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Форма здобуття освіти – денна

Обсяг аудиторного навантаження- 4 год:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 10 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Форма здобуття освіти – заочна

Обсяг аудиторного навантаження- 0 год:

Лекція 0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 0 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 13 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Навчальна мета заняття: Поглиблення та закріплення знань, одержаних під час лекції та у процесі самостійної роботи по темі: «Міністерство внутрішніх справ України».

Час проведення 2 год.

Навчальні питання:

1. Міністерство внутрішніх справ України як цивільний орган європейського зразка.

2. Національна гвардія України: завдання та повноваження.

3. Державна міграційна служба України: завдання, повноваження, структура.

4. Державна служба України з надзвичайних ситуацій: завдання, повноваження, структура.

5. Державна прикордонна служба України: завдання, повноваження, структура.

Методичні вказівки до питань теми:

Під час розгляду першого питання семінарського заняття необхідно зазначити, щоГоворячи про місце МВС України у правоохоронній системі, слід особливо виділити специфіку її діяльності, що полягає в поєднанні двох «функціональних векторів»: охороні публічного права і, разом з тим, забезпеченні та захисті суб'єктивних прав і законних інтересів громадян.

Організацію, структуру і компетенцію Міністерства внутрішніх справ та правоохоронних органів діяльність яких спрямовується і координується Міністром внутрішніх справ визначають насамперед, ті функції, які на них покладені. Серед них:

- нагляд за законністю в реалізації нормативно-правових актів; розслідування злочинів;
- забезпечення безпеки;
- оперативно-розшукова діяльність;
- охорона громадського порядку;
- надання юридичної допомоги;
- профілактична діяльність з попередження правопорушень.

Визначаючи місце МВС України в системі органів державної влади, вважаємо, що необхідно наголосити про його головуюче місце у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах:

- 1) забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг;
- 2) захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні;
- 3) цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності;
- 4) міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

вона є самостійним державним органом та становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому Законодавством України, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

В подальшому опановуючі зміст першого питання необхідно з'ясувати, завдання, функції, компетенцію та повноваження МВС скрізь призму

специфіки центральних органів виконавчої влади діяльність яких спрямовується і координується Міністром внутрішніх справ входять:

- Національна поліція України;
- центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні – Державна прикордонна служба України;
- центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів – Державна міграційна служба України;
- центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, профілактики травматизму невиробничого характеру, а також гідрометеорологічної діяльності – Державна служба надзвичайних ситуацій України;
- Національна гвардія України. Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи органів внутрішніх справ, завдання та функції якого визначені Законом України «Про Національну гвардію України».

Необхідно ретельно вивчити **основні напрями діяльності Міністерства внутрішніх справ є:**

- підготовка кадрів;
- фінансове і матеріально-технічне забезпечення;
- ресурсне забезпечення;
- наукове забезпечення;
- судово-експертна діяльність та техніко-криміналістичне забезпечення;
- інформаційне забезпечення;
- медичне забезпечення;
- забезпечення внутрішньої безпеки;
- координація функціонування Центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України та взаємодія їх територіальних підрозділів між собою;
- взаємодія із суб'єктами приватного та публічного права.

Розкриваючи зміст другого учбового питання, необхідно зазначити, що Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України. як будь який державний орган має нормативно визначенні функції, завдання та компетенцію. Необхідно з'ясувати зміст кожної **функції НГ України:**

- 1) захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб

зміни їх насильницьким шляхом;

2) охорона громадського порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян;

3) участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян;

4) забезпечення охорони органів державної влади, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, участь у здійсненні заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб;

При вивченні теоретичного матеріалу та нормативних актів слід враховувати, що в межах правотворчої форми реалізації правоохоронної функції держави Головне управління Національної гвардії України:

а) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, та розробляє пропозиції щодо вдосконалення цього законодавства, розробляє і подає в установленому порядку на розгляд Міністрові внутрішніх справ України проекти законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України з питань діяльності Національної гвардії України;

б) розробляє та подає на розгляд Міністрові внутрішніх справ України проекти актів Міністерства внутрішніх справ України, що стосуються діяльності Національної гвардії України.

В межах виконавчо-розпорядчої форми підрозділи Національної гвардії та органи їх командування мають право:

а) залучати фахівців центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) до розгляду питань, що належать до його компетенції;

б) одержувати від Міністерства внутрішніх справ України, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування документи і матеріали, необхідні для реалізації покладених на нього завдань;

в) скликати наради за участю представників органів виконавчої влади з питань, що належать до його компетенції.

Особливо слід звернути увагу на те, що правоохоронна форма діяльності проявляється в правах та обов'язках Національної гвардії України.

Необхідно урозуміти в чому полягає реалізація принципів діяльності НГ України під час діяльності у межах конкретної функції.

При з'ясуванні змісту третього навчального питання слід вивчити навчальну та правову літературу щодо з'ясування місця Державної міграційної служби України у системі центральних органів виконавчої влади щодо реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

При розкритті четвертого питання необхідно вивчити складові функцій-задач ДСНС як центрального органу виконавчої влади, діяльність якого

спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності правового статусу прокурора та відповідні вимоги до них та з'ясувати зміст вимог несумісності.

Особливо слід звернути увагу на таке правоохоронне завдання ДСНС як здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням і виконанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб.

Визначити служби які здійснюють такий нагляд у складі ДСНС та відносно кого спрямований такий нагляд:

- центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, інших державних органів та органів місцевого самоврядування;
- суб'єктів господарювання;
- аварійно-рятувальних служб.

При розкритті четвертого питання необхідно вивчити складові функцій-задач ДПС України як правоохоронним органом спеціального призначення.

Особливу увагу слід приділити завданням, функціям та повноваженням щодо запобігання та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень.

Закінчуя вивчення теми необхідно з'ясувати місце кожного органу, що входить до сфери координації діяльності міністром внутрішніх справ.

Питання цільових виступів:

1. Система центральних органів виконавчої влади діяльність яких спрямовується і координується Міністром внутрішніх справ: поняття та напрями правоохоронної діяльності.

2. Нормотворча форма реалізації правоохоронної функції Національною гвардією України.

Теми рефератів: Напрями діяльності Міністерства внутрішніх справ.

Завдання для самостійної роботи:

1. Заповніть самостійно таблицю.

Вимоги, які висувуються до кандидатів в прокурори

Функції МВС України	Завдання діяльності НГ України	Функції ДПС України

2. Складіть схему за однією з обраних тем:

1. МВС України у системі органів державної влади України.
2. Характеристика основних функцій НГ України.
2. Задачі ДМС України.
3. Система і структура органів ДПС України.

4. . Повноваження ДСНС щодо нагляду за законністю у сфері пожежної та техногенної безпеки.

3. Здійснить підбір джерел наукової та навчальної літератури з цієї теми, які вийшли протягом останніх 3-х років (не менше 5-ти джерел).

4. Підготуйте тестові завдання з даної теми (не менше 5 запитань).

Індивідуальні завдання до Теми 6:

2. **Підготувати на вибір** реферат, презентацію, есе чи наукові тези доповіді за однією з рекомендованих тем. Тема для написання есе та наукових тез доповідей додатково узгоджується з викладачем.

Рекомендовані теми:

Теми рефератів:

1. Міністерство внутрішніх справ України як цивільний орган європейського зразка.

2. Система центральних органів виконавчої влади діяльність яких спрямовується і координується Міністром внутрішніх справ: поняття та напрями правоохоронної діяльності.

3. Національна гвардія України: завдання та повноваження.

4. Державна міграційна служба України: завдання, повноваження, структура.

5. Правовий статус Державної міграційної служби України.

6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій: завдання, повноваження, структура.

7. Органи державного нагляду у сфері цивільного захисту і техногенної безпеки **функції, завдання, компетенція.**

8. Державна прикордонна служба України: завдання, повноваження, структура.

9. Контроль за діяльністю Державної прикордонної служби України.

10. Нормотворча форма реалізації правоохоронної функції Національною гвардією України.

Рекомендована література:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України* від 23 липня 1996 року, № 30. Ст.141. (зі змінами та доповненнями)

2. Положення про Міністерство внутрішніх справ: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/248608057>

3. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 року № 876-VII. URL: <HTTPS://ZAKON.RADA.GOV.UA/LAWS/SHOW/876-20>

4. Про Національну поліцію: Закон України від 15 липня 2015 р. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379 (зі змінами та доповненнями).

5. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня

2014 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 17. Ст. 594 (зі змінами та доповненнями).

6. Постанова КМУ від 9 січня 2014 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту». (зі змінами та доповненнями) URL: [http:// zakon3.rada.gov.ua/laws/show/11- 2014#n10](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/11-2014#n10).

7. Постанова КМУ від 16 грудня 2015 р. № 1052 «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій». (зі змінами та доповненнями) URL: [http://www.mns.gov.ua/ content/law.html](http://www.mns.gov.ua/content/law.html).

8. Постанова КМУ від 25 квітня 2014 року № 120 «Питання спрямування та координації діяльності Державної служби з надзвичайних ситуацій». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/120-2014->.

9. Організація судових та правоохоронних органів: підручник / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого; за ред. І. Є. Марочкина. Харків: Право, 2013. 448 с.

10. Організація судових та правоохоронних органів: нормативні акти / упоряд. А. В. Лапкін. Харків: Право, 2012. 390 с.

11. Організація судових та правоохоронних органів: навч. посіб.: у 2 ч. / Л. М. Москвич, І. В. Назаров, О. О. Овсяннікова та ін.; за ред. Л. М. Москвич. Харків: Право, 2016. 244 с.

12. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 388 с.

13. Бурбика М. М., Уткіна М. С. Судові та правоохоронні органи (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2016 123 с.

14. Лапкін, А. В. Судове право України: навч. посіб. у схемах. вид. 2-ге, змін. та доповн. Харків: Право, 2017. 150 с.

15. Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах . Вид. 7-ме, змін. і допов. Харків : Право, 2018. 170 с.

16. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / кол. авт.: В. В. Дараган, О. П. Бойко, Н. С. Бублик та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6713/1/%d0%a1%d0%9f%d0%9e.pdf>

Додаткова

1. Науково-практичний коментар Закону України «Про Національну поліцію» / Кол. авт.; кер. авт. кол. д.ю.н., доц. Т.П. Мінка. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 480 с.

2. Науково-практичний коментар Закону України «Про Національну поліцію» станом на 1 січня 2016 р. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 400 с.

3. Науково-практичний коментар розділів IV «Повноваження поліції» та розділів V «Поліцейські заходи» Закону України «Про національну поліцію» : Науково-практичний коментар / Кол. авт. Х. : Право, 2016. 178 с.

4. Судові та правоохоронні органи України на шляху до Європи: навч. посіб. / С.С. Ненько, О.Ю. Синявська, Ю.В. Дика, І.М. Рачинська. Херсон: Грінь Д.С., 2016. 352с.

5. Судові та правоохоронні органи України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. П. Гель, Г. С. Семаков, С. П. Кондракова. К.: МАУП, 2004. 272 с.

6. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / Юзікова Н. С. вид. четверте, перероб. і допов. К.: Істина, 2006. 320 с.

7. Судові та правоохоронні органи України: підручник / В. Т. Нор, Н. П. Анікіна, Н. Р. Бобечко ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. К. : Ін Юре, 2010. 240 с.

8. Руководство по демократическим основам полицейской деятельности. Составлено Старшим советником Генерального секретаря ОБСЕ по вопросам полицейской деятельности. ОБСЕ, 2006. 64 с., с. 16 – 17

9. Силабус «Судові та правоохоронні органи України» для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 34 с.

10. [Навчально-методичне забезпечення обов'язкової навчальної дисципліни "Судові та правоохоронні органи України" для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 609 с. URL:http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf](http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf)

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України. URL : <http://portal.rada.gov.ua/>.
2. Президент України. URL : <http://www.president.gov.ua/ru/>.
3. Верховний Суд. URL : <HTTP://WWW.SCOURT.GOV.UA/>.
4. Академія правових наук України <WWW.APRNU.KHARKIV.ORG>ЗАКОНОПРОЕКТИ УКРАЇНИ (сайт ВРУ) <WWW.ZAKON.GOV.UA>
5. Конституційний Суд України. URL : <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>.
6. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ. URL : <HTTP://SC.GOV.UA/>.
7. ГАЗЕТА "УРЯДОВИЙ КУР'ЄР" <WWW.UKCC.COM.UA>
8. ГАЗЕТА "ЮРИДИЧНА ПРАКТИКА" <WWW.PRACTIX.COM>
9. Міністерство внутрішніх справ України. URL : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>.
10. Міністерства Юстиції України <WWW.GDO.KIEV.UA>
11. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>.
12. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. URL : <HTTP://KOROLENKO.KHARKOV.COM/>.

13. Юридичний факультет Львівського національного університету ім. Івана Франка WWW.LAWSCHOOL.LVIV.UA
14. Юридичний факультет Академії управління та інформаційних технологій WWW.ARIU.BERDYANSK.NET
15. Юридичний факультет Київського національного економічного університету WWW.UF-KNEU.KIEV.UA
16. Юридичний сайт Київського національного університету внутрішніх справ WWW.NAIAU.KIEV.UA
17. Освітній портал Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна WWW.OSVITA.ORG.UA
18. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського WWW.NBUV.GOV.UA
19. Національна Парламентська бібліотека України WWW.NPLU.KIEV.UA
20. Бібліотека ім. Лесі Українки WWW.LUCL.LUCL.KIEV.UA
21. Бібліотека Верховної Ради України WWW.RADA.KIEV.UA/LIBRARY
22. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка WWW.KOROLENKO.KHARKOV.COM

ТЕМА 6. НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ

Форма здобуття освіти – денна

Обсяг аудиторного навантаження- 8 год:

Лекція 4 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 4 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 10 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Форма здобуття освіти – заочна

Обсяг аудиторного навантаження- 2 год:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 0 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 13 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Навчальна мета заняття: Поглиблення та закріплення знань, одержаних під час лекції та у процесі самостійної роботи по темі: «Національна поліція України».

Навчальні питання:

Вступ

Частина 1.

Семінарське заняття: – 2 години

1. Національна поліція України: функції – завдання, структура.
2. Кримінальна поліція: функції – завдання, структура.

Частина 2

Семінарське заняття: – 2 години

1. Патрульна поліція: функції – завдання, структура.
2. Поліція охорони: функції – завдання, структура.
3. Поліція особливого призначення функції – завдання, структура.

Висновки

Перше семінарське заняття – 2 години

Методичні вказівки до питань частини 1 теми:

Під час розгляду першого питання семінарського заняття необхідно зазначити, що визначаючи місце Національної поліції України у правоохоронній системі, слід особливо виділити специфіку її діяльності, що полягає в поєднанні двох «функціональних векторів»: охороні публічного права і, разом з тим, забезпеченні та захисті суб'єктивних прав і законних інтересів громадян.

Національна поліція України – центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Діяльність поліції спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України згідно із законом. Поліція призначена для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. У процесі своєї діяльності Національна поліція України взаємодіє із іншими судовими і правоохоронними органами. При цьому необхідно мати на увазі, що саме на органи поліції законом покладено найбільше коло завдань у сфері реалізації державної політики у боротьбі зі злочинністю та охороні широкого кола суспільних відносин від протиправних посягань. Саме ці обставини й обумовлюють провідне місце Національної поліції України у системі правоохоронних органів.

Опанування теоретичного матеріалу щодо завдань діяльності Національної поліції необхідно починати з *Європейського кодексу* поліцейської етики та головних цілей діяльності поліції на теренах Європи:

- підтримка публічного спокою, забезпечення права і порядку в суспільстві;
- захист і дотримання основоположних прав і свобод особи, закріплених, зокрема, в Європейській конвенції про права людини;

- запобігання та подолання злочинності;
- виявлення злочинів;
- надання допомоги і послуг суспільству.

Слід враховувати, що організацію, структуру і компетенцію Національної поліції визначають їх функції - завдання. Серед них:

- 1) превентивна та профілактична діяльність, спрямована на запобігання вчинення правопорушень;
- 2) виявлення причини та умов, що сприяють учиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, уживає в межах своєї компетенції заходів для їх усунення;
- 3) провадження організаційних та спеціальних заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення;
- 4) уживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і громадській безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;
- 5) здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події;
- 6) здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності;

Під час підготовки самостійної роботи слід з'ясувати поняття, завдання, правову основу діяльності, загальні та спеціальні принципи діяльності, повноваження, контроль, фінансове та матеріально-технічне забезпечення поліції. Також важливо проаналізувати правовий статус поліцейських, сутність та зміст поліцейських заходів та місце громадського контролю за діяльністю поліції у системі відкритості та прозорості діяльності поліції. Саме від засвоєння знань першого питання теми залежить розуміння особливостей змісту діяльності працівників Національної поліції України .

В подальшому опановуючи зміст другого питання необхідно з'ясувати, завдання, функції, компетенцію та повноваження кримінальної поліції скрізь призму специфіки діяльності її структурних компонентів: карного розшуку, кіберполіції, підрозділів протидії наркозлочинності, підрозділів стратегічних розслідувань, підрозділів боротьби зі злочинами пов'язаними з торгівлею людьми, підрозділів оперативної служби, підрозділів внутрішньої безпеки, підрозділів оперативно-технічних заходів, підрозділів забезпечення діяльності, пов'язаної з небезпечними матеріалами, підрозділів кримінального аналізу.

Необхідно ретельно вивчити кожного структурного елементу кримінальної поліції та особливості:

- формування персоналу кримінальної поліції;
- фінансово і матеріально-технічного забезпечення;
- інформаційного забезпечення;
- забезпечення внутрішньої безпеки;
- координація функціонування підрозділів кримінальної поліції;
- взаємодія із суб'єктами приватного та публічного права.

Розкриваючи в подальшому зміст другого навчального питання, необхідно зазначити, що кримінальна поліція, входить до системи Національної України і окрім загально-поліцейських функцій виконує оперативно-розшукову зі специфічними завданнями щодо реалізації державної політики у сфері оперативно-розшукового попередження та виявлення кримінальних правопорушень. Слід чітко з'ясувати, що у *межах кримінального провадження, кримінальна поліція має право:*

- здійснювати слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії за письмовим дорученням слідчого, прокурора;

- відповідно до чинного КПК України, під час виконання доручень слідчого, прокурора співробітник підрозділу кримінальної міліції користується повноваженнями слідчого.

Співробітники оперативних підрозділів не мають права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора.

Під час самостійного вивчення матеріалів теми необхідно визначити особливості функцій, задач, принципів, правового регулювання та напрямків діяльності карного розшуку, кіберполіції, підрозділів протидії наркозлочинності, підрозділів стратегічних розслідувань, підрозділів боротьби зі злочинами пов'язаними з торгівлею людьми, підрозділів оперативної служби, підрозділів внутрішньої безпеки, підрозділів оперативно-технічних заходів, підрозділів забезпечення діяльності, пов'язаної з небезпечними матеріалами, підрозділів кримінального аналізу.

Питання цільових виступів:

1. Система центральних органів Національної поліції України: поняття та напрями правоохоронної діяльності.

2. Нормотворча форма реалізації правоохоронної функції Національною поліцією України.

ДРУГЕ СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ – 2 ГОДИНИ.

Методичні вказівки до питань частини 2 теми:

Під час розгляду першого питання другого семінарського заняття необхідно зазначити, що визначаючи місце патрульної поліції у системі поліції, слід особливо виділити специфіку її діяльності, що полягає в поєднанні двох «функціональних векторів»: охороні прав і свобод людини та суспільного порядку.

Патрульна поліція України є структурною складовою Національної поліції, яка виконує функції з підтримання правопорядку і забезпечення безпеки на вулицях міст і на дорогах, а також профілактику злочинів шляхом механізованого або пішого патрулювання. Департамент патрульної поліції — міжрегіональний територіальний орган НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ, який складається зі структурних підрозділів апарату Департаменту патрульної поліції і його територіальних (відокремлених) підрозділів.

Патрульна поліція призначена для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Опанування теоретичного матеріалу щодо завдань діяльності Національної поліції необхідно починати з основних положень *Європейського кодексу* поліцейської етики. При вивченні змісту першого питання слід враховувати, що ***при виконанні службових обов'язків працівник патрульної служби зобов'язаний:***

- 1) поважати і не порушувати права та свободи людини і громадянина;
- 2) обмежувати права і свободи людини лише в спосіб та у випадках, що встановлені законом;
- 3) звертаючись до людини, привітатися, прикласти праву руку до головного убору, назвати своє прізвище, посаду, спеціальне звання та пред'явити на її вимогу службове посвідчення, надавши можливість ознайомитися з викладеною в ньому інформацією, при цьому не випускати його з рук;
- 4) під час спілкування з особою чітко дотримуватися норм службової етики; 10
- 5) попередити водіїв транспортних засобів про небезпеку, що виникла на шляху їх руху, та вжити заходів для їх усунення;
- 6) у разі отримання інформації про можливе вчинення правопорушення негайно інформувати безпосереднього керівника, чергового та/або службу моніторингу і вжити всіх передбачених законом заходів для його запобігання;
- 7) надавати допомогу особам, які постраждали від правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їх життя та здоров'я;
- 8) під час проведення ремонтно-будівельних та інших видів робіт на вулицях і дорогах забезпечувати оптимізацію дорожнього руху і контролювати дотримання правил безпеки дорожнього руху;
- 9) за можливості надати допомогу водію в разі несправності його транспортного засобу;
- 10) виконувати інші обов'язки відповідно до законодавства, в тому числі нормативно-правових актів МВС.

Під час підготовки самостійної роботи слід з'ясувати поняття, завдання, правову основу використання працівниками патрульної поліції превентивних поліцейські заходи:

- 1) перевірка документів особи;
- 2) опитування особи;
- 3) поверхнева перевірка і огляд;
- 4) зупинення транспортного засобу;
- 5) вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території;
- 6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю;

- 7) проникнення до житла чи іншого володіння особи;
- 8) перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ;
- 9) застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;
- 10) перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб;
- 11) поліцейське піклування.

В подальшому опановуючи зміст другого питання необхідно з'ясувати, завдання, функції, компетенцію та повноваження поліції охорони скрізь призму специфіки фізичної та технічної охорони майна та фізичних осіб

Необхідно ретельно вивчити кожне завдання та функції поліції охорони. Під час самостійної підготовки з'ясувати для себе особливості організації запобіжної діяльності поліції охорони та спеціальної поліції

Розкриваючи в подальшому зміст третього навчального питання, необхідно зазначити, що поліція спеціального призначення має своїми завданнями:

- запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень;
- забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів;
- забезпечення безпеки взятих під захист осіб, членів їх сімей, охорона адміністративних, державних будівель та інших об'єктів на підставах та в порядку, визначених законодавством України;
- участь в антитерористичних операціях, що проводяться відповідно до ЗАКОНУ УКРАЇНИ «Про боротьбу з тероризмом».

Під час самостійного вивчення матеріалів теми необхідно визначити особливості функцій, задач, принципів, правового регулювання та напрямків діяльності поліції особливого призначення, патрульної поліції та поліції охорони.

Питання цільових виступів:

1. **Департамент патрульної поліції** — міжрегіональний територіальний орган Національної поліції України: структура та завдання діяльності.

2. Функції поліції охорони.

Завдання для самостійної роботи:

Теми рефератів:

1. Поняття та система Національної поліції України;
2. Правова основа діяльності Національної поліції України.
3. Завдання Національної поліції України.
4. Повноваження Національної поліції України.
5. Поняття поліцейських послуг та їх види.
6. Принципи діяльності Національної поліції України.

7. Кіберполіція як складова кримінальної поліції; функції, завдання компетенція.

8. Підрозділи протидії наркозлочинності: завдання компетенція.

9. Департамент стратегічних розслідувань: завдання компетенція.

10. Підрозділів боротьби зі злочинами пов'язаними з торгівлею людьми:

1. Заповніть самостійно таблицю.

1. Система Національної поліції України

Центральний орган управління Національною поліцією України	Територіальні органи Національної поліції України

2. Система кримінальної поліції України

На рівні Апарату національної поліції до складу кримінальної поліції входять:	На рівні територіальних органів поліції до складу кримінальної поліції входять:

3. Міжтериторіальні органи Національної поліції.

Міжтериторіальні органи Національної поліції:

4. Компетенція Патрульної поліції України

Права поліцейських патрульної поліції	Обов'язки поліцейських патрульної поліції

5. Підстави діяльності патрульної поліції

<i>Підстави використання превентивних поліцейських заходів</i>

6. Поліцейські заходи.

<i>Превентивні поліцейські заходи:</i>

II . Складіть схему за однією з обраних тем:

1. Поліція та її підрозділи.
2. Повноваження Національної поліції України.
3. Національна поліція України у системі органів діяльність яких спрямовується міністром внутрішніх справ.
4. Характеристика основних функцій Національної поліції України.
5. Поліцейські заходи примусу.
6. Задачі кіберполіції України.
7. Система і структура карного розшуку.
8. Повноваження Департаменту стратегічних розслідувань щодо нагляду за законністю у сфері пожежної та техногенної безпеки.
9. Принципи діяльності кіберполіції.
10. Патрульна поліція та її функції.
11. Повноваження Патрульної поліції України.
12. Патрульна поліція України у системі Національної поліції.
13. Характеристика основних функцій поліції охорони.
14. Спеціальна поліція: завдання.
15. Поліція спеціального призначення: задачі та напрями діяльності

III. Здійсніть підбір джерел наукової та навчальної літератури з цієї теми, які вийшли протягом останніх 3-х років (не менше 5-ти джерел).

IV. Вирішити тестові завдання:

1. Завдання Національної поліції:

1. Забезпечення публічної безпеки і порядку;
2. Охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
3. Забезпечення особистої безпеки осіб, які підлягають захисту;
4. Протидія злочинності;
5. Надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

2. У складі поліції не функціонують підрозділи:

1. Кримінальна поліція;
2. Моральна поліція;
3. Патрульна поліція;
4. Органи досудового розслідування;
5. Поліція охорони.

3. Керівником та заступниками керівника поліції може бути призначена особа, яка:

1. Відповідає загальним умовам вступу на службу в поліцію; має вищу повну юридичну освіту; має стаж роботи в галузі права не менш як п'ять років; має досвід роботи на керівних посадах не менш як п'ять років;
2. Відповідає загальним умовам вступу на службу в поліцію, має вищу повну юридичну освіту; має стаж роботи в галузі права не менш як п'ять років; має досвід роботи на керівних посадах не менш як сім років;

3. Відповідає загальним умовам вступу на службу в поліцію; має вищу повну юридичну освіту; має стаж роботи в галузі права не менш як сім років; має досвід роботи на керівних посадах не менш як п'ять років;
4. Відповідає загальним умовам вступу на службу в поліцію; має юридичну освіту; має стаж роботи в галузі права не менш як сім років; має досвід роботи на керівних посадах не менш як п'ять років;
5. Відповідає загальним умовам вступу на службу в поліцію; має вищу юридичну освіту; має стаж роботи в галузі права не менш як дев'ять років; має досвід роботи на керівних посадах не менш як сім років.

4. Повноваження поліції у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення:

1. Формує бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України;
2. Моніторинг ай-пи адресів;
3. Користується базами (банками) даних Міністерства внутрішніх справ України та інших органів державної влади;
4. Здійснює інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу;
5. Здійснює інформаційну взаємодію з іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями.

5. До превентивних поліцейських заходів не відноситься:

1. Перевірка документів особи;
2. Опитування особи;
3. Особистий обшук особи;
4. Зупинення транспортного засобу;
5. Проникнення до житла чи іншого володіння особи.

6. Систему поліції складають:

1. Науково-дослідні установи органу поліції;
2. Установи забезпечення діяльності поліції;
3. Департамент поліції;
4. Центральний орган управління поліцією;
5. Територіальні органи поліції.

7. Керівник поліції призначається на посаду та звільняється з посади:

1. Кабінетом Міністрів України за поданням Міністра внутрішніх справ України;
2. Міністром внутрішніх справ України;
3. Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до пропозицій Міністра внутрішніх справ України;
4. Прем'єр-міністром України відповідно до подання Міністра внутрішніх справ України;
5. Президентом України за поданням Міністра внутрішніх справ України.

8. На службу в поліції можуть бути прийняті:

1. Громадяни України віком від 18 років, які мають середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою;
2. Громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою;
3. Громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, які володіють українською мовою;
4. Громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою;
5. Громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою.

9. Який порядок фіксування дії поліцейського щодо отримання ним інформації з єдиної інформаційної системи МВС:

1. Факт отримання інформації фіксується у спеціальному журналі, ведення якого покладається на службу інформаційних технологій МВС України;
2. Факт отримання інформації фіксується у спеціальному електронному журналі, ведення якого покладається на службу інформаційних технологій МВС України;
3. Факт отримання інформації фіксується у спеціальному електронному блокноті, ведення якого покладається на службу інформаційних технологій МВС України;
4. Факт отримання інформації фіксується у спеціальному електронному архіві, ведення якого покладається на службу інформаційних технологій МВС України;
5. Факт отримання інформації фіксується у спеціальному реєстрі отримання електронної інформації, ведення якого покладається на службу інформаційних технологій МВС України.

10. При отриманні поліцейським інформації з єдиної інформаційної системи МВС обов'язково фіксується:

1. Прізвище, ім'я, по батькові поліцейського, вид отриманої інформації, реєстр, з якого отримувалася інформація, час отримання інформації та інші

дані, необхідні для ідентифікації поліцейського, який отримував інформацію з реєстрів;

2. Прізвище, ім'я, по батькові поліцейського, вид отриманої інформації, реєстр, з якого отримувалася інформація, час отримання інформації та інші дані, необхідні для ідентифікації поліцейського, який отримував інформацію з реєстрів;

3. Номер спеціального жетона поліцейського, вид отриманої інформації, реєстр, з якого отримувалася інформація, час отримання інформації та інші дані, необхідні для ідентифікації поліцейського, який отримував інформацію з реєстрів;

4. Прізвище, ім'я, по батькові та номер спеціального жетона поліцейського, вид отриманої інформації, реєстр, з якого отримувалася інформація, час отримання інформації та інші дані, необхідні для ідентифікації поліцейського, який отримував інформацію з реєстрів;

5. Прізвище, ім'я, по батькові та номер спеціального жетона поліцейського, вид отриманої інформації, час отримання інформації та інші дані, необхідні для ідентифікації поліцейського, який отримував інформацію з реєстрів.

Рекомендована література:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України* від 23 липня 1996 року, № 30. Ст.141. (зі змінами та доповненнями).

2. Положення про Міністерство внутрішніх справ: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248608057>

3. Про Національну поліцію: Закон України від 15 липня 2015 р. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877 “Про затвердження Положення про Національну поліцію України” <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248607704>

5. 12. Постанова Кабінету Міністрів України від 13.10.2015 № 834 “Питання функціонування органів поліції охорони як територіальних органів Національної поліції та ліквідації деяких територіальних органів Міністерства внутрішніх справ” (зі змінами) <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/834-2015-%d0%bf>

6. 13. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 937 “Питання забезпечення охорони об’єктів державної та інших форм власності” <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248634004>

7. 14. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.08.1993 № 615 “Про заходи щодо вдосконалення охорони об’єктів державної та інших форм власності” (зі змінами) <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/615-93-%d0%bf>

8. Про затвердження Положення про Департамент поліції охорони: Наказ Національної поліції України № 43 від 06.11.2015.

9. Про організацію службової діяльності поліції охорони з питань забезпечення фізичної охорони об'єктів: Наказ МВС України № 577 07.07.2017
10. Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення: Наказ МВС України № 987, 04.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1565-17#text>, 20:49, 05.07.2022.
11. Організація судових та правоохоронних органів: підручник / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого; за ред. І. Є. Марочкіна. Харків: Право, 2013. 448 с.
12. Організація судових та правоохоронних органів: нормативні акти / упоряд. А. В. Лапкін. Харків: Право, 2012. 390 с.
13. Організація судових та правоохоронних органів: навч. посіб.: у 2 ч. / Л. М. Москвич, І. В. Назаров, О. О. Овсяннікова та ін.; за ред. Л. М. Москвич. Харків: Право, 2016. 244 с.
14. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 388 с.
15. Бурбика М. М., Уткіна М. С. Судові та правоохоронні органи (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2016 123 с.
16. Лапкін, А. В. Судове право України: навч. посіб. у схемах. вид. 2-ге, змін. та доповн. Харків: Право, 2017. 150 с.
17. Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах . Вид. 7-ме, змін. і допов. Харків : Право, 2018. 170 с.
18. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / кол. авт.: В. В. Дараган, О. П. Бойко, Н. С. Бублик та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6713/1/%d0%a1%d0%9f%d0%9e.pdf>.

Додаткова

1. Адміністративна діяльність Національної поліції: Навч. посібник / Кол. авт. ; кер. авт. кол. к.ю.н., засл. юрист України В.А. Глуховець. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 248 с. Науково-практичний коментар Закону України «Про Національну поліцію» / Кол. авт.; кер. авт. кол. д.ю.н., доц. Т.П. Мінка. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 480 с.
2. Науково-практичний коментар Закону України «Про Національну поліцію» станом на 1 січня 2016 р. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 400 с.
3. Науково-практичний коментар розділів IV «Повноваження поліції» та розділів V «Поліцейські заходи» Закону України «Про національну поліцію» : Науково-практичний коментар / Кол. авт. Х. : Право, 2016. 178 с.
4. Бакаянова Н. М., Кубаєнко А. В., Свида О. Г. Організація діяльності Національної поліції України та оперативних підрозділів

[Електронне видання] : навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / Н. М. Бакаянова, А. В. Кубаєнко, О. Г. Свида. – Одеса : Фенікс, 2020. – 251 с. URL: [HTTP://DSPACE.ONUA.EDU.UA/](http://DSPACE.ONUA.EDU.UA/)

5. Судові та правоохоронні органи України на шляху до Європи: навч. посіб. / С.С. Ненько, О.Ю. Синявська, Ю.В. Дика, І.М. Рачинська. Херсон: Грінь Д.С., 2016. 352с.

6. Судові та правоохоронні органи України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. П. Гель, Г. С. Семаков, С. П. Кондракова. К.: МАУП, 2004. 272 с.

7. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / Юзікова Н. С. вид. четверте, перероб. і допов. К.: Істина, 2006. 320 с.

8. Судові та правоохоронні органи України: підручник / В. Т. Нор, Н. П. Анікіна, Н. Р. Бобечко ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. К. : Ін Юре, 2010. 240 с.

9. Руководство по демократическим основам полицейской деятельности. Составлено Старшим советником Генерального секретаря ОБСЕ по вопросам полицейской деятельности. ОБСЕ, 2006. 64 с., с. 16 – 17

10. Силабус «Судові та правоохоронні органи України» для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочнаформа. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 34 с.

11. [Навчально-методичне забезпечення обов'язкової навчальної дисципліни "Судові та правоохоронні органи України" для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочнаформа. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023.. 609 с. URL:\[http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf\]\(http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf\)](http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf)

12. Плани практичних (семінарських) занять та завдання для самостійної роботи навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочнаформа. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 125 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України. URL : <http://portal.rada.gov.ua/>.
2. Президент України. URL : <http://www.president.gov.ua/ru/>.
3. Верховний Суд. URL : <http://www.scourt.gov.ua/>.
4. Академія правових наук України
www.aprnu.kharkiv.orgзаконопроекти україни (сайт вру) www.zakon.gov.ua
5. Конституційний Суд України. URL : <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>.
6. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ. URL : <http://sc.gov.ua/>.
7. ГАЗЕТА "УРЯДОВИЙ КУР'ЄР" www.ukcc.com.ua
8. ГАЗЕТА "ЮРИДИЧНА ПРАКТИКА" www.practix.com

9. Міністерство внутрішніх справ України. URL : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>.
10. Міністерства Юстиції України www.gdo.kiev.ua
11. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>.
12. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>.
13. Юридичний факультет Львівського національного університету ім. Івана Франка www.lawschool.lviv.ua
14. Юридичний факультет Академії управління та інформаційних технологій www.arju.berdyansk.net
15. Юридичний факультет Київського національного економічного університету www.uf-kneu.kiev.ua
16. Юридичний сайт Київського національного університету внутрішніх справ www.naiuu.kiev.ua
17. Освітній портал Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна www.osvita.org.ua
18. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського www.nbuv.gov.ua
19. Національна Парламентська бібліотека України www.nplu.kiev.ua
20. Бібліотека ім. Лесі Українки www.lucl.lucl.kiev.ua
21. Бібліотека Верховної Ради України www.rada.kiev.ua/library
22. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка www.korolenko.kharkov.com

ТЕМА 7. ОРГАНИ ДІЗНАННЯ ТА ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Форма здобуття освіти – денна

Обсяг аудиторного навантаження- 8 год:

Лекція 4 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 4 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 10 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Обсяг аудиторного навантаження- 2 год:

Лекція 0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 16 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Навчальна мета заняття: Поглиблення та закріплення знань, одержаних під час лекції та у процесі самостійної роботи по темі: «Органи дізнання та досудового розслідування».

Навчальні питання:

1. Органи дізнання: функції, завдання, компетенція.
2. Система, структура та принципи діяльності.
3. Керівник органу дізнання та його повноваження. Дізнавач та його повноваження.

Перше семінарське заняття – 2 години

Методичні вказівки до питань частини 1 теми:

Під час розгляду першого питання семінарського заняття необхідно зазначити, що Кримінальний процесуальний кодекс визначає дізнання **як форму досудового розслідування**, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків. Запровадження окремої категорії кримінальний проступок стало підґрунтям трансформації органів, у сфері досудового розслідування та визначення окремої його форми дізнання. В подальшому при вивченні першого питання необхідно з'ясувати у яких правоохоронних органах дізнання здійснюють підрозділи дізнання або уповноважені особи інших підрозділів.

Ретельно потрібно встановити основні завдання та функції підрозділів дізнання. Особливо функцію повне і неупереджене дослідження обставин кримінального проступку, виявлення як тих обставин, що викривають, так і тих, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставин, що пом'якшують чи обтяжують їх покарання, надання їм належної правової оцінки та забезпечення прийняття законних і обґрунтованих процесуальних рішень.

Під час опанування матеріалу щодо другого питання необхідно з'ясувати, які існують рівні підрозділів дізнання, а також систему законодавчих актів, що складають правові засади діяльності підрозділів дізнання.

Окрім того необхідно визначити основні конституційні, загальні та спеціальні принципи діяльності підрозділів дізнання. Особливо в чому полягає реалізація наступних принципів: верховенство права; рівність перед законом; повага до людської гідності; забезпечення права на свободу та особисту недоторканність; недоторканність житла чи іншого володіння особи; таємниця спілкування; невтручання у приватне життя; презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини; публічність та ін.

При вивченні матеріалу до третього питання необхідно з'ясування зміст сутності правового статусу дізнавача та керівників органу дізнання. Особливо необхідно урозуміти, що дізнавач є службовою особою підрозділу дізнання правоохоронного органу або уповноважена особа іншого підрозділу, яка уповноважена в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків.

Необхідно також з'ясувати повноваження дільника та керівника органу дільнання, його процесуальні та організаційно-управлінські функції в залежності від рівня підрозділу дільнання.

Окрім того слід визначити, що однією з особистостей правового статусу дільника є те, що здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог Кримінального процесуального Кодексу, він є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові особи, інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення дільника.

Питання цільових виступів:

1. Підрозділи дільнання як складова органу досудового розслідування.
2. Правовий статус дільника.

Рекомендована література:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 року). *Відомості Верховної Ради України* від 23 липня 1996 року, № 30. Ст.141. (зі змінами та доповненнями)
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. *Голос України*. 2012. 19 травня (№№ 90–91) (із змінами та доповненнями, № 2581-VIII ВІД 02.10.2018, *Відомості Верховної Ради*, 2018, № 46, ст.371(зі змінами та доповненнями)
3. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. *Голос України*. 2016. № 7. № 1798-VIII ВІД 21.12.2016, ВВР, 2017, № 7-8, ст.50 (зі змінами та доповненнями)
4. Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дільнання органів Національної поліції України: НАКАЗ МВС України 20.05.2020 № 405
5. Про затвердження Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань: Наказ Генеральної прокуратури України від 06 квітня 2016 року № 139. (зі змінами та доповненнями)}
6. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Наказ ГПУ, МВС, СБУ, Мін'юсту, Державної прикордонної служби, Міністерства фінансів України від 16 листопада 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5.
7. Положення про слідчі підрозділи національної поліції України: Наказ МВС України *справ* № 403 ВІД 20.05.2020. URL: <HTTPS://ZAKON.RADA.GOV.UA/LAWS/SHOW/Z0918-17#TEXT>. 18:30. 14.10.2020
8. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / кол. авт.: В. В. Дараган, О. П. Бойко, Н. С. Бублик та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6713/1/%d0%a1%d0%9f%d0%9e.pdf>

9. Лапкін, А. В. Судове право України: навч. посіб. у схемах. вид. 2-ге, змін. та доповн. Харків: Право, 2017. 150 с.

10. Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах . Вид. 7-ме, змін. і допов. Харків : Право, 2018. 170 с.

Додаткова

1. Досудове розслідування: навч. посібник / Р. І. Благута, А.-М. Ю. Ангеленюк, Ю. В. Гуцуляк та ін.; за заг. ред. Ю. А. Комісарчук та А. Я. Хитри. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 600 с. Підготовлені Судові та правоохоронні органи України на шляху до Європи: навч. посіб. / С.С. Ненько

2. Руководство по демократическим основам полицейской деятельности. Составлено Старшим советником Генерального секретаря ОБСЕ по вопросам полицейской деятельности. ОБСЕ, 2006. 64 с., с. 16 – 17

3. Руководство по демократическим основам полицейской деятельности. Составлено Старшим советником Генерального секретаря ОБСЕ по вопросам полицейской деятельности. ОБСЕ, 2006. 64 с., с. 16 – 17

4. Силабус «Судові та правоохоронні органи України» для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 34 с.

5. [Навчально-методичне забезпечення обов'язкової навчальної дисципліни "Судові та правоохоронні органи України" для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023.. 609 с. URL:\[http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf\]\(http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf\)](http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf)

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України. URL : <http://portal.rada.gov.ua/>.

2. Президент України. URL : <http://www.president.gov.ua/ru/>.

3. Верховний Суд. URL : [HTTP://WWW.SCOURT.GOV.UA/](http://WWW.SCOURT.GOV.UA/).

4. Академія правових наук України
WWW.APRNU.KHARKIV.ORG ЗАКОНОПРОЕКТИ УКРАЇНИ (сайт ВРУ)
WWW.ZAKON.GOV.UA

5. Конституційний Суд України. URL : <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>.

6. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ. URL : [HTTP://SC.GOV.UA/](http://SC.GOV.UA/).

7. ГАЗЕТА "УРЯДОВИЙ КУР'ЄР" WWW.UKCC.COM.UA

8. ГАЗЕТА "ЮРИДИЧНА ПРАКТИКА" WWW.PRAXTIX.COM

9. Міністерство внутрішніх справ України. URL : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>.

10. Міністерства Юстиції України WWW.GDO.KIEV.UA

11. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>.

12. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. URL : [HTTP://KOROLENKO.KHARKOV.COM/](http://KOROLENKO.KHARKOV.COM/).
13. Юридичний факультет Львівського національного університету ім. Івана Франка WWW.LAWSCHOOL.LVIV.UA
14. Юридичний факультет Академії управління та інформаційних технологій WWW.ARIU.BERDYANSK.NET
15. Юридичний факультет Київського національного економічного університету WWW.UF-KNEU.KIEV.UA
16. Юридичний сайт Київського національного університету внутрішніх справ WWW.NAIAU.KIEV.UA
17. Освітній портал Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна WWW.OSVITA.ORG.UA
18. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського WWW.NBUV.GOV.UA
19. Національна Парламентська бібліотека України WWW.NPLU.KIEV.UA
20. Бібліотека ім. Лесі Українки WWW.LUCL.LUCL.KIEV.UA
21. Бібліотека Верховної Ради України WWW.RADA.KIEV.UA/LIBRARY
22. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка WWW.KOROLENKO.KHARKOV.COM

ТЕМА 7. ОРГАНИ ДІЗНАННЯ ТА ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

ЧАСТИНА 2

Форма здобуття освіти – денна

Обсяг аудиторного навантаження- 8 год:

Лекція 4 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 4 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 10 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Обсяг аудиторного навантаження- 2 год:

Лекція 0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 16 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Навчальна мета заняття: Поглиблення та закріплення знань, одержаних під час лекції та у процесі самостійної роботи по темі: «Органи дізнання та досудового розслідування».

Навчальні питання:

Частина 2

1. Поняття та завдання досудового розслідування
2. Система і структура органів розслідування.
3. Завдання та компетенція органів досудового слідства.

Методичні вказівки до питань частини 1 теми:

Під час розгляду першого питання семінарського заняття необхідно зазначити, що Кримінальний процесуальний кодекс визначає досудове слідство як *форму досудового розслідування*, в якій здійснюється розслідування злочинів. Сучасна юридична наука визначає досудове розслідування, як стадію кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

В подальшому при вивченні першого питання необхідно з'ясувати, що *органами досудового розслідування* є органи, що здійснюють досудове слідство і дізнання кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності органів Національної поліції, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів Державного бюро розслідувань, підрозділ детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України і є структурними підрозділами означених органів.

Ретельно потрібно встановити основні завдання та функції підрозділів слідства. Особливо функцію повне і неупереджене дослідження обставин злочину, виявлення як тих обставин, що викривають, так і тих, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставин, що пом'якшують чи обтяжують їх покарання, надання їм належної правової оцінки та забезпечення прийняття законних і обґрунтованих процесуальних рішень.

Під час опанування матеріалу щодо другого питання необхідно з'ясувати, які існують рівні слідчих підрозділів, а також систему законодавчих актів, що складають правові засади діяльності слідчих підрозділів.

Окрім того необхідно визначити основні конституційні, загальні та спеціальні принципи діяльності слідчих підрозділів. Особливо в чому полягає реалізація наступних принципів: верховенство права; рівність перед законом; повага до людської гідності; забезпечення права на свободу та особисту недоторканність; недоторканність житла чи іншого володіння особи; таємниця

спілкування; невтручання у приватне життя; презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини; публічність та ін.

При вивченні матеріалу до третього питання необхідно з'ясування зміст сутності правового статусу слідчого та керівників органу досудового розслідування. Особливо необхідно урозуміти, що слідчий є службовою особою слідчого підрозділу правоохоронного, яка уповноважена в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування злочинів.

Необхідно також з'ясувати повноваження слідчого та керівника органу досудового розслідування, його процесуальні та організаційно-управлінські функції в залежності від рівня підрозділу слідства.

Окрім того слід визначити, що однією з особистостей правового статусу слідчого є те, що здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог Кримінального процесуального Кодексу, він є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові особи, інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення слідчого.

Питання цільових виступів:

1. Підрозділи слідства завдання та компетенція.
2. Правовий статус слідчого.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

I. Заповніть самостійно таблицю.

1. Система підрозділів дізнання Національної поліції України

Центральний орган управління Національною поліцією України	Територіальні органи Національної поліції України

2. Система принципів

Конституційні	Загальні

3. Система нормативних актів, що забезпечують правове регулювання дізнання

--

4. Система підрозділів слідства Національної поліції України

Центральний орган управління Національною поліцією України	Територіальні органи Національної поліції України

5. Система принципів

Конституційні	Загальні

6. Система нормативних актів, що забезпечують правове регулювання слідства

II. Складіть схему за однією з обраних тем:

1. Загальні повноваження слідчого.
  2. Повноваження керівника органу досудового розслідування.
  3. Система органів де існують слідчі підрозділи.
  4. Основні функції слідчих підрозділів.
  5. Система принципів діяльності органів досудового розслідування.
  6. Загальні повноваження дізнавача.
  7. Повноваження керівника підрозділу дізнання.
  8. Система органів де існують підрозділи дізнання.
  9. Основні функції підрозділів дізнання.
  10. Система принципів дізнання.
  11. Поняття та завдання досудового розслідування
  12. Система і структура органів розслідування.
  13. Завдання та компетенція органів досудового слідства.
  14. Підрозділи слідства завдання та компетенція.
  15. Правовий статус слідчого.
3. Здійсніть підбір джерел наукової та навчальної літератури з цієї теми, які вийшли протягом останніх 3-х років (не менше 5-ти джерел).

Індивідуальні завдання до Теми 6:

I. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи наукові тези доповіді за однією з рекомендованих тем. Тема для написання есе та наукових тез доповідей додатково узгоджується з викладачем.

II. Теми рефератів:

1. Поняття та система підрозділів дізнання Національної поліції України;
2. Правова основа діяльності підрозділів дізнання.
3. Завдання підрозділів.
4. Повноваження керівника підрозділу дізнання.
5. Функції підрозділів дізнання.
6. Принципи діяльності підрозділів дізнання.
7. Принцип поваги до людської гідності в діяльності підрозділів дізнання.
8. Засада презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини під час досудового розслідування кримінальних проступків (дізнання).
9. Статус дізнавача, як службової особи підрозділу дізнання правоохоронного органу.
10. 10 Права та обов'язки дізнавача як суб'єкта дізнання.
11. Поняття та система підрозділів слідства Національної поліції України;
12. Правова основа діяльності органів досудового розслідування.
13. Завдання підрозділів слідства.
14. Повноваження керівника органу досудового розслідування.
15. Функції підрозділів досудового розслідування.
16. Принципи діяльності підрозділів слідства.
17. Принцип поваги до людської гідності в діяльності підрозділів слідства.
18. Засада презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини під час досудового розслідування кримінальних проступків (дізнання).
19. Статус слідчого, як службової особи підрозділу слідства.
20. Права та обов'язки слідчого як суб'єкта досудового розслідування.

III. Підготуйте кросворд з даної теми (не менше 15 запитань).

IV. Вирішити тестові завдання:

1. Який орган не є органом досудового розслідування:

- a) слідчі підрозділи Національної поліції;
- b) слідчі підрозділи Державної прикордонної служби України;
- c) слідчі підрозділи органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства;
- d) слідчі підрозділи органів державного бюро розслідувань.

2. Які види відповідальності слідчих Національної поліції:

- a) кримінальна, адміністративна, дисциплінарна;
- b) адміністративна, цивільно-правова;
- c) кримінальна, адміністративна, цивільно-правова та дисциплінарна;

d) кримінальна, цивільно-правова.

3. У складі поліції функціонують:

- a) кримінальна поліція, патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція, поліція особливого призначення;
- b) Міністерство внутрішніх справ, кримінальна поліція, патрульна поліція;
- c) поліція громадської безпеки, спеціальна поліція, поліція особливого призначення;
- d) органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція, Національне антикорупційне бюро України.

4. Досудове розслідування здійснюють слідчі органу досудового розслідування:

- a) одноособово або слідчою групою
- b) одноособово;
- c) слідчою групою.

5. Чи вірно це твердження: При досудовому розслідуванні кримінальних проступків у встановлених законом випадках повноваження слідчого органу досудового розслідування можуть здійснюватися співробітниками інших підрозділів органів Національної поліції, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів Державної кримінально-виконавчої служби України?

- a) так;
- b) ні
- c) можливо.

6. Чи може начальник слідчого підрозділу Національної поліції відсторонювати слідчого від проведення досудового розслідування вмотивованою постановою за ініціативою прокурора або з власної ініціативи з наступним повідомленням прокурора та призначати іншого слідчого за наявності підстав, передбачених цим Кодексом, для його відводу або у разі неефективного досудового розслідування?

- a) так;
- b) ні
- c) можливо.

7. Чи може начальник слідчого підрозділу Національної поліції погоджувати проведення слідчих (розшукових) дій та продовжувати строк їх проведення у випадках, передбачених КПК?

- a) так;

- b) ні
- с) можливо.

8. Яка стаття Кримінального процесуального кодексу України встановлює права та обов'язки керівника органу досудового розслідування?

- a) ст.38 КПК;
- b) ст.39 КПК;
- с) ст.40 КПК.

Рекомендована література:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України* від 23 липня 1996 року, № 30. Ст.141. (зі змінами та доповненнями).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. *Голос України*. 2012. 19 травня (№№ 90–91) (зі змінами та доповненнями).
3. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. *Голос України*. 2016. № 7. № 1798-VIII ВІД 21.12.2016(зі змінами та доповненнями).
4. Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України: НАКАЗ МВС України 20.05.2020 № 405
5. Про затвердження Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань: Наказ Генеральної прокуратури України від 06 квітня 2016 року № 139. {Із змінами, внесеними згідно з Наказами Генеральної прокуратури № 147 ВІД 22.05.2017 № 16 ВІД 31.01.2019}
6. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Наказ ГПУ, МВС, СБУ, Мін'юсту, Державної прикордонної служби, Міністерства фінансів України від 16 листопада 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5.
7. Положення про слідчі підрозділи національної поліції України: Наказ МВС України *справ* № 403 ВІД 20.05.2020. URL: <HTTPS://ZAKON.RADA.GOV.UA/LAWS/SHOW/Z0918-17#TEXT>. 18:30. 14.10.2020
8. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / кол. авт.: В. В. Дараган, О. П. Бойко, Н. С. Бублик та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6713/1/%d0%a1%d0%9f%d0%9e.pdf>
9. Лапкін, А. В. Судове право України: навч. посіб. у схемах. вид. 2-ге, змін. та доповн. Харків: Право, 2017. 150 с.
10. Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах . Вид. 7-ме, змін. і допов. Харків : Право, 2018.

170 с.

Додаткова

1. Досудове розслідування: навч. посібник / Р. І. Благута, А.-М. Ю. Ангеленюк, Ю. В. Гуцуляк та ін.; за заг. ред. Ю. А. Комісарчук та А. Я. Хитри. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 600 с. ПідготовлеСудові та правоохоронні органи України на шляху до Європи: навч. посіб. / С.С. Ненько
2. Руководство по демократическим основам полицейской деятельности. Составлено Старшим советником Генерального секретаря ОБСЕ по вопросам полицейской деятельности. ОБСЕ, 2006. 64 с., с. 16 – 17
3. Руководство по демократическим основам полицейской деятельности. Составлено Старшим советником Генерального секретаря ОБСЕ по вопросам полицейской деятельности. ОБСЕ, 2006. 64 с., с. 16 – 17
4. Силабус «Судові та правоохоронні органи України» для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочнаформа. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 34 с.
5. [Навчально-методичне забезпечення обов'язкової навчальної дисципліни "Судові та правоохоронні органи України" для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочнаформа. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023.. 609 с. URL:http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf](http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf)

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України. URL : <http://portal.rada.gov.ua/>.
2. Президент України. URL : <http://www.president.gov.ua/ru/>.
3. Верховний Суд. URL : [HTTP://WWW.SCOURT.GOV.UA/](http://WWW.SCOURT.GOV.UA/).
4. Академія правових наук України WWW.APRNU.KHARKIV.ORGЗАКОНОПРОЕКТИ УКРАЇНИ (сайт ВРУ) WWW.ZAKON.GOV.UA
5. Конституційний Суд України. URL : <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>.
6. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ. URL : [HTTP://SC.GOV.UA/](http://SC.GOV.UA/).
7. ГАЗЕТА "УРЯДОВИЙ КУР'ЄР" WWW.UKCC.COM.UA
8. ГАЗЕТА "ЮРИДИЧНА ПРАКТИКА" WWW.PRACTIX.COM
9. Міністерство внутрішніх справ України. URL : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>.
10. Міністерства Юстиції України WWW.GDO.KIEV.UA
11. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>.
12. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. URL : [HTTP://KOROLENKO.KHARKOV.COM/](http://KOROLENKO.KHARKOV.COM/).
13. Юридичний факультет Львівського національного університету ім. Івана Франка WWW.LAWSCHOOL.LVIV.UA

14. Юридичний факультет Академії управління та інформаційних технологій WWW.ARIU.BERDYANSK.NET

15. Юридичний факультет Київського національного економічного університету WWW.UF-KNEU.KIEV.UA

16. Юридичний сайт Київського національного університету внутрішніх справ WWW.NAIAU.KIEV.UA

17. Освітній портал Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна WWW.OSVITA.ORG.UA

18. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського WWW.NBUV.GOV.UA

19. Національна Парламентська бібліотека України WWW.NPLU.KIEV.UA

20. Бібліотека ім. Лесі Українки WWW.LUCL.LUCL.KIEV.UA

21. Бібліотека Верховної Ради України WWW.RADA.KIEV.UA/LIBRARY

22. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка WWW.KOROLENKO.KHARKOV.COM

ТЕМА № 8. СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Форма здобуття освіти – денна

Обсяг аудиторного навантаження- 4 год:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка

викладачем

Самостійна робота 10 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Форма здобуття освіти –заочна

Обсяг аудиторного навантаження- 0 год:

Лекція 0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 0 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 13 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

План

1. Служба безпеки України – державний орган спеціального призначення: завдання, принципи та правова основа діяльності.

2. Служба безпеки України: повноваження, система та структура.

3. Контроль і нагляд за діяльністю Служби безпеки. України.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПИТАНЬ ТЕМИ.

Під час розгляду першого питання семінарського заняття необхідно зазначити, що Служба безпеки України (СБУ) є одночасно спецслужбою та правоохоронним органом. Означене визначає поліоб'єктність та множеність задач-функцій діяльності Служби безпеки України.

В подальшому при опануванні навчального матеріалу з першого питання необхідно з'ясувати місце служби безпеки у системі органів сектору безпеки і оборони. Урозуміти особливості статусу сил безпеки як складової сектору безпеки і оборони. Окрім того необхідно визначити особливості правового статусу державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями та їх місце серед сил безпеки.

Важливе значення для опанування матеріалу з першого навчального є урозуміння принципів та правової основи діяльності Служби безпеки України.

Для вивчення матеріалу стосовно другого питання теми необхідно урозуміти завдання, функції, напрямки діяльності та повноваження СБУ і його працівників. Означене дозволить сформувати систему уявлення про систему рівнів організації СБУ та структурних підрозділів на центральному та регіональному рівнях.

При формування знань щодо системи контролю за діяльністю СБУ, необхідно з'ясувати взагалі систему контролю за сектором системи і оборони. Виходячи з цього визначити особливості контролю за діяльністю СБУ Верховною Радою України та Президентом України. З'ясувати статуту у цій системі Уповноваженого Президента України з питань контролю за діяльністю Служби безпеки України.

Завдання для самостійної роботи:

1. Заповніть таблицю:

Система Служби безпеки України

Центральне управління Служби безпеки України	Регіональні органи	Органи військової контррозвідки

2. Складіть схему за трьома з обраних тем:

1. Завдання і функції Служби безпеки України.
2. Система і структура Служби безпеки України.
3. Повноваження Служби безпеки України.
  1. Зміст категорії національна безпека.
  2. Система органів, що відносяться до сектору безпеки і оборони

3. України.
4. Система органів, що відносяться до сил безпеки.
5. Об'єкти захисту органів Служби безпеки України.
4. Система органів Служби безпеки України складається з наступних структур.
5. Сутність цивільного контролю за діяльністю Служби безпеки України.
6. Компетенції Уповноваженого Президента України з питань контролю за діяльністю Служби безпеки України.

3. Здійсніть підбір джерел наукової та навчальної літератури з цієї теми, які вийшли протягом останніх 3-х років (не менше 5-ти джерел).

4. Підготуйте тестові завдання з даної теми (не менше 5 запитань).

Індивідуальні завдання до Теми :

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи наукові тези доповіді за однією з рекомендованих тем. Тема для написання есе та наукових тез доповідей додатково узгоджується з викладачем.

Рекомендовані теми:

1. Основні завдання та напрямки діяльності Служби безпеки України.
2. Поняття та засади діяльності Служби безпеки України.
3. Система і організацію діяльності Служби безпеки України.
4. Склад Центрального управління Служби безпеки України, Регіональних органів Служби безпеки України.
5. Повноваження Служби безпеки України.
6. Правова основа діяльності Служби безпеки України.
7. Соціальний і правовий захист військовослужбовців і працівників Служби безпеки України.
8. Контроль і нагляд за діяльністю Служби безпеки України.

Рекомендована література:

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України* від 23 липня 1996 року, № 30. Ст.141. (зі змінами та доповненнями).

2. Закон України Про національну безпеку України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 31, ст.241. { (зі змінами та доповненнями).URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#text>. 14:30, 14.07.2022

3. Закон України Про службу безпеки України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1992, № 27, ст.382 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#text> 14:30, 14.10.2020

4. Закон України Про контррозвідувальну діяльність. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. № 12, ст.89). (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15#text>, 14:30, 14.10.2020.

5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 січня 2016 року "Про Стратегію кібербезпеки України": Указ Президента України від 15 березня 2016 року № 96/2016. URL: 14:30, 14.10.2020

6. Організація судових та правоохоронних органів: підручник / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого; за ред. І. Є. Марочкіна. Харків: Право, 2013. 448 с.

7. Організація судових та правоохоронних органів: нормативні акти / упоряд. А. В. Лапкін. Харків: Право, 2012. 390 с.

8. Організація судових та правоохоронних органів: навч. посіб.: у 2 ч. / Л. М. Москвич, І. В. Назаров, О. О. Овсяннікова та ін.; за ред. Л. М. Москвич. Харків: Право, 2016. 244 с.

9. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / кол. авт.: В. В. Дараган, О. П. Бойко, Н. С. Бублик та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с. URL: <HTTPS://ER.DDUVS.IN.UA/BITSTREAM/123456789/6713/1/%d0%a1%d0%9f%d0%9e.pdf>

10. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол. :В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. – Київ : НАДУ, 2016. – 784 с
Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах . Вид. 7-ме, змін. і допов. Харків : Право, 2018. 170 с.

Додаткова

1. Науково-практичний коментар Закону України «Про Національну поліцію» / Кол. авт.; кер. авт. кол. д.ю.н., доц. Т.П. Мінка. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 480 с.

2. Науково-практичний коментар Закону України «Про Національну поліцію» станом на 1 січня 2016 р. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 400 с.

3. Науково-практичний коментар розділів IV «Повноваження поліції» та розділів V «Поліцейські заходи» Закону України «Про національну поліцію» : Науково-практичний коментар / Кол. авт. Х. : Право, 2016. 178 с.

4. Руководство по демократическим основам полицейской деятельности. Составлено Старшим советником Генерального секретаря ОБСЕ по вопросам полицейской деятельности. ОБСЕ, 2006. 64 с., с. 16 – 17

5. Силабус «Судові та правоохоронні органи України» для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 – «Правоохоронна діяльність», перший рівень вищої освіти: денна/заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 33с.

6. Навчально-методичне забезпечення обов'язкової навчальної дисципліни "Судові та правоохоронні органи України" для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 – «Правоохоронна діяльність», перший рівень вищої

освіти: денна/заочна форма. / Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т"; уклад. І. Р. Шинкаренко. - Харків. - Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т", 2023. 684с. URL:http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf

7. Шинкаренко І.Р. Розділ 4.2.1. Впровадження європейських норм та принципів правоохоронної діяльності / І.Р. Шинкаренко/ У книзі Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2006 році: Експертна доповідь. – К.: НІСД, 2007. – 256 с. С. 108-110

8. Шинкаренко І.Р. Науково-практичний коментар розділу IV «Повноваження поліції» та розділу V «Поліцейські заходи» Закону України «Про Національну поліцію» / за заг ред. Т.П. Мінка. – Х.: Право, 2016. 178 с.(1 авт лист- 10% - ст. 23)

9. Hanna Spitsyna, Iryna Petrova, Ihor Shynkarenko Specific aspects of personal culture characteristic of forensic scientist: Problem space of modern society: philosophical-communicative and pedagogical interpretations: collective monograph. Part I. Warsaw: BMT Erida Sp. z o.o, 2019. 660 p.; P. 562-575.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України. URL : <http://portal.rada.gov.ua/>.
2. Президент України. URL : <http://www.president.gov.ua/ru/>.
3. Верховний Суд. URL : <http://www.scourt.gov.ua/>.
4. Академія правових наук України www.apnu.kharkiv.org Законопроекти України (сайт ВРУ) www.zakon.gov.ua
5. Конституційний Суд України. URL : <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>.
6. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ. URL : <http://sc.gov.ua/>.
7. Газета "Урядовий кур'єр" www.ukcc.com.ua
8. Газета "Юридична практика" www.practix.com
9. Міністерство внутрішніх справ України. URL : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>.
10. Міністерства Юстиції України www.gdo.kiev.ua
11. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>.
12. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. URL : <http://korolenko.kharkov.com/>.
13. Юридичний факультет Львівського національного університету ім. Івана Франка www.lawschool.lviv.ua
14. Юридичний факультет Академії управління та інформаційних технологій www.arju.berdyansk.net
15. Юридичний факультет Київського національного економічного університету www.uf-kneu.kiev.ua
16. Юридичний сайт Київського національного університету внутрішніх справ www.naiuu.kiev.ua
17. Освітній портал Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна www.osvita.org.ua

18. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
www.nbuv.gov.ua
19. Національна Парламентська бібліотека України www.nplu.kiev.ua
20. Бібліотека ім. Лесі Українки www.lucl.lucl.kiev.ua
21. Бібліотека Верховної Ради України www.rada.kiev.ua/library
22. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка
www.korolenko.kharkov.com

Тема 9. НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ (СПЕЦІАЛЬНО УПОВНОВАЖЕНІ СУБ'ЄКТИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ)

Форма здобуття освіти – денна

Обсяг аудиторного навантаження- 4 год:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 10 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Форма здобуття освіти –заочна

Обсяг аудиторного навантаження-0 год:

Лекція 0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 0 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 16 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

План семінарського заняття:

1. Правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні

2. Суб'єкти протидії корупції

1. Національне антикорупційне бюро України.

Методичні вказівки до питань теми.

Під час розгляду першого питання семінарського заняття необхідно зазначити, що Сьогодні на законодавчому рівні в Україні корупція визнана однією з проблем, яка несе в себе загрозу національній безпеці нашої держави.. Означене визначає полі об'єктність та множинність задач-функцій органів, діяльність яких спрямовані на виявлення та нейтралізації причин, умов, індикаторів корупційної діяльності в Україні.

Студенти пер за все повинні з'ясувати осіб-суб'єктів корупційної діяльності і як наслідок ознаки-індикатори її у різних ланках державного апарату.

В подальшому при опануванні навчального матеріалу з першого питання необхідно з'ясувати зміст вітчизняної систему запобігання і протидії корупції, зокрема щодо криміналізації корупції.

Студенти повинні вивчити теоретичні матеріали щодо причин виникнення корупції в державі відносять:

- Недосконалість політичних інститутів та судової системи
- Недостатня законодавча база
- Незнання або нерозуміння законів населенням Це дозволяє посадовим особам зловживати
- Кумівство та політичне заступництво, внаслідок чого формуються особисті стосунки (таємні домовленості)
- Нерозвинене (слабке) громадянське суспільство. Громадяни не мають можливостей ефективного контролю за діями законодавчої, виконавчої та судової гілок державної влади
- Погіршення криміногенної ситуації
- Нерівність розподілу прибутків
- Низький рівень життя населення
- Надмірне державне втручання в економіку
- Монополізація окремих секторів економіки

Важливим для визначення напрямків діяльності щодо запобігання корупції необхідно знати основні наслідки корупції:

- Порушення прав людини
- Криза моралі та культури серед населення
- Тінізація економіки
- Уповільнення економічного розвитку
- Зниження рівня життя - Бідні бідніють - багаті багатіють
- Недоступність належного медичного обслуговування
- Недостатній рівень знань нових спеціалістів
- Ріст безробіття
- Підвищення цін
- Знецінення грошей
- Погроза державної безпеки
- Виникнення конфліктів

1) Необхідно також опанувати світовий досвід щодо рівні протидії корупції: Світовою спільнотою визнано, що рівнями протидії корупції є: доброчесність, прозорість, підзвітність. Окрім того необхідно визначити, що до основних правових та організаційних засад функціонування системи запобігання корупції відносяться: незалежна діяльність спеціальних уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції із забезпеченням широкої участі представників громадянськості в діяльності вказаних органів;

2) забезпечення імплементації міжнародних стандартів співпраці

влади та громадськості у прийнятті рішень у сфері антикорупційної політики;

3) розробка загальнонаціональної методики оцінки рівня корупції в Україні відповідно до стандартів ООН;

4) розробка адміністративних та регулятивних механізмів попередження корупції;

Для вивчення матеріалу стосовно другого питання теми необхідно урозуміти, що суб'єктами запобігання та протидії корупції є:

- Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України

- Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції (Спеціалізована антикорупційна прокуратура України, Національне антикорупційне бюро України, Служба безпеки України, Національне агентство з питань запобігання корупції)

- Генеральний прокурор України та підпорядковані йому прокурори

- Уповноважені підрозділи органів державної влади

- Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування

- Підприємства, установи, організації, їх посадові та службові особи, а також громадяни

- Об'єднання громадян.

Необхідно ретельно вивчити завдання, функції, напрямки діяльності та повноваження:

1) органів прокуратури (САП),

2) Національної поліції,

3) Національного антикорупційного бюро України;

4) Національного агентства з питань запобігання корупції;

5) Служби безпеки України;

6) Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами;

6) Вищого антикорупційного суду. України (ВАСУ).

При формування знань щодо функцій задач, напрямків, принципів та форм діяльності Національного антикорупційного бюро України необхідно урозуміти, що діяльність його структур спрямована на протидію кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці.

Тобто, по суті, НАБУ має боротися з VIP-корупціонерами - експрезидентами, міністрами, народними депутатами, суддями, прокурорами, керівниками органів влади та місцевого самоврядування. Слідчі НАБУ мають право відкривати провадження, вимагати відомості про майно, доходи, видатки осіб, безперешкодно входити до державних установ.

Неохідно урозуміти, що НАБУ – правоохоронний орган нового типу. Усі працівники НАБУ, за виключенням заступників директора Бюро, призначаються на посади за результатами відкритого конкурсу. На

сьогоднішній день працює три Конкурсних комісії, до складу кожної входять по три представники Ради громадського контролю

В Україні окремими повноваженнями щодо формування та реалізації антикорупційної політики наділені кілька інституцій, серед яких - Національний антикорупційний комітет, Міністерство юстиції України, Урядовий уповноважений з питань антикорупційної політики.

У результаті вивчення вказаної теми здобувачі вищої освіти набудуть знання про систему, структуру та повноваження суб'єктів, а саме: органів прокуратури та Національної поліції в частині протидії корупції, а також відносно нещодавно створених Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції.

Завдання для самостійної роботи:

1. Заповніть порівняльну таблицю.

Основні завдання Національного антикорупційного бюро	Повноваження Урядового уповноваженого з питань антикорупційної політики.	Основні права Національного антикорупційного бюро

Суб'єкти запобігання корупції:

Повноваження суб'єктів запобігання корупції:

2. Складіть схему за однією з обраних тем:

1. Загальна структура та чисельність Національного антикорупційного бюро.

2. Напрямки діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції.

3. Взаємодія Національної поліції та органів, уповноважених на боротьбу із корупцією.

3. Здійсніть підбір джерел наукової та навчальної літератури з цієї теми, які **вийшли протягом останніх 3-х років (не менше 5-ти джерел)**.

4. Підготуйте тестові завдання з даної теми (не менше 5 запитань).

Індивідуальні завдання:

1. **Підготувати** на вибір реферат, презентацію, есе чи наукові тези доповіді за однією з рекомендованих тем. Тема для написання есе та наукових тез доповідей додатково узгоджується з викладачем.

Рекомендовані теми:

1. Основні завдання, функції та повноваження та напрямки діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції.

2. Громадський контроль за діяльністю національного агентства запобігання корупції.

3. Уповноважені підрозділи (особи) з питань запобігання та виявлення корупції: завдання, функції, компетенція

4. Основні завдання, функції, повноваження та напрямки діяльності Національного антикорупційного бюро.

5. Правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні.

6. Основні завдання, функції та повноваження та напрямки діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

7. Права та обов'язки Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами.

8. Криміналізація корупції України. Історія.

9. Основні терміни у сфері корупції, згідно українського законодавства.

10. Повноваження голови Національного агентства з питань запобігання корупції.

11. Повноваження директора Національного антикорупційного бюро.

12. Права та обов'язки Національного антикорупційного бюро.

2. Вирішити тестові завдання:

1. Національне агентство з питань запобігання корупції, є:

1) центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику;

2) громадською організацією, яка забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику;

3) недержавна організація, яка надають публічні послуги у сфері протидії корупції;

4) Структурний орган Міністерства юстиції, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику;

2. Чим гарантується незалежність НАБУ?

- 1) особливим порядком конкурсного відбору Директора Національного бюро та вичерпним переліком підстав припинення повноважень Директора Національного бюро, які визначені цим Законом;
- 2) конкурсними засадами відбору інших працівників Національного бюро, їх особливим правовим та соціальним захистом, належними умовами оплати праці; установленим законом порядком фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національного бюро;
- 3) визначеними законом засобами забезпечення особистої безпеки працівників Національного бюро, їх близьких родичів, майна;
- 4) усім вищезазначеним.

3. Керівництво НАБУ здійснює:

- 1) директор;
- 2) начальник;
- 3) завідувач;
- 4) виконуючий обов'язки.

4. На який строк призначається директор НАБУ?

- 1) 3 роки;
- 2) 5 років;
- 3) 7 років;

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Про запобігання корупції. Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 29.07.2022).
2. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII (зі змінами та доповненнями) URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1020-19> (дата звернення: 29.07.2022).
3. Про державну службу: Закони України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення: 29.07.2022).
4. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018 р. № 2447-VII. (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2447-19> (дата звернення: 29.07.2022)
5. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 29.10.2020)
6. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18> (дата звернення 29.10.2020)
7. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23.12.1993 № 37-82-XII. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>

(дата звернення 29.10.2020)

8. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 р. №1618-15-ВР. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 29.10.2020).

9. Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001р. №2141-III. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 29.10.2020)

10. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 29.10.2020)

11. Господарський Кодекс України від 16.01.2013 № 436-IV. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 29.10.2020).

12. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984№8073¹-X. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 29.10.2020)

13. Організація судових та правоохоронних органів: підручник / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого; за ред. І. Є. Марочкина. Харків: Право, 2013. 448 с.

14. Організація судових та правоохоронних органів: нормативні акти / упоряд. А. В. Лапкін. Харків: Право, 2012. 390 с.

15. Організація судових та правоохоронних органів: навч. посіб.: у 2 ч. / Л. М. Москвич, І. В. Назаров, О. О. Овсяннікова та ін.; за ред. Л. М. Москвич. Харків: Право, 2016. 244 с.

16. Лапкін, А. В. Судове право України: навч. посіб. у схемах. вид. 2-ге, змін. та доповн. Харків: Право, 2017. 150 с.

17. Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах . Вид. 7-ме, змін. і допов. Харків : Право, 2018. 170 с.

Додаткова

1. Деркач С., Карпова О., Леончук О., Луцик В. Практичний посібник щодо роботи з викривачами для уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції. Київ: НАЗК, 2021. 115 с.

2. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / кол. авт.: В. В. Дараган, О. П. Бойко, Н. С. Бублик та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с. URL: <HTTPS://ER.DDUVS.IN.UA/BITSTREAM/123456789/6713/1/%d0%a1%d0%9f%d0%9e.pdf>

3. Судові та правоохоронні органи України на шляху до Європи: навч. посіб. / С.С. Ненько, О.Ю. Синявська, Ю.В. Дика, І.М. Рачинська. Херсон: Грінь Д.С., 2016. 352с.

4. Силабус «Судові та правоохоронні органи України» для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 – «Правоохоронна діяльність», перший рівень вищої освіти: денна/заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко.

Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 33с.

5. Навчально-методичне забезпечення обов'язкової навчальної дисципліни "Судові та правоохоронні органи України" для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 – «Правоохоронна діяльність», перший рівень вищої освіти: денна/заочна форма. / Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т"; уклад. І. Р. Шинкаренко. - Харків. - Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т", 2023. 684с. URL:http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf

6. Шинкаренко І.Р. Розділ 4.2.1. Впровадження європейських норм та принципів правоохоронної діяльності / І.Р. Шинкаренко/ У книзі Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2006 році: Експертна доповідь. – К.: НІСД, 2007. – 256 с. С. 108-110

7. Шинкаренко І.Р. Науково-практичний коментар розділу IV «Повноваження поліції» та розділу V «Поліцейські заходи» Закону України «Про Національну поліцію» / за заг ред. Т.П. Мінка. – Х.: Право, 2016. 178 с.(1 авт лист- 10% - ст. 23)

8. Hanna Spitsyna, Iryna Petrova, Ihor Shynkarenko Specific aspects of personal culture characteristic of forensic scientist: Problem space of modern society: philosophical-communicative and pedagogical interpretations: collective monograph. Part I. Warsaw: BMT Erida Sp. z o.o, 2019. 660 p.; P. 562-575.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України. URL : <http://portal.rada.gov.ua/>.
2. Президент України. URL : <http://www.president.gov.ua/ru/>.
3. Верховний Суд. URL : <http://www.scourt.gov.ua/>.
4. Академія правових наук України www.apnu.kharkiv.org Законопроекти України (сайт ВРУ) www.zakon.gov.ua
5. Конституційний Суд України. URL : <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>.
6. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ. URL : <http://sc.gov.ua/>.
7. Газета "Урядовий кур'єр" www.ukcc.com.ua
8. Газета "Юридична практика" www.practix.com
9. Міністерство внутрішніх справ України. URL : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>.
10. Міністерства Юстиції України www.gdo.kiev.ua
11. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>.
12. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. URL : <http://korolenko.kharkov.com/>.
13. Юридичний факультет Львівського національного університету ім. Івана Франка www.lawschool.lviv.ua
14. Юридичний факультет Академії управління та інформаційних технологій www.agiu.berdyansk.net
15. Юридичний факультет Київського національного економічного університету www.uf-kneu.kiev.ua

16. Юридичний сайт Київського національного університету внутрішніх справ www.naiu.kiev.ua

ТЕМА 10. ІНШІ ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ.

Форма здобуття освіти – денна

Обсяг аудиторного навантаження- 8 год:

Лекція 4 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 4 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 10 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Форма здобуття освіти –заочна

Обсяг аудиторного навантаження- 2 год:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 0 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 14 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

План семінарських занять:

Заняття 1. -2 години-оцінка 3 бали макс.

• **Державні органи, однією з функцій яких є правоохоронна діяльність та протидія окремим видам загроз національній безпеці:**

1. Державне бюро розслідувань України
2. військова служба правопорядку у збройних силах України;
3. Розвідувальні органи України;
4. управління державної охорони України;

• **Органи, які поряд з іншими видами діяльності, здійснюють правоохоронну діяльність**

1. органи рибоохорони Державного агентства рибного господарства України;
2. органи Державної лісової охорони Державного агентства лісових ресурсів України;
3. Державна екологічна інспекція України;
4. Державна інспекція ядерного регулювання України;
5. Державна архітектурно-будівельна інспекція України;

Заняття 2. -2 години-оцінка 3 бали макс.

Державно-регуляторний блок правоохоронних органів:

1. Державна аудиторська служба України;

2. Антимонопольний комітет України;
3. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку;
4. Органи захисту прав споживачів;
5. Органи Державної митної служби
6. Органи Державної податкової служби

Заняття 1. -2 години-оцінка 3 бали макс.

Методичні вказівки до питань теми. Під час розгляду першого питання семінарського заняття необхідно зазначити, що сьогодні чинним законодавством до означеної групи правоохоронних органів відносяться: Державне бюро розслідувань України; військова служба правопорядку у збройних силах України; розвідувальні органи України; управління державної охорони України.

Вивчаючи законодавчі акти, які становлять правову основу діяльності державного бюро розслідувань, студенти повинні з'ясувати особливості його статусу та функцій-задач.

Окрім того необхідно визначити особливість його діяльності на засадах його діяльність також здійснюється на засадах: вузькоспеціалізованості; цілеспрямованості; безперервності.

Опановуючи матеріал щодо ВСП, студенти повинні враховувати, що **Військова служба правопорядку у Збройних Силах України** – спеціальне правоохоронне формування у складі Збройних Сил України.

Необхідно уточнити функції-завдання та статус ВСП, а також права та обов'язки в реалізації завдань попередження, виявлення, припинення кримінальних та інших правопорушень, вчинених у військових частинах, а також в інших місцях військовослужбовцями, військовозобов'язаними під час проходження ними зборів та працівниками Збройних Сил України під час виконання ними службових обов'язків;

Вивчаючи основні положення щодо діяльності розвідувальних органів України, студенти повинні враховувати, що вони беруть участь у боротьбі з тероризмом, незаконним обігом наркотичних засоб, незаконній міграції і торгівлі людьми, транснаціональній організованій злочинності та іншій злочинній діяльності, що становлять зовнішню загрозу національній безпеці України. Означені функції не є основними.

Готуючі матеріал, щодо змісту діяльності Управління державної охорони виконує завдання:

- здійснення державної охорони щодо органів державної влади України;
- забезпечення безпеки посадових осіб, визначених цим Законом, за місцем їх перебування як на території України, так і за її межами;
- забезпечення безпеки членів сімей посадових осіб, визначених цим Законом, які проживають разом з ними або супроводжують їх;
- запобігання протиправним посяганням на посадових осіб і членів їхніх сімей та об'єкти, щодо яких здійснюється державна охорона, їх виявлення та припинення;

Для реалізації означених задач УДО здійснює заходи щодо пошуку і фіксації даних про протиправну діяльність окремих осіб або груп, яка загрожує нормальному функціонуванню органів державної влади України, життю чи здоров'ю, честі та гідності посадових осіб і членів їхніх сімей, для вжиття заходів щодо її припинення.

Вивчаючи матеріали, що відносяться до **другого блоку** правоохоронних органів необхідно ретельно вивчити чинні законодавчі акти та нормативні акти Кабінету міністрів та відповідних міністерств та відомств.

Вивчаючи функції-завдання органів рибоохорони слід з'ясувати, що до них відносяться:

- Головне управління охорони водних біоресурсів у м. Києві;
- управління охорони, використання і відтворення водних біоресурсів та регулювання рибальства в області, басейнові управління, басейновий відділ (далі - Управління), які є територіальними органами Державного агентства рибного господарства України, які діють у складі Держрибагентства України і йому підпорядковуються.

Органи рибоохорони **реалізують повноваження** Державного агентства рибного господарства України у сфері:

- рибного господарства та рибної промисловості;
- охорони, використання і відтворення водних біоресурсів;
- регулювання рибальства в районі діяльності.

При цьому слід з'ясувати повноваження інспекторів рибоохорони а саме:

здійснювати державний контроль (нагляд) за дотриманням правил використання, порядку придбання та збуту водних біоресурсів;

- здійснювати перевірку знарядь добування, контролювати їх кількість, перевіряти відповідність вимогам законодавства;

- перевіряти документи на право використання водних біоресурсів, зупиняти транспортні (у тому числі, плавучі) засоби та проводити огляд речей, транспортних (у тому числі, плавучих) засобів, знарядь рибальства, добутої продукції та інших предметів;

- визначати розмір збитків, завданих рибному господарству, за затвердженими таксами та методиками;

- у разі неможливості встановлення особи правопорушника на місці вчинення правопорушення доставляти його до правоохоронних органів чи в приміщення виконавчого органу сільської, селищної, міської, районної у місті ради для складення протоколу про адміністративне правопорушення;

- проводити у випадках, встановлених законом, фотографування, звукозапис і відеозйомку як допоміжні засоби для запобігання і виявлення порушень законодавства в галузі охорони, використання і відтворення водних біоресурсів.

Розглядаючи права та обов'язки лісової охорони Держлісагентства слід враховувати, що згідно чинної нормативної бази Держлісоохорона має статус правоохоронного органу.

Відповідно до чинної законодавства основними завданнями держлісоохорони є:

- здійснення державного контролю за додержанням вимог лісового та мисливського законодавства;
- забезпечення охорони лісів від пожеж, незаконних рубок, шкідників і хвороб, пошкодження внаслідок антропогенного та іншого шкідливого впливу;
- запобігання злочинам і адміністративним правопорушенням у сфері лісового та мисливського господарства, а також використання лісових ресурсів і мисливських тварин;
- організація та координація заходів з охорони державного мисливського фонду.

Необхідно кожному студенту вивчити комплекс прав і обов'язків лісової охорони відповідно до означених задач.

Опановуючі матеріал щодо статусу *Державної екологічної інспекції України (Держекоінспекція)* слід з'ясувати, що вона є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра захисту довкілля та природних ресурсів і який реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів.

З означеного формується її комплекс функцій-задач та особливості правового статусу.

Необхідно ретельно вивчити кожне завдання Держекоінспекції є:

1) реалізація державної політики із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів;

2) здійснення у межах повноважень, передбачених законом, державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства, зокрема, щодо:

охорони земель, надр;

екологічної та радіаційної безпеки;

охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

охорони, захисту, використання і відтворення лісів;

збереження, відтворення і невиснажливого використання біологічного та ландшафтного різноманіття;

раціонального використання, відтворення і охорони об'єктів тваринного та рослинного світу;

ведення мисливського господарства та здійснення полювання;

охорони, раціонального використання та відтворення вод і відтворення водних ресурсів;

охорони атмосферного повітря;

формування, збереження і використання екологічної мережі;

стану навколишнього природного середовища;

поводження з відходами, небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами;

здійснення заходів біологічної і генетичної безпеки стосовно біологічних об'єктів природного середовища під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів у відкритій системі;

Вивчаючи особливості статусу Державної інспекція ядерного регулювання України (Держатомрегулювання) слід враховувати, що вона є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України та який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері безпеки використання ядерної енергії.

При чому слід враховувати, що основними завданнями Держатомрегулювання є:

1) забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері безпеки використання ядерної енергії;

2) здійснення державного регулювання безпеки використання ядерної енергії;

3) здійснення повноважень компетентного органу з фізичного захисту ядерного матеріалу та ядерних установок.

Це визначає функції, компетенцію та особливості статусу Держатомрегулювання.

Вивчаючи завдання та функції *Державної архітектурно-будівельної інспекції України* (Держархбудінспекція), слід враховувати, що вона є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра розвитку громад та територій (далі - Міністр) і який реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду в частині надання (отримання, реєстрації), відмови у видачі чи анулювання (скасування) документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів.

Основним завданням Держархбудінспекції є реалізація державної політики з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду, а саме:

– підготовка і внесення на розгляд Міністра пропозицій щодо забезпечення формування державної політики з питань, що належать до компетенції Держархбудінспекції;

– виконання дозвільних та реєстраційних функцій у будівництві у визначених законодавством випадках.

Підсумуючи вивчення матеріалу до першого заняття студенти повинні з'ясувати особливості статусу кожного правоохоронного органу та виконати самостійні завдання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Заповніть порівняльну таблицю.

Основні завдання Державного бюро розслідувань України	Повноваження військової служби правопорядку у збройних силах України	Основні права управління державної охорони України

Заповніть порівняльну таблицю.

Основні завдання органів рибоохорони Державного агентства рибного господарства України	Повноваження Державної лісової охорони Державного агентства лісових ресурсів України	Основні Державної екологічної інспекції України

Заповніть порівняльну таблицю.

Основні завдання Державної інспекції ядерного регулювання України	Повноваження Державної архітектурно-будівельної інспекції України

2. Складіть схему за однією з обраних тем:

1. Загальна структура Державного бюро розслідувань України.
2. Напрямки діяльності військової служби правопорядку у збройних силах України.
3. Взаємодія розвідувальних органів з правоохоронними органами зі спеціальним статусом.
3. Здійсніть підбір джерел наукової та навчальної літератури з цієї теми, які вийшли протягом останніх 3-х років (не менше 5-ти джерел).
4. Підготуйте тестові завдання з даної теми (не менше 5 запитань) на вибір по по двом органам правовий статус яких був предметом теми.

Індивідуальні завдання:

1. **Підготувати** на вибір реферат, презентацію, есе чи наукові тези цільової доповіді за однією з рекомендованих тем. Тема для написання есе та наукових тез доповідей додатково узгоджується з викладачем.

Рекомендовані теми:

1. Основні завдання, функції та повноваження та напрямки діяльності Державного бюро розслідувань;

2. Основні завдання, функції, повноваження та напрямки діяльності військової служби правопорядку у збройних силах України.

3. Правові та організаційні засади функціонування системи органів, що приймають участь у протидії транснаціональній злочинності, що складає загрозу національній безпеці України.

4. Основні завдання, функції та повноваження та напрямки діяльності управління державної охорони.

5. Права та обов'язки Державного агентства рибного господарства України.

6. Напрямок та задачі діяльності органів рибної охорони.

7. Основні задачі діяльності та особливості правового статусу Державної лісової охорони Державного агентства лісових ресурсів України.

8. Повноваження та основні права і обов'язки Державної екологічної інспекції України.

9. Функції-завдання та правовий статус Державна інспекції ядерного регулювання України.

10. Права та обов'язки Державної архітектурно-будівельної інспекції України.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Про запобігання корупції. Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 29.07.2022).

2. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1020-19> (дата звернення: 29.10.2020).

3. Про державну службу: Закони України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення: 29.07.2022).

4. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018 р. № 2447-VII. (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2447-19> (дата звернення: 29.07.2022)

5. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 29.07.2022)

6. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18> (дата звернення 29.07.2022)

7. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23.12.1993 № 37-82-XII. (зі змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12> (дата звернення 29.07.2022)
8. Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001р. №2141-III. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 29.07.2022)
9. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 29.07.2022)
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984№8073¹-X. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 29.07.2022)
11. Закон України Про антимонопольний комітет України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1993, № 50, ст.472 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>(дата звернення: 29.07.2022)
12. Про Державне бюро розслідувань. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2016, № 6, ст.55 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>(дата звернення: 29.07.2022)
13. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2002, № 32, ст.225. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>(дата звернення: 29.07.2022)
14. Про бюро економічної безпеки України: Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2021, № 23, ст.197 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>
15. Положення про Державне агентство рибного господарства України: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 895. (зі змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/895> (дата звернення 03.08.2022-19:42).
16. Положення про Державне агентство лісових ресурсів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2014 р. № 521 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article> (дата звернення 03.08.2022-19:46)
17. Положення Про Державну лісову охорону: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2009 р. N 976. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2009>(дата звернення 03.08.2022-19:50).
18. Положення про Державну екологічну інспекцію України: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2017 р. № 275 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%d0%bf#text> (дата звернення 03.08.2022-20:50).

19. Положення про Державну інспекцію ядерного регулювання України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>(дата звернення 03.08.2022-21:50).

20. Положення про Державну архітектурно-будівельну інспекцію України: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 липня 2014 р. № 294 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-2014> (дата звернення 03.08.2020-20:50).

21. Положення про Державну аудиторську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 р. № 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016>. (дата звернення 04.08.2020-16:47).

22. Положення про Бюро економічної безпеки України: Постанова КМУ від 6 жовтня 2021 р. № 1068 Київ «Деякі питання організації діяльності Бюро економічної безпеки України»

23. Організація судових та правоохоронних органів: навч. посіб.: у 2 ч. / Л. М. Москвич, І. В. Назаров, О. О. Овсяннікова та ін.; за ред. Л. М. Москвич. Харків: Право, 2016. 244 с.

24. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / кол. авт.: В. В. Дараган, О. П. Бойко, Н. С. Бублик та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6713/1/%d0%a1%d0%9f%d0%9e.pdf>

25. Лапкін, А. В. Судове право України: навч. посіб. у схемах. вид. 2-ге, змін. та доповн. Харків: Право, 2017. 150 с.

26. Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах . Вид. 7-ме, змін. і допов. Харків : Право, 2018. 170 с.

Додаткова

1. Силабус «Судові та правоохоронні органи України» для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 – «Правоохоронна діяльність», перший рівень вищої освіти: денна/заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 33с.

2. Навчально-методичне забезпечення обов'язкової навчальної дисципліни "Судові та правоохоронні органи України" для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 – «Правоохоронна діяльність», перший рівень вищої освіти: денна/заочна форма. / Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т"; уклад. І. Р. Шинкаренко. - Харків. - Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т", 2023. 684с. URL:http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf

3. Шинкаренко І.Р. Розділ 4.2.1. Впровадження європейських норм та принципів правоохоронної діяльності / І.Р. Шинкаренко/ У книзі Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2006 році: Експертна доповідь. – К.: НІСД, 2007. – 256 с. С. 108-110

4. Шинкаренко І.Р. Науково-практичний коментар розділу IV «Повноваження поліції» та розділу V «Поліцейські заходи» Закону України

«Про Національну поліцію» / за заг ред. Т.П. Мінка. – Х.: Право, 2016. 178 с.(1 авт лист- 10% - ст. 23)

5. Hanna Spitsyna, Iryna Petrova, Ihor Shynkarenko Specific aspects of personal culture characteristic of forensic scientist: Problem space of modern society: philosophical-communicative and pedagogical interpretations: collective monograph. Part I. Warsaw: BMT Erida Sp. z o.o, 2019. 660 p.; P. 562-575.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України. URL : <http://portal.rada.gov.ua/>.
2. Президент України. URL : <http://www.president.gov.ua/ru/>.
3. Верховний Суд. URL : <http://www.scourt.gov.ua/>.
4. Академія правових наук України www.aprnu.kharkiv.org Законопроекти України (сайт ВРУ) www.zakon.gov.ua
5. Конституційний Суд України. URL : <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>.
6. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ. URL : <http://sc.gov.ua/>.
7. Газета "Урядовий кур'єр" www.ukcc.com.ua
8. Газета "Юридична практика" www.practix.com
9. Міністерство внутрішніх справ України. URL : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>.
10. Міністерства Юстиції України www.gdo.kiev.ua
11. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>.
12. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. URL : <http://korolenko.kharkov.com/>.
13. Юридичний факультет Львівського національного університету ім. Івана Франка www.lawschool.lviv.ua
14. Юридичний факультет Академії управління та інформаційних технологій www.arju.berdyansk.net
15. Юридичний факультет Київського національного економічного університету www.uf-kneu.kiev.ua

Заняття 2. -2 години.

Державно-регуляторний блок правоохоронних органів:

1. Державна аудиторська служба України;
2. Антимонопольний комітет України;
3. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку;
4. Органи захисту прав споживачів;
5. Органи Державної митної служби
6. Органи Державної податкової служби

Методичні вказівки до питань теми.

1. Під час розгляду першого питання семінарського заняття необхідно зазначити, що сьогодні чинним законодавством до державно-регуляторного блоку правоохоронних органів відносяться:

- Національний банк України
- Міністерство фінансів України
- Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України
- Міністерство інфраструктури України
- Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку
- Антимонопольний комітет України
- Інші.

2. Окремі напрямки правоохоронної діяльності забезпечує Державна аудиторська служба України, яка є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів та який реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю.

3. Опонуючі матеріал з основ діяльності Держаудитслужби студенти повинні засвоїти, що її основними завданнями є:

- реалізація державної політики у сфері державного фінансового контролю;
- внесення на розгляд Міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері державного фінансового контролю;
- здійснення державного фінансового контролю, спрямованого на оцінку ефективного, законного, цільового, результативного використання та збереження державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, досягнення економії бюджетних коштів;
- надання у передбачених законом випадках адміністративних послуг.

Означені завдання визначають особливості правового статусу Держаудитслужби щодо порушення перед відповідними державними органами питання про визнання недійсними договорів, укладених з порушенням законодавства, у судовому порядку стягувати у дохід держави кошти, отримані підконтрольними установами за незаконними договорами, без установлених законом підстав та з порушенням законодавства.

Вивчаючи основні положення щодо функцій-завдань та статусу Антимонопольного комітету України необхідно чітко визначити, що їх особливості обумовлюються:

- його завданнями та повноваженнями, в тому числі роллю у формуванні конкурентної політики;
- та визначаються законодавством України.

3. **Слід зрозуміти, що особливість статусу комітету** також полягає у наявності особливої системи контролю за Антимонопольним комітетом:

1. Антимонопольний комітет України підконтрольний Президенту України та підзвітний Верховній Раді України.

2. Антимонопольний комітет України щорічно подає Верховній Раді України звіт про свою діяльність.

3. Антимонопольний комітет України оприлюднює інформацію та надає інформацію на запити відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації".

У сфері здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції Антимонопольний комітет України має значні повноваження. Нормативно-правові акти Антимонопольного комітету України та міжвідомчі нормативно-правові акти з питань конкурентної політики, розвитку і захисту конкуренції та демонополізації економіки, які відповідно до закону є регуляторними актами, розробляються, розглядаються, приймаються та оприлюднюються відповідно до Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності".

4. **Вивчаючи нормативні акти та навчальну літературу з питань діяльності Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку** слід визначитися, що вона є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України, підзвітним Верховній Раді України. Комісія розробляє програми розвитку фондового ринку, які затверджуються Президентом України.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку розробляє і затверджує нормативно-правові акти з питань, що належать до її компетенції, обов'язкові до виконання центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, учасниками ринку цінних паперів, їх об'єднаннями, контролює їх виконання.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку звертається до суду з позовами (заявами) у зв'язку з порушенням законодавства України про цінні папери.

Органи виконавчої влади зобов'язані надавати Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку необхідні документи та інформацію з питань, віднесених до її компетенції, з метою дотримання вимог чинного законодавства на ринку цінних паперів.

5. Вивчаючи функції-завдання, систему та компетенцію органів захисту прав споживачів слід визначитися, що це система органів державної виконавчої влади, які здійснюють державний контроль за дотриманням законодавства України про захист прав споживачів у центральних і місцевих органах державної виконавчої влади та суб'єктами господарювання - підприємствами (їх об'єднаннями), установами, організаціями незалежно від форм власності, громадянами-підприємцями та іноземними юридичними особами, які здійснюють підприємницьку діяльність на території України, забезпечують реалізацію державної політики щодо захисту прав споживачів.

До них відносяться Держспоживінспекція та структурні підрозділи органів місцевого самоврядування з питань захисту прав споживачів.

6. Вивчаючи компетенцію та завдання Органів Державної митної служби необхідно визначити особливості правового статусу служби в умовах останньої трансформації в окрему Державну службу та розмежування її функцій задач з іншими правоохоронними органами. Слід урозуміти, що

Держмитслужба здійснює повноваження безпосередньо та через територіальні органи. До територіальних органів Держмитслужби належать митниці та спеціалізовані органи.

Держмитслужба під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє з іншими органами виконавчої влади, консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій та об'єднань, а також підприємствами, установами та організаціями, всеукраїнськими об'єднаннями профспілок і всеукраїнськими об'єднаннями організацій роботодавців, зокрема шляхом обміну електронними документами у визначеному законодавством порядку.

7. Розглядаючи питання щодо особливості структури та напрямків діяльності Державної податкової служби слід враховувати, що Служба реалізує

- державну податкову політику,
- державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування
- державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску.

Основна функція Державної податкової служби — це контроль за правильністю і своєчасністю надходження податкових коштів, боротьба з порушниками податкового законодавства. Це — стратегія. Протидію кримінальним правопорушенням у податковій сфері займається податкова міліція. Студенти повинні з'ясувати, що завданнями податкової міліції є:

запобігання кримінальним та іншим правопорушенням у сфері оподаткування та бюджетній сфері, їх розкриття, розслідування та провадження у справах про адміністративні правопорушення;

розшук осіб, які переховуються від слідства та суду за кримінальні та інші правопорушення у сфері оподаткування та бюджетній сфері;

забезпечення безпеки діяльності працівників контролюючих органів, захисту їх від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням службових обов'язків.

Підсумуючи вивчення матеріалу до другого заняття студенти повинні з'ясувати особливості статусу кожного правоохоронного органу та виконати самостійні завдання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Заповніть порівняльну таблицю.

Таблиця 1.

Основні завдання Державної	Повноваження Антимонопольного комітету України	Основні права Національна комісія з
-----------------------------------	---	--

аудиторської служби України		цінних паперів та фондового ринку

Таблиця 2

Основні завдання захисту споживачів	Основні Органів прав	Повноваження Державної митної служби України	Основні Податкової служби України

2. Складіть схему за однією з обраних тем:

1. Загальні функції та завдання структура Державної служби фінансового моніторингу України

2. Напрямки діяльності Державної митної служби України.

3. Взаємодія Державної служби фінансового моніторингу України з правоохоронними органами у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

3. Здійсніть підбір джерел наукової та навчальної літератури з цієї теми, які **вийшли протягом останніх 3-х років (не менше 5-ти джерел)**.

4. Підготуйте тестові завдання з даної теми (не менше 5 запитань) на вибір по двом органам правовий статус яких був предметом теми.

Індивідуальні завдання:

1. **Підготувати** на вибір реферат, презентацію, есе чи наукові тези цільової доповіді за однією з рекомендованих тем. Тема для написання есе та наукових тез доповідей додатково узгоджується з викладачем.

Рекомендовані теми:

1. Основні напрямки діяльності Державної аудиторської служба України.

2. Основні завдання, функції, повноваження та напрямки діяльності Антимонопольний комітет України.

3. Правові та організаційні засади функціонування системи органів, що приймають участь у протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

4. Основні завдання, функції та повноваження та напрямки діяльності Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

5. Права та обов'язки Органів захисту прав споживачів.
6. Напрямки та задачі діяльності Державної митної служби України.
7. Основні задачі діяльності та особливості правового статусу Державної податкової служби України.
8. Повноваження та основні права і обов'язки Державної служби фінансового моніторингу України.

3. Вирішити тестові завдання:

1. Яким є правовий статус Державного бюро розслідувань відповідно до Закону України «Про Державне бюро розслідувань»?

1. Державний орган виконавчої влади, який захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань;
2. Державний озброєний орган виконавчої влади, який захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань;
3. Центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки;
4. Центральний орган виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції;
5. Державний орган з правоохоронними функціями.

2. Що із зазначеного створює правові засади діяльності Державного бюро розслідувань?

1. Конституція України, Закон України «Про державне бюро розслідувань», Кримінальний, Кримінальний процесуальний кодекси України;
2. Конституція України, міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, Закон України «Про державне бюро розслідувань» та інші закони України, а також інші нормативно-правові акти, прийняті на їх основі;
3. Конституція України, Закони України «Про державне бюро розслідувань», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про прокуратуру», «Про Національну поліцію», «Про Службу безпеки України»;
4. Конституція України, Закон України «Про державне бюро розслідувань», відомчі накази та Інструкції, які не суперечать цьому Закону;
5. Конституція України, Закон України «Про державне бюро розслідувань» та інші закони.

3. На яких засадах ґрунтується діяльність Державного бюро розслідувань?

1. Верховенства права, законності, справедливості, неупередженості, незалежності і персональної відповідальності, відкритості та прозорості, політичної нейтральності і позапартійності, єдиноначальності у поєднанні з колективним способом реалізації окремих повноважень;

2. Верховенства права, законності, поєднання гласних і негласних заходів;
3. Верховенства права, законності, взаємодії з державними органами, населенням, неурядовими або громадськими організаціями;
4. Конспірації, конфіденційності, відповідності та адекватності використання оперативно-розшукових заходів ступеню суспільної небезпечності протиправної діяльності;
5. Гласності та відкритості.

4. Чи допускається незаконне втручання державних органів, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, політичних партій, громадських об'єднань, інших фізичних або юридичних осіб у діяльність Державного бюро розслідувань?

1. Допускається лише у випадках, пов'язаних з необхідністю отримання оперативної інформації;
2. Допускається у випадках, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини;
3. Забороняється;
4. Допускається у випадках, визначених законом, і лише у зв'язку з оперативною необхідністю;
5. Допускається з дозволу суду.

5. Чи допускаються будь-які вказівки, пропозиції, вимоги, доручення, спрямовані до Державного бюро розслідувань та його працівників, що стосуються питань досудового розслідування в конкретних кримінальних провадженнях?

1. Допускаються лише у випадках, пов'язаних з необхідністю отримання оперативної інформації;
2. Допускаються у випадках, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини;
3. Допускаються у випадках, визначених законом, і лише у зв'язку з оперативною необхідністю;
4. Не допускаються, є неправомірними і не підлягають виконанню;
5. Забороняється.

6. Як повинен діяти працівник Державного бюро розслідувань у разі отримання будь-якої вказівки, пропозиції, вимоги, доручення, спрямованих до Державного бюро розслідувань та його працівників, що стосуються питань досудового розслідування в конкретних кримінальних провадженнях?

1. Невідкладно інформувати про це в письмовій формі Генерального прокурора України;
2. Інформувати відповідні державні органи про відомі факти та дані, що свідчать про втручання в діяльність Державного бюро розслідувань;

3. Невідкладно інформувати про це в письмовій формі Директора Державного бюро розслідувань;

4. Врахувати дані вказівки, пропозиції, вимоги, доручення під час досудового розслідування в конкретних кримінальних провадженнях;

5. Не враховувати такі вказівки.

7. Що із зазначеного є одним із завдань Державного бюро розслідувань?

1. Виявлення і розслідування злочинів, вчинених службовими особами, які займають особливо відповідальне становище;

2. Запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування злочинів, вчинених службовими особами Національного антикорупційного бюро України, заступником Генерального прокурора України – керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або іншими прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;

3. Проведення оперативно-розшукових заходів, слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій щодо злочинів, вчинених будь-якими службовими особами;

4. Пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння службових осіб, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України;

5. Розкриття службових злочинів.

8. Чи відноситься до завдань Державного бюро розслідувань запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування злочинів, вчинених керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або іншими прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності детективів підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України?

1. Так, відноситься, але тільки за дорученням Генерального прокурора України;

2. Ні, не відноситься;

3. Так, відноситься;

4. Так, відноситься, але лише за згодою детективів підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України;

5. Відноситься за дорученням директора Державного бюро розслідувань.

9. Що із зазначеного відноситься до завдань Державного бюро розслідувань?

1. Отримання інформації про факти та обставини, що не мають ознак кримінального правопорушення, проте відповідно до законодавства України потребують перевірки;

2. Запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування злочинів;

3. Виявлення, припинення і розслідування злочинів щодо розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрати документів чи матеріалів, що містять такі відомості;

4. Пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави;

5. Фіксація фактичних даних про вчинення злочину.

10. Що із зазначеного належить до повноважень Державного бюро розслідувань, які цей орган виконує відповідно до покладених на нього завдань та у межах своєї компетенції?

1. Організовує проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо злочинності в Україні;

2. Здійснює моніторинг та контроль за виконанням актів законодавства з питань протидії злочинності;

3. Формує та реалізує державну політику у сфері протидії злочинності, розробляє проекти нормативно-правових актів з цих питань;

4. Бере участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері протидії злочинності, вносить відповідні пропозиції на розгляд Кабінету Міністрів України;

5. Здійснювати обмеження конституційних прав.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Про запобігання корупції. Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 29.07.2022).

2. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1020-22> (дата звернення: 29.07.2022)..

3. Про державну службу: Закони України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення: 29.07.2022)..

4. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018 р. № 2447-VII. (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2447-22> (дата звернення: 29.07.2022).. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 29.07.2022)..

5. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. (зі змінами та доповненнями).. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1698-7>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-22> (дата звернення: 29.07.2022)..

6. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23.12.1993 № 37-82-XII. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12> (дата звернення: 29.07.2022)..

7. Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001р. №2141-III. (зі змінами та доповненнями).. URL: [22https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-22](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-22) (дата звернення: 29.07.2022)..

8. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. (зі змінами та доповненнями). URL: (дата звернення: 29.07.2022).. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-22> (дата звернення: 29.10.2022)

9. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984№8073¹-X. (зі змінами та доповненнями).URL: (дата звернення: 29.07.2022).<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-22> (дата звернення: 29.07.2022).)

10. Закон України Про антимонопольний комітет України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1993, № 50, ст.472 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-22#Text>(зі змінами та доповненнями).)

11. Про Державне бюро розслідувань. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2016, № 6, ст.55 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-22>(зі змінами та доповненнями).

12. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2002, № 32, ст.225. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>(дата звернення: 29.07.2022)

13. Про бюро економічної безпеки України: Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2021, № 23, ст.197 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>

14. Положення про Державне агентство рибного господарства України: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 895. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/895> (дата звернення 03.08.2022-19:42).

15. Положення про Державне агентство лісових ресурсів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2014 р. № 521 (із змінами Постанова КМУ № 980 ВІД 21.11.2018 № 838 ВІД 11.09.2019 № 847 ВІД 18.09.2019). URL: <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article> (дата звернення 03.08.2022-19:46)

16. Положення Про Державну лісову охорону: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2009 р. N 976. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2009>(дата звернення 03.08.2022-19:50).

17. Положення про Державну екологічну інспекцію України: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2017 р. № 275 URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%d0%bf#text> (дата звернення 03.08.2022-20:50).

18. Положення про Державну інспекцію ядерного регулювання України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>(дата звернення 03.08.2022-21:50).

19. Положення про Державну архітектурно-будівельну інспекцію України: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 липня 2014 р. № 294 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-2022> (дата звернення 03.08.2022-20:50).

20. Положення про Державну аудиторську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 р. № 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016>. (дата звернення 04.08.2020-16:47).

21. Положення про Бюро економічної безпеки України: Постанова КМУ від 6 жовтня 2021 р. № 1068 Київ «Деякі питання організації діяльності Бюро економічної безпеки України»

22. Організація судових та правоохоронних органів: навч. посіб.: у 2 ч. / Л. М. Москвич, І. В. Назаров, О. О. Овсяннікова та ін.; за ред. Л. М. Москвич. Харків: Право, 2016. 244 с.

23. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / кол. авт.: В. В. Дараган, О. П. Бойко, Н. С. Бублик та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6713/1/%d0%a1%d0%9f%d0%9e.pdf>

24. Лапкін, А. В. Судове право України: навч. посіб. у схемах. вид. 2-ге, змін. та доповн. Харків: Право, 2017. 150 с.

25. Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах . Вид. 7-ме, змін. і допов. Харків : Право, 2018. 170 с.

Додаткова

1. Силабус «Судові та правоохоронні органи України» для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 – «Правоохоронна діяльність», перший рівень вищої освіти: денна/заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 33с.

2. Навчально-методичне забезпечення обов'язкової навчальної дисципліни "Судові та правоохоронні органи України" для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 – «Правоохоронна діяльність», перший рівень вищої освіти: денна/заочна форма. / Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т"; уклад. І. Р. Шинкаренко. - Харків. - Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т", 2023. 684с. URL:http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf

3. Шинкаренко І.Р. Розділ 4.2.1. Впровадження європейських норм та принципів правоохоронної діяльності / І.Р. Шинкаренко/ У книзі Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2006 році: Експертна доповідь. – К.: НІСД, 2007. – 256 с. С. 108-110

4. Шинкаренко І.Р. Науково-практичний коментар розділу IV «Повноваження поліції» та розділу V «Поліцейські заходи» Закону України «Про Національну поліцію» / за заг ред. Т.П. Мінка. – Х.: Право, 2016. 178 с.(1 авт лист- 10% - ст. 23)

5. Hanna Spitsyna, Iryna Petrova, Ihor Shynkarenko Specific aspects of personal culture characteristic of forensic scientist: Problem space of modern society: philosophical-communicative and pedagogical interpretations: collective monograph. Part I. Warsaw: BMT Erida Sp. z o.o, 2019. 660 p.; P. 562-575.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України. URL : <http://portal.rada.gov.ua/>.
2. Президент України. URL : <http://www.president.gov.ua/ru/>.
3. Верховний Суд. URL : <http://www.scourt.gov.ua/>.
4. Академія правових наук України www.apnu.kharkiv.org Законопроекти України (сайт ВРУ) www.zakon.gov.ua
5. Конституційний Суд України. URL : <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>.
6. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ. URL : <http://sc.gov.ua/>.
7. Газета "Урядовий кур'єр" www.ukcc.com.ua
8. Газета "Юридична практика" www.practix.com
9. Міністерство внутрішніх справ України. URL : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>.
10. Міністерства Юстиції України www.gdo.kiev.ua
11. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbu.gov.ua/>.
12. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. URL : <http://korolenko.kharkov.com/>.
13. Юридичний факультет Львівського національного університету ім. Івана Франка www.lawschool.lviv.ua
14. Юридичний факультет Академії управління та інформаційних технологій www.ariu.berdyansk.net
15. Юридичний факультет Київського національного економічного університету www.uf-kneu.kiev.ua

ТЕМА 11. Нотаріат України.

Форма здобуття освіти – денна

Обсяг аудиторного навантаження- 2 год:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 10 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Форма здобуття освіти – заочна

Обсяг аудиторного навантаження- 2 год:

Лекція 0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 13 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

План семінарських занять:

1. Поняття нотаріату. Предмет, завдання та принципи нотаріальної діяльності.
2. Вимоги до посади нотаріуса, його права і обов'язки.
3. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату: правовий статус та компетенція.
4. Державні нотаріальні контори: особливості створення і ліквідації.
5. Компетенція консульських установ України на провадження нотаріальних дій.

Методичні вказівки до питань теми. Під час розгляду першого питання семінарського заняття необхідно зазначити, що всю історію нотаріату України можливо поділити на декілька періодів:

Перший - часи України-Руси (XII ст.). Писемні документи почали складати так звані «дяки». Вони виконували і нотаріальні дії щодо нерухомості (XIII ст.).

Другий - XV - XVIII ст. У цей період почав роботу інститут професійних писарів, які спеціалізувалися на оформленні угод, пов'язаних із переходом прав на окремі види майна та оформленням їх належним чином. Катерина II у 1775 р. нотаріальні функції визначила за судами. У подальшому вони неодноразово передавались різним установам, цивільним, повітовим судам, кріпосним відділеннями т. ін.

Третій період розпочався одночасно із судовою реформою 1864 р., яка характеризується появою Положення про нотаріальну частину (1866 р.), згідно з яким нотаріальна частина відокремлюється від судової, тобто стає автономною. Уводилися посади нотаріусів, на які призначалися чиновники на конкурсних засадах головою судової палати.

Четвертий період відноситься до Революції 1917 р. В Українській державі джерелом права були звичаї, законодавчі акти Центральної ради, гетьмана П. Скоропадського, а також акти царської Росії, що не суперечили новому законодавству. У сфері нотаріату чинним було Положення про нотаріальну частину 1866 року, яке регулювало діяльність нотаріату до 1918 року. Тому інститут нотаріату в УНР, Українській державі гетьмана П. Скоропадського нічим не відрізнявся від дореволюційного.

П'ятий період розпочався Декретом Ради народних комісарів України від 25 лютого 1919 року «Про утворення народних нотаріальних камер» був

заснований інститут народних нотаріусів, який проіснував до 16 квітня 1921 року.

В Україні було прийнято декілька законодавчих актів про нотаріат, які регулювали його діяльність.

Шостий період – прийняття Верховною Радою Української РСР 25 грудня 1974 р. вперше в історії України ухвалила вищий акт державної влади, який регулював діяльність нотаріальних органів – Закон УРСР «Про державний нотаріат», який збільшував перелік нотаріальних дій більше ніж до 20 різноманітних видів.

Після проголошення незалежності України розпочався **сьомий етап** у розвитку інституту нотаріату, що посилюється потребою держави в утворенні стабільної системи захисту прав та законних інтересів своїх громадян. З появою ринкових відносин, визнанням на законодавчому рівні рівноправності всіх форм власності, розвитком підприємницької діяльності і процесів приватизації виникла суспільна необхідність у приватному нотаріаті і, відповідно, законодавчого закріплення положень, які надавали б змогу проводити нотаріальну діяльність без допомоги державних органів

Наступним восьмим етапом у розвитку нотаріату став прийнятий Верховною Радою України 2 вересня 1993 р. Закон України «Про нотаріат», який набув чинності з 1 січня 1994 р. Цей Закон став одним із історичних кроків у напрямі правової реформи в Україні, коли нарівні із державними нотаріальними органами повноправним учасником правозастосовної практики став й інститут приватного права.

Вивчаючи теоретичні положення про зміст нотаріату студенти повинні враховувати, що поняття нотаріату має багато значень, серед яких можна виділити, принаймні, чотири:

- нотаріат як система органів і посадових осіб;
- нотаріат як галузь (підгалузь) права;
- нотаріат як галузь законодавства;
- нотаріат як наукова та навчальна дисципліна.

Слід враховувати, що у правовій науці панує думка, що як правовий інститут нотаріат нотаріату має наступні ознаки: позасудова охорона та захист прав і законних інтересів, безспірність правовідносин, щодо яких вчиняються нотаріальні дії, здійснення нотаріальних дій уповноваженими на те органами та посадовими особами, а також функції нотаріату: охорони та захисту.

Розглядаючи зміст інституції нотаріат студенти повинні урозуміти його суб'єктивну та об'єктивну сторони, а також мету вчинення нотаріальних дій.

При чому необхідно визначити особливості нотаріальної діяльності різних суб'єктів, які мають право здійснювати нотаріальні дії.

Вивчаючи теоретичний матеріал та законодавчі акти необхідно засвоїти, що об'єктивна сторона поняття нотаріату містить повноваження нотаріальних органів і посадових осіб стосовно кола тих дій, що вони можуть вчиняти. Таким чином, студенти повинні чітко визначити, що нотаріус посвідчує безспірні права та безспірні факти, в наявності яких він може упевнитися безпосередньо або на підставі відповідних документів, а також вчиняє інші дії,

спрямовані на юридичне підтвердження та закріплення цивільних прав, щоб запобігти їх можливному порушенню в майбутньому.

Вивчаючи в подальшому навчальні джерела та нормативні акти студенти повинні розкрити зміст основних триєдиних завдань діяльності нотаріату: забезпечення захисту та охорони власності, прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, сприяння у зміцненні законності та правопорядку, попередження правопорушень.

Виходячи з основних завдань студенти повинні побудувати для себе теоретико-прикладну систему функцій нотаріату та чітко визначити зміст правоохоронної складової.

Наслідком вивчення матеріалу до першого питання повинна стати думка, що нотаріат є інститутом, що забезпечує охорону та захист прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб шляхом вчинення нотаріальних дій, надання роз'яснень з питань вчинення нотаріальних дій і консультацій правового характеру тощо. При чому вся діяльність як державних так і приватних нотаріусів та інших суб'єктів, які уповноважені провадити окремі нотаріальні дії повинна ґрунтуватися на відповідних принципах нотаріальної діяльності. Через низ реалізуються особливості правового статусу нотаріусів.

Розглядаючи навчальний матеріал та законодавчі джерела студенти повинні урозуміти, що нотаріус є уповноваженою державою фізичною особою, яка здійснює нотаріальну діяльність у державній нотаріальній конторі, державному нотаріальному архіві або незалежну професійну нотаріальну діяльність, зокрема посвідчує права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняє інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності.

Вивчаючи особливості статусу нотаріуса студенти зобов'язані з'ясувати вимоги несумісності та обов'язки реалізації принципу збереження нотаріальної таємниці.

Окрім того визначають правовий статус нотаріуса його права:

- витребувати від підприємств, установ і організацій відомості та документи, необхідні для вчинення нотаріальних дій;
- одержувати плату за надання додаткових послуг правового та технічного характеру, які не пов'язані із вчинюваними нотаріальними діями, плату за вчинення інших дій, покладених на них відповідно до закону, а також за вчинення приватними нотаріусами нотаріальних дій;
- складати проекти угод і заяв, виготовляти копії документів та виписки з них, а також давати роз'яснення з питань вчинення нотаріальних дій і консультації правового характеру.

Вивчаючи права нотаріуса, студенти повинні враховувати, що вини пов'язані з відповідними обов'язкам.

Під час вивчення матеріалу до другого питання, студенти повинні визначити статус помічника нотаріуса та його відмінності від статусу та компетенції нотаріуса.

Під час розгляду третього питання семінарського заняття необхідно

зазначити, що враховуючі особливість статусу нотаріуса визначається система та процедура отримання права на заняття нотаріальною діяльністю та місце Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату у цій системі.

Вивчаючи теоретичні положення про зміст завдань, функцій, компетенції та організації діяльності Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату, студенти повинні урозуміти, що основними завданнями Комісії є:

- визначення рівня професійної підготовленості осіб, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю;
- вирішення питання про анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

Необхідно сформулювати уявлення про особливості формування, складу комісії та вимог до нотаріусів, яких може бути делеговано до роботи у Комісію.

Студенти повинні опанувати основні компетенції Комісія щодо **ухвалення рішення про:**

1) допуск або відмову в допуску до складення кваліфікаційного іспиту на право на зайняття нотаріальною діяльністю;

2) видачу або відмову у видачі Мін'юстом свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю;

3) допуск або відмову в допуску до складення нового кваліфікаційного іспиту особою, яка протягом трьох років після отримання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю не провадила приватну нотаріальну діяльність і не працювала нотаріусом, консультантом державної нотаріальної контори чи помічником (консультантом) приватного нотаріуса, не була посадовою особою, яка здійснює керівництво та контроль за діяльністю нотаріату;

4) підтвердження або не підтвердження кваліфікації особою, зазначеною у підпункті 3;

5) анулювання або відмову в анулюванні свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

Таким чином основне призначення комісії це визначення ступеня відповідності вимогам кандидатів та те що **Свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю, яке** видається Міністерством юстиції України на підставі рішення Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату є основним документом, , що є підставою для призначення на посаду державного нотаріуса або реєстрації приватної нотаріальної діяльності.

Вивчаючи нормативні акти та літературу до другого витання слід враховувати зміст організації взагалі та її особливості щодо нотаріату. Студенти повинні з'ясувати зміст таких понять,, як нотаріальний округ, державна нотаріальна конторо, державний нотаріус, приватний нотаріус інші особи, які можуть вчиняти нотаріальні дії. Необхідно визначитися щодо особливостей створення і ліквідація Міністерством юстиції України. Державних нотаріальних контор.

Та відмінності порядку реєстрації приватної нотаріальної діяльності, що провадиться на підставі заяви особи, яка має свідоцтво про право на зайняття

нотаріальною діяльністю, та акту про сертифікацію про відповідність робочого місця (контори) приватного нотаріуса.

При цьому, студенти повинні знати вимоги щодо території розміщення робочого місця нотаріуса і яким вимогам воно повинно відповідати. Важливим для з'ясування особливостей діяльності приватного нотаріуса це підстави і порядок зупинення або припинення нотаріальної діяльності.

Підсумуючи вивчення матеріалу до другого питання, слід урозуміти, що для оптимізації діяльності нотаріату відповідно до адміністративно територіального устрою України створюються Нотаріальні округи. В межах якого знаходиться державна нотаріальна контора, в якій працює державний нотаріус, або робоче місце (контора) приватного нотаріуса.

Розглядаючи теоретичний матеріал та нормативні акти відносно третього питання, студенти повинні з'ясувати, що до поняття компетенції нотаріальних дій входить комплекс дій, які вчиняють нотаріальні органи.

Також необхідно визначити весь перелік нотаріальних дій та тих, що можуть вчиняти посадові особи органів місцевого самоврядування, консульських та дипломатичних установ. Необхідно з'ясувати також хто та які ще документу засвідчувати інші посадові особи.

Підсумуючи вивчення матеріалу до другого заняття студенти повинні з'ясувати особливості основних термінів та категорій та зміст компетенції нотаріальних органів.

Завдання для самостійної роботи:

6. Заповніть порівняльну таблицю .

Заповніть порівняльну таблицю 1.

Правові основи нотаріальної діяльності України	Контроль за організацією нотаріату	Принципи нотаріальної діяльності

Заповніть порівняльну таблицю2.

Основні завдання Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату	Склад Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату	Вимоги до нотаріусу, що може бути делегований до Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату

Заповніть порівняльну таблицю 3.

Права члена Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату	Вимоги до робочого місця приватного нотаріуса	Державна нотаріальна контора

Заповніть порівняльну таблицю 4.

Права члена Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату	Вимоги до робочого місця приватного нотаріуса	Державна нотаріальна контора
Основні завдання Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату	Склад Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату	Вимоги до нотаріуса, що може бути делегований до Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату

2. Складіть схему за однією з обраних тем:

1. Підстави зупинення нотаріальної діяльності.
2. Підстави припинення нотаріальної діяльності.
3. Нотаріальні дії, що вчиняються посадовими особами органів місцевого самоврядування.
4. Загальна структура суб'єктивної сторони нотаріальної діяльності.
5. Категорії через які розкривається зміст нотаріату
6. Система нормативних актів, що регламентує нотаріальну діяльність.

3. Здійсніть підбір джерел наукової та навчальної літератури з цієї теми, які вийшли протягом останніх 3-х років (не менше 5-ти джерел).

4. Підготуйте тестові завдання з даної теми (не менше 5 запитань).

РЕКОМЕНДОВАНІ ТЕМИ ЦІЛЬОВИХ ДОПОВІДЕЙ, ЕСЕ, РЕФЕРАТИВ:

1. Нотаріат у системі юстиції України.
2. Генезис нотаріальної діяльності на українських землях.

3. Нотаріат як галузь (підгалузь) права;
4. Нотаріат як галузь законодавства;
5. Нотаріат як наукова та навчальна дисципліна.
6. Нотаріат як система органів і посадових осіб.
7. Історія нотаріату.
8. Роль органів юстиції в регулюванні організації та діяльності Нотаріату України.
9. Етика нотаріуса.
  10. Поняття нотаріату. Права та обов'язки нотаріуса.
11. Вимоги, які ставляться до нотаріуса.
12. Система та компетенція нотаріальних органів
13. Консульські установи України як суб'єкт нотаріальної діяльності.
14. Контроль за нотаріальною діяльністю .
15. Порядок призначення на посаду та звільнення з посади нотаріуса
16. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату: правовий статус та компетенція.
17. Державні нотаріальні контори: особливості створення і ліквідації.

5. Вирішити тестові завдання:

1. Нотаріат в Україні – це:
  - 1) система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права;
  - 2) система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення;
  - 3) система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені Законом, з метою надання їм юридичної вірогідності;
  - 4) група посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права з метою надання їм юридичної вірогідності.
2. Вчинення нотаріальних дій в Україні покладається на:
  - 1) нотаріусів, які працюють в державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах (державні нотаріуси) або займаються приватною нотаріальною діяльністю (приватні нотаріуси);
  - 2) державних та приватних нотаріусів;
  - 3) державних нотаріусів;
  - 4) священників.
3. Документи, оформлені державними і приватними нотаріусами, мають:
  - 1) не однакову юридичну силу;
  - 2) однакову юридичну силу;
  - 3) підлягають додатковому посвідченню;
  - 4) не мають юридичної сили.
4. Вчинення нотаріальних дій за кордоном покладається на:
  - 1) консульські установи України;
  - 2) дипломатичні представництва України;

3) консульські установи України, а у випадках, передбачених чинним законодавством, - на дипломатичні представництва України;

4) місцеві нотаріальні органи.

5. Контроль за організацією нотаріату, перевірка організації нотаріальної діяльності нотаріусів, дотримання ними порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства здійснюються:

1) Міністерством юстиції України та його територіальними органами;

2) Міністерством внутрішніх справ України та його територіальними органами.

3) Кабінетом міністрів України та його територіальними органами;

4) Нотаріальною Палатою України.

6. Нотаріусом може бути:

1. громадянин України, якому присуджено ступінь вищої юридичної освіти не нижче магістра, який володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як 5 років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як 3 роки.;

2. громадянин України, якому присуджено ступінь вищої юридичної освіти не нижче магістра, який володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як 7 років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як 3 роки, отримав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

3. громадянин України, якому присуджено ступінь вищої юридичної освіти не нижче магістра, який володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного Законом України "Про забезпечення функціонування української мови як державної", має стаж роботи у сфері права не менш як 6 років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як 3 роки, склав кваліфікаційний іспит і отримав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю;

4. громадянин України, якому присуджено ступінь вищої юридичної освіти не нижче магістра, який володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як 8 років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як 4 роки.

7. Нотаріусу забороняється використовувати свої повноваження з метою:

1) одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки чи пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб;

2) виконувати іншу оплачувану роботу, крім викладацької, наукової і творчої діяльності, а також діяльності у професійному самоврядуванні нотаріусів;

3) займатися підприємницькою, адвокатською діяльністю, бути засновником адвокатських об'єднань, перебувати на державній службі або службі в органах місцевого самоврядування, у штаті інших юридичних осіб;

4) всі варіанти вірні.

8. Реєстраційна справа приватного нотаріуса зберігається і ведеться відповідним територіальним органом:

- 1) Міністерства закордонних справ України.;
- 2) Міністерства внутрішніх справ України;
- 3) Міністерства юстиції України.
- 4) Нотаріальної Палати України

9. ля визначення рівня професійної підготовленості осіб, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю, та вирішення питання про анулювання свідoctва про право на зайняття нотаріальною діяльністю при Міністерстві юстиції України утворюється :

- 1) Вища кваліфікаційна комісія нотаріату;
- 2) Вища кваліфікаційна комісія з питань здійснення нотаріальної справи;
- 3) Кваліфікаційна комісія нотаріату;
- 4) Центральна кваліфікаційна комісія нотаріату України.

10. Строк повноважень персонального складу Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату становить:

- 1) 2 роки;
- 2) 3 роки
- 3) 4 роки;
- 4) 6 років.

Рекомендована література:

1. Конституція України : від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. (звернення:12.082022-8:08)

2. Про нотаріат : Закон України : від 2 вересня 1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. ст.383 {Із змінами, внесеними згідно із Законом № 775-ІХ ВІД 14.07.2020} URL: <HTTPS://ZAKON.RADA.GOV.UA/LAWS/SHOW/3425-12> (звернення:12.082021-8:20).

3. Положення про Вищу кваліфікаційну комісію нотаріату : Затверджене постановою КМУ від 31 серпня 2011 року №923 {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 133 ВІД 12.02.2020} URL: <HTTP://ZAKON4.RADA.GOV.UA/LAWS/SHOW/923-2011> (звернення:12.082021-8:50).

4. Лапкін, А. В. Судове право України [Текст] : навч. посіб. у схемах. вид. 2-ге, змін. та доповн. Харків: Право, 2017. 150 с.

5. Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах . Вид. 7-ме, змін. і допов. Харків : Право, 2018. 170 с.

6. Нотаріат в Україні: навчальний посібник / Ю.В. Нікітн, С.С. Бичкова, А.Г. Чубенко, В.К. Матвійчук, Е.О. Гіда, Т.П. Устименко, Н.О. Чучкова. – 4-те вид., доп. і пероб. / За заг. ред. докт. юрид. наук, професора Ю.В. Нікітіна. Київ : ВНЗ «Національна академія управління»; «Алерта», 2016. 586 с.

7. Нотаріат України: Книга 1. Організація нотаріату з практикумом:

Підручник у трьох книгах / за заг. ред. д.ю.н., професора, заслуженого юриста України С.Я. Фурси. – 3-тє вид., доповн. і переробл. Київ: Алерта, 2015. – 484 с.

8. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / кол. авт.: В. В. Дараган, О. П. Бойко, Н. С. Бублик та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6713/1/%d0%a1%d0%9f%d0%9e.pdf>

9. Судові та правоохоронні органи України на шляху до Європи: навч. посіб. / С.С. Ненько, О.Ю. Синявська, Ю.В. Дика, І.М. Рачинська. Херсон: Грінь Д.С., 2016. 352с.

10. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 388 с. с.

11. Силабус «Судові та правоохоронні органи України» для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 – «Правоохоронна діяльність», перший рівень вищої освіти: денна/заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 33с.

12. Навчально-методичне забезпечення обов'язкової навчальної дисципліни "Судові та правоохоронні органи України" для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 – «Правоохоронна діяльність», перший рівень вищої освіти: денна/заочна форма. / Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т"; уклад. І. Р. Шинкаренко. - Харків. - Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т", 2023. 684с. URL:http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/KZ_Sudovi.pdf

ТЕМА 12. АДВОКАТУРА ТА АДВОКАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ..

Форма здобуття освіти – денна

Обсяг аудиторного навантаження- 4 год:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 10 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Форма здобуття освіти –заочна

Обсяг аудиторного навантаження- 0 год:

Лекція 0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 0 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 13 год: Опрацювання навчально- методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

План семінарських занять:

1. Поняття, завдання, принципи та організаційні форми діяльності адвокатури.
2. Кваліфікаційний іспит особи, яка виявила бажання стати адвокатом. Стажист адвоката. Стажування.
3. Види адвокатської діяльності.
4. Професійні права та обов'язки адвоката.
5. Гарантії адвокатської діяльності.
6. Адвокатська таємниця.

Методичні вказівки до питань теми. Під час розгляду першого питання семінарського заняття необхідно зазначити, що всю історію адвокатури України можливо поділити на декілька періодів:

Перший - Професійна адвокатура в Україні сформувалася у період польсько-литовської доби (XIV—XVI ст.). Як відомо, землі України в останній чверті XIV ст. були підпорядковані Великому князівству Литовському, а після укладення в 1569 р. Особливу роль у цьому відіграли Литовський Статут і магдебурзьке право.

Другий - XVII ст. для України характерним є завершення становлення української національної правової системи і перші спроби кодифікації права. Однак через втрату Україною державності цей процес не отримав офіційного визнання і законодавчого закріплення. У результаті першої кодифікації був вироблений проект кодексу українського права під назвою: "Права, по которым судится малороссийский народ". Слід зауважити, що, хоча цей законопроект і не був прийнятий царським урядом, однак застосовувався на практиці.

Третій період розпочався одночасно із судовою реформою 1864 р. Професійна адвокатура діяла на основі Судових статутів 1864 року. На зміну "юридичним знахарям" прийшли високопрофесійні юристи. Для населення були відкриті юридичні консультації.

Адвокати стали одночасно правозаступниками і судовими представниками свого клієнта. Важливо відзначити і те, що як у суспільстві загалом, так і в професійному юридичному середовищі виникла думка про необхідність створення корпоративного об'єднання адвокатів. Тобто в тодішньому розумінні об'єднання однодумців — людей "чесних, які неодмінно одержали вищу освіту і, якщо можливо, мають відоме становище в суспільстві та захищені від свавілля не тільки адміністрації, а й суддів"

Четвертий період відноситься до Революції 1917 р. Після Жовтневої революції і проголошення на території України радянської влади Народний секретаріат 4 січня 1918 р. прийняв постанову, якою було ліквідовано інститут присяжних і приватних повірених. У цій постанові зазначалося, що всі громадяни, які досягли 18 років, мали право бути захисниками в суді і на досудовому слідстві. Аналогічно вирішувалося питання про захист і в революційних трибуналах за Положенням, затвердженим 23 лютого 1918 р. 14 лютого 1919 р. Радою Народних Комісарів України вдруге було ліквідовано присяжну і приватну адвокатуру, яка була відновлена Центральною Радою.

Затверджено "Тимчасове положення про народні суди і революційні трибунали УСРР", що передбачало створення колегій правозаступників у народних судах та революційних трибуналах.

П'ятий період У 1922 р. розпочався новий етап формування інституту адвокатури радянського періоду. 2 жовтня 1922 р. прийнято Положення про адвокатуру, яке визначило загальні засади організації та функції колегій захисників.

Шостий період – 12 вересня 1928 р. колегія НКЮ УРСР прийняла постанову "Про реорганізацію колегій захисників", якою було визнано доцільним перехід на колективні форми організації праці захисників. Причому постановою наголошувалося на добровільному характері прикріплення захисників до консультацій і ліквідації приватних кабінетів.

Згідно з постановою 1929 р. в Україні відбувалася реорганізація форм роботи членів колегії захисників, перехід на колективні форми, скасування приватної адвокатської практики.

Сьомий етап. Після прийняття Конституції СРСР 1936 року було розроблено нове Положення про адвокатуру, затверджене РНК СРСР 16 серпня 1939 р.

Нове Положення було моделлю для всіх подальших законів про адвокатуру. Відповідно до нього колегії адвокатів створювалися в межах краю, області, автономної та союзної республіки. Лише в тих республіках, де не було крайового (обласного) розподілу, вони організовувалися в межах союзної республіки.

У Положенні також зазначалося, що колегії адвокатів надають юридичну допомогу у вигляді порад, довідок, роз'яснень тощо, складають заяви, скарги та інші документи на прохання громадян, установ, організацій і підприємств, беруть участь у судових процесах як захисники обвинувачених, представники інтересів відповідачів та інших зацікавлених осіб.

Колегії адвокатів наділялись правами юридичних осіб. Тільки особи, які стали членами колегій адвокатів, могли займатися адвокатською діяльністю. Проте в окремих випадках та в порядку, визначеному інструкцією НКЮ СРСР, з дозволу народного комісара юстиції республіки до занять адвокатською діяльністю допускались особи, які не були членами колегій адвокатів. Така практика мала місце у віддалених місцевостях, де юридичні консультації не організовувалися з причин їх нерентабельності. У зв'язку з цим за рекомендаціями місцевих керівних організацій дозволялося займатися адвокатською діяльністю вчителям, лікарям та іншим представникам інтелігенції.

Наступним восьмим етапом став період з 1960 по 1962 рік союзні республіки, у тому числі і УРСР, приймають нові Положення про адвокатуру.

Відповідно до Закону про судоустрій УРСР Міністерством юстиції республіки був розроблений проект Положення про адвокатуру, яке Верховна Рада затвердила 25 вересня 1962 року.

Статтею 1 Положення колегії адвокатів визначалися як добровільні об'єднання осіб, що займаються адвокатською діяльністю, організаційною

формою якої були лише юридичні консультації, тобто можливості займатися приватною практикою Положення не передбачало.

Завдання адвокатури, організаційна побудова обласних колегій адвокатів і юридичних консультацій в цілому змін не зазнали. Але новим у республіканському Положенні, порівняно із союзним Положенням про адвокатуру 1939 року, було те, що значно посилювалася роль місцевих рад депутатів трудящих у керівництві діяльністю адвокатури. Таким чином, не тільки Міністерство юстиції, а й ради прагнули здійснювати організацію, керівництво і контроль за діяльністю колегій адвокатів. Наприклад, кожний факт прийому в члени колегії адвокатів президія колегії доводила до відома у семиденний строк виконавчого комітету обласної ради депутатів трудящих, яка мала право протягом місяця з дня повідомлення про прийом нового члена колегії адвокатів відвести кандидатуру прийнятого. Право виключення з колегії адвокатів надавалося президіям колегії, виконкомам обласних рад депутатів трудящих і Міністру юстиції України.

Положення надавало право займатися адвокатською діяльністю тільки членам колегії. Цей порядок, а також право, надане загальним зборам колегій, щодо встановлення чисельності колегій, деякою мірою обмежили можливості багатьох кваліфікованих юристів стати адвокатами.

Дев'ятий етап - У 1977 р., вперше в історії радянської адвокатури, її правове становище було закріплено у Конституції СРСР (ст. 161). У 1979 р. прийнято Закон "Про адвокатуру в СРСР". Цим Законом регулювалися питання організації та діяльності адвокатури в загальносоюзному масштабі. У межах кожної союзної республіки діяло своє положення про адвокатуру. Положення про адвокатуру УРСР було прийнято 1 жовтня 1980 р.

Організаційно адвокатура була побудована по колегіях. Відповідно до Положення про адвокатуру "колегії адвокатів є добровільними об'єднаннями осіб, що займаються адвокатською діяльністю". Це означало, що адвокатура являла собою децентралізовану систему самоврядних громадських організацій — колегій адвокатів.

Десятий етап - Організаційне оформлення української адвокатури, її незалежне від державних структур існування почалося у вересні 1990 р. на установчому з'їзді (21—22 вересня), який прийняв рішення про створення Спідки адвокатів України — добровільної, громадської, незалежної, самоврядної організації. Метою Спідки за її статутом є об'єднання зусиль адвокатів у розбудові демократичної правової держави, поліпшення юридичної допомоги, що надається громадянам, установам, організаціям (у тому числі іноземним фізичним і юридичним особам), підвищення ролі та авторитету адвокатури в суспільстві, сприяння розвитку індивідуальної адвокатської практики, а також набуттю адвокатурою повної самостійності й самоврядування, захист прав і законних інтересів членів Спідки, турбота про історичні традиції української адвокатури, розвиток і поглиблення міжнародних зв'язків тощо.

Статутом Спідки, затвердженим її установчим з'їздом 22 вересня 1990 р. (зі змінами, внесеними пізніше позачерговим з'їздом 16 січня 1993 р.),

передбачені завдання Спілки, форми її діяльності, структура, джерела формування коштів і майна тощо.

Прийняття 19 грудня 1992 р. Закону України "Про адвокатуру" сприяло подальшому демократичному розвитку української адвокатури, забезпечило право на доступ до адвокатської професії широкої верстви кваліфікованих юристів, встановило гарантії здійснення адвокатської діяльності, розширивши професійні права адвокатів, їхні обов'язки та відповідальність, тим самим наблизивши діяльність української адвокатури до світових стандартів. Хоча, на жаль, при прийнятті цього Закону не одержали підтримки багато прогресивних положень, які могли б унеможливити ряд проблем, що виникли у процесі реалізації цього Закону на практиці.

Вивчаючи в подальшому матеріали до першого питання необхідно враховувати, що адвокатура, є недержавним самоврядним інститутом, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому Законом порядку.

Права та особливості компетенції визначають завдання **адвокатури**:

- забезпечення права на захист від обвинувачення;
- надання правової допомоги при вирішенні справ в судах та інших органах державної влади.

Розглядаючи інші складові першого питання необхідно урозуміти компетенцію, функції та принципи адвокатської діяльності.

Окремо необхідно з'ясувати поняття та сутність категорій форми адвокатської діяльності. Необхідно визначити особливості здійснення адвокатом своєї діяльності у різних формах.

Підводячі підсумки до першого питання студенти повинні чітко визначити для себе, що адвокат здійснює адвокатську діяльність на підставах та в порядку, що передбачені законодавством України.

Адвокат може здійснювати свою діяльність індивідуально або у організаційних формах адвокатського бюро або адвокатського об'єднання

Вивчаючи матеріал до другого питання, студенти повинні набути знання щодо умов та підстав здійснення адвокатської діяльності. Визначити, що умовами несумісності у адвокатській діяльності є:

1) робота на посадах осіб, зазначених у ПУНКТІ 1 ЧАСТИНИ ПЕРШОЇ СТАТТІ 4 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ»;

- 2) військова або альтернативна (невійськова) служба;
- 3) нотаріальна діяльність;
- 4) судово-експертна діяльність.

З'ясувати умови допуску до складення *кваліфікаційного іспиту на заняття адвокатською діяльністю*.

За результатами вивчення літератури та законодавчих актів щодо другого питання необхідно з'ясувати, що адвокатом, може бути особа, яка відповідає певним кваліфікаційним вимогам:

- має повну вищу юридичну освіту;
- володіє державною мовою;
- , має стаж роботи в галузі права не менше двох років;
- склала кваліфікаційний іспит;
- пройшла стажування;
- склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

Окрім того відповідає вимогам сумісності.

Підсумуючи вивчення матеріалу до першого заняття студенти повинні з'ясувати особливості основних термінів та категорій та зміст адвокатури та адвокатської діяльності в сучасній Україні.

Під час розгляду третього питання другого семінарського заняття необхідно зазначити, що основними видами адвокатської діяльності є 1) надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави;

2) складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру;

3) захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного інших осіб;

4) надання правової допомоги свідку у кримінальному провадженні;

5) представництво інтересів потерпілого під час розгляду справи про адміністративне правопорушення, прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні;

6) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського, адміністративного та конституційного судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами;

7) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування в іноземних, міжнародних судових органах, якщо інше не встановлено законодавством іноземних держав, статутними документами міжнародних судових органів та інших міжнародних організацій або міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

8) надання правової допомоги під час виконання та відбування кримінальних покарань.

Вивчаючи 4 та 5 питання слід враховувати, що законом встановлено, що професійні права, честь і гідність адвоката гарантуються та охороняються Конституцією та законодавством та іншими законами.

Необхідно опанувати зміст поняття *адвокатська таємниця*, якою є будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених законом підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що

зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності.

Підсумуючи вивчення матеріалу до першого заняття студенти повинні з'ясувати, що успішне здійснення захисної діяльності вимагає від адвоката високих моральних якостей. Пояснюється це тим, що в діяльності адвоката значно частіше й гостріше, ніж у будь-якій іншій юридичній діяльності, виникають ситуації, правильний вихід з яких залежить від дотримання не тільки правових норм, але і моральних принципів.

Беручи участь у вирішенні питань правосуддя, оцінюючи вчинки і дії людей, розкриваючи їхній психологічний зміст, захисник повинен мати на це моральне право. Бути принциповим, чесним, непримиренним до порушення прав і законних інтересів своїх підзахисних, мати власну думку, не піддаватися сугестивності, уміти відстоювати свої переконання і позиції.

Завдання для самостійної роботи:

Підготуйте цільову доповідь:

1. Генези становлення адвокатської діяльності на теренах України.
2. Мета діяльності адвокатури в Україні.
3. Організаційні форми адвокатської діяльності

1. Заповніть порівняльні таблиці.

Заповніть порівняльну таблицю 1.

Основні завдання Адвокатури	Функції адвокатури України	Об'єктивна сторона адвокатської діяльності

Заповніть порівняльну таблицю 2.

Правові основи адвокатської діяльності України	Несумісною з діяльністю адвоката	Принципи адвокатської діяльності

Заповніть порівняльну таблицю 3.

Права адвоката	Обов'язки адвоката	Адвокату забороняється

Заповніть порівняльну таблицю 4.

Адвокатська таємниця	Несумісною з діяльністю адвоката	з Гарантії адвокатської діяльності

2. Складіть схему за однією з обраних тем:

1. Система обов'язків адвоката.
2. Система прав адвоката.
3. Система нормативних актів, що регламентує види адвокатської діяльності.
4. Умови несумісності в адвокатській діяльності.
5. Процедура отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю.
6. Захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого як вид адвокатської діяльності

3. Здійсніть підбір джерел наукової та навчальної літератури з цієї теми, які вийшли протягом останніх 3-х років (не менше 5-ти джерел).

4. Підготуйте тестові завдання з даної теми (не менше 5 запитань).
5. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи наукові тези цільової доповіді за однією з рекомендованих тем. Тема для написання есе та наукових тез доповідей додатково узгоджується з викладачем.

РЕКОМЕНДОВАНІ ТЕМИ:

1. Генези становлення адвокатської діяльності на теренах України.
2. Мета діяльності адвокатури в Україні.
3. Організаційні форми адвокатської діяльності
4. Адвокатура як наукова та навчальна дисципліна.
5. Роль адвокатури у забезпеченні прав і свобод людини.
6. Етика адвокатської діяльності.
7. Поняття, завдання та принципи діяльності адвокатури.
8. Організаційні форми діяльності адвокатури.
9. Умови несумісності в адвокатській діяльності.
10. Процедура отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю.
11. Захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого як вид адвокатської діяльності
12. Адвокатське самоврядування.
13. Правовий статус адвокати в Україні.
14. Правові гарантії адвокатської діяльності.
15. Етика адвокатської діяльності.
16. Реалізація засад адвокатської таємниці.
17. Види адвокатської діяльності.

6. Вирішити тестові завдання:

1. Адвокатом може бути фізична особа, яка

1) має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного згідно із Законом України "Про забезпечення функціонування української мови як державної", має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю;

2) має непогашену чи незняту в установленому законом порядку судимість за вчинення тяжкого, особливо тяжкого злочину, а також нетяжкого злочину, за який призначено покарання у виді позбавлення волі;

3) визнана судом недієздатною чи обмежено дієздатною;

4) позбавлена права на заняття адвокатською діяльністю, - протягом двох років з дня прийняття рішення про припинення права на заняття адвокатською діяльністю;

2. Несумісним з діяльністю адвоката є:

1) нотаріальна діяльність

2) підприємницька діяльність;

3) викладацька діяльність;

4) наукова діяльність.

3. Чи поширюються вимоги щодо несумісності з діяльністю адвоката на депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад?

1) так;

2) ні;

3) так, крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі;

4) ні, крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі;

4. Конституція України в статті 59 проголосила найважливішу соціальну функцію адвокатури:

1) забезпечення права на професійну правничу допомогу;

2) забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги;

3) забезпечення права на відхилення від обвинувачення та надання правової допомоги;

4) забезпечення права на обвинувачення та надання правової допомоги.

5. Що не входить до принципів здійснення адвокатської діяльності:

1) верховенство права,

2) законність,

3) конфіденційність та уникнення конфлікту інтересів.

4) домінантність інтересів клієнтів.

6. Адвокатура України:

1) недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом;

2) державний інститут, що забезпечує здійснення захисту, прав громадян в порядку, встановленому цим Законом;

3) суспільний інститут, що забезпечує представництво на професійній основі громадян в різних інституціях;

4) об'єднання громадян для різних видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом;

7. У своїй професійній діяльності адвокат (адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) зобов'язаний використовувати всі свої знання та професійну майстерність для належного захисту й представництва прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, дотримуючись:

- 1) чинного законодавства України;
- 2) законодавства України;
- 3) міжнародного законодавства;
- 4) чинного міжнародного законодавства.

8. Адвокату не забороняється:

1) використовувати свої права всупереч правам, свободам та законним інтересам клієнта;

2) без згоди клієнта розголошувати відомості, що становлять адвокатську таємницю, використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб;

3) займати у справі позицію всупереч волі клієнта, крім випадків, якщо адвокат впевнений у самообмові клієнта;

4) займатися науковою діяльністю.

9. Адвокат може здійснювати адвокатську діяльність:

- 1) індивідуально
- 2) в організаційно-правовій формі адвокатського бюро
- 3) в організаційно-правовій формі адвокатського бюро адвокатського об'єднання (організаційні форми адвокатської діяльності);
- 4) всі відповіді правильні.

10. Видами адвокатської діяльності є:

1) надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави;

2) посвідчувати права,

3) посвідчувати факти,

4) вчинення інших дій, відмінних з метою надання їм юридичної вірогідності

Рекомендована література

1. Конституція України : від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 2 червня 2016 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 28. Ст. 532.
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 липня 2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 282.
4. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : від 13 квітня 2012 р., № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10. С. 530.
6. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України : від 18.03.2004 р. // *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40–41, 42. Ст. 492.
7. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України : від 6 липня 2005 р. *Відомості Верховної Ради України* 2005. № 35–36, 37. Ст. 446.
8. Господарський процесуальний кодекс України : від 06.11.1991 р. *Відомості Верховної Ради України* 1992. № 6. Ст. 56.
9. Правила адвокатської етики: Затверджені Установчим З'їздом адвокатів України 17 листопада 2012р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/rada/show/n0003418-22/paran4#n4>
10. Положення про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури: Затверджене Установчим З'їздом адвокатів України 17 листопада 2012р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/rada/show/n0004418-12/paran4#n4>
11. Адвокатура України : Збірник нормативно-правових актів / Г.В. Барабаш, Ю.М. Крамаренко, О.С. Тарасенко, С.А. Шалгунова, О.В. Шамара / За заг. ред. Шалгунової С.А. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. 236 с.
12. Організація адвокатури (з практикумом) / О. Ю. Аліменко, Н. М. Бакаянова, І. В. Бондар, О. О. Дерій, О. О. Кармаза ; вступ. сл. С. Я. Фурса. 2016. 862 с.
13. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / кол. авт.: В. В. Дараган, О. П. Бойко, Н. С. Бублик та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6713/1/%d0%a1%d0%9f%d0%9e.pdf>
14. Судові та правоохоронні органи України на шляху до Європи: навч. посіб. / С.С. Ненько, О.Ю. Синявська, Ю.В. Дика, І.М. Рачинська. – Херсон: Грінь Д.С., 2016. – 352с.
15. Силабус «Судові та правоохоронні органи України» для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої освіти: денна заочна форма. / Укладачі: І.Р. Шинкаренко. Харків: Нац. Аерокосм. університет, 2023. 34 с.
16. [Навчально-методичне забезпечення обов'язкової навчальної дисципліни "Судові та правоохоронні органи України" для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 -Правоохоронна діяльність, перший рівень вищої](#)

РОЗДІЛ 2.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	
	Кількість занять	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1		
Робота на лекціях	8	1
Робота на семінарських заняттях	8	1...5
Студентський науковий гурток	4	0...3
Модульний контроль	1	10...14
Усього	21	30...50
Змістовний модуль 2		
Робота на лекціях	8	1
Робота на семінарських заняттях	8	1...3
Студентський науковий гурток	4	0...3
Модульний контроль	1	10...14
Усього	21	30...50
Усього за семестр	42	60...100

Відповідно до п. 3.2. Положення про рейтингове оцінювання досягнень студентів у Національному аерокосмічному університеті ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» студенту можуть призначатися бали за інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, які нараховуються та можуть бути враховані у загальній оцінці за семестр. Бали зокрема можуть призначатися за такі активності, пов'язані з навчальною дисципліною, як:

- участь у науковому комунікативному заході (конференції, семінарі, круглому столі тощо) із написанням тез наукової доповіді за предметом навчальної дисципліни (20 балів);

- участь у другому турі Всеукраїнської олімпіади відповідного напрямку (20 балів);
- участь (прослуховування) не менше у 5 вебінарах, пов'язаних з навчальною дисципліною (3-15 балів);
- участь у тренінгу, пов'язаному з навчальною дисципліною (15 балів);
- проходження он-лайн курсу, пов'язаного з навчальною дисципліною (20 балів);
- участь та отримання рейтингового місця у тематично пов'язаному із предметом навчальної дисципліни студентському конкурсі (30 балів);
- розробка та створення дидактичного матеріалу за тематикою предмету навчальної дисципліни (15 балів) (підтвердження - дидактичний матеріал);
- проведення право освітнього заходу із учнями шкіл та інших навчальних закладів за тематикою навчальної дисципліни (20 балів);
- написання реферату (5 балів);
- участь у не менше 2-х заходах, що проводяться студентськими професійними об'єднаннями за спеціальністю (5-15 балів);
- інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, за попереднім погодженням із науково-педагогічним працівником, який викладає навчальну дисципліну.

Семестровий контроль (іспит/залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту/заліку. Під час складання семестрового іспиту/заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет до іспиту складається з двох запитань. Максимальна сума балів за кожне запитання – 50 балів.

Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Необхідний обсяг знань і вмінь для одержання позитивної оцінки:

Задовільно (60 – 74). Показати мінімум знань та умінь. Знати основні терміни і поняття. Уміти користуватися письмовими джерелами. Знати основні історичні події, пов'язані з даною темою. Проводити порівняння законодавчих норм з різних джерел. Може виокремити ознаки явища та їх охарактеризувати (риси, властивості, аспекти). Відповідь надається за одним джерелом навчальної літератури. При відтворенні знань застосовує репродуктивний тип мислення, відсутнє системне викладення навчального матеріалу. Не вміє доказово обґрунтовувати свої судження, допускає неточності при використанні знань для вирішення практичних завдань

Добре (75 – 89). Твердо знати мінімум, виконати всі завдання, пов'язані з тематикою занять. Володіє категоріально-понятійним апаратом та здатен використовувати знання для вирішення практичних завдань. Може охарактеризувати склад (зміст) явища (або внутрішню побудову явища) та його елементів. Може обґрунтувати призначення явища, яке конкретизується у його функціях (напрямах впливу на інші явища). Може

навести подібність та відмінність з іншими спорідненими та протилежними явищами. Відповідь надається за декількома джерелами навчальної літератури, з посиланням на нормативно-правові акти та наведенням прикладів. При відтворенні знань застосовує продуктивний тип мислення.

Відмінно (90 – 100). Виконувати всі завдання з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх при вирішенні практичних завдань, пов'язаних із функціонуванням держави та права. Має системні знання глибоко і повно засвоїв увесь навчальний матеріал, в якому легко орієнтується, володіє категоріально-понятійним апаратом, вміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Може навести особливості інтерпретації правових явищ в різних теоріях, загальне та відмінне в різних позиціях вчених, як в національному так і в міжнародному та європейському праві (в межах часу, предмету, простору). Здатен обґрунтувати перспективи розвитку правових явищ в Україні. Відповідь надається на основі знань державних програм, концепцій, проектів нормативно-правових актів, а також наукових досліджень вітчизняних та закордонних вчених. Даний рівень компетентності передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і в письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення. При відтворенні знань застосовує евристичний тип мислення.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Дотримання вимог академічної доброчесності студентами під час вивчення навчальної дисципліни

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>)